

บทที่ 4

วิเคราะห์ความขัดแย้งทางความคิดเห็นเกี่ยวกับ สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ระหว่างนักหนังสือพิมพ์ฝ่ายรัฐบาลกับฝ่ายประชาชน

แม้ว่าหนังสือพิมพ์จะเกิดขึ้นในประเทศไทยมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 แต่ความกล้าแข็งตามความหมายของหนังสือพิมพ์ เพิ่งจะเริ่มมีขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ที่เป็นเช่นนี้อาจมาจากสาเหตุดังต่อไปนี้

1. วิวัฒนาการของโลกภายหลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่งก้าวหน้ามาก และเมืองไทยก็รับเอาความก้าวหน้าของซีกโลกตะวันตกมาใช้

2. ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ประชาชนมีความรู้ ความคิดกว้างขวางขึ้นตามความเจริญของโลก จึงแสดงความคิด ความเห็น ทั้งในทางดีและชมนกจกการบ้านเมือง และบุคคลผู้บริหารราชการโดยไม่เลือกผู้ใหญ่ผู้น้อย เจ้าหรือไพร่¹

หนังสือพิมพ์รายวันที่มีชื่อเสียงในยุคนั้นมีสามฉบับ ได้แก่ “หนังสือพิมพ์ไทย” ของกรมพระคลังข้างที่ หากเทียบกับที่นิยมเรียกในสมัยนั้นก็เป็หนังสือพิมพ์ซึ่งสนับสนุนฝ่ายรัฐบาล ส่วน “กรุงเทพเดลิเมล์” ของบริษัทสยามพีเรสส์ ซึ่งมีชาวอเมริกันชื่อ นายอัฟแมน เป็นหุ้นใหญ่ฉบับหนึ่งกับ “จีนโนสยามวารศัพท์” ของ นายเชียวฮุดเล็ง สิบุญเรืองนั้น เป็นหนังสือพิมพ์คัดค้านการบริหารของรัฐบาลที่มีชื่อเสียงทั้งสองฉบับ

ความตื่นตัวของหนังสือพิมพ์ในยุคนั้น เกิดขึ้นเพราะนักหนังสือพิมพ์ ผู้เขียนแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์สถานการณ์บ้านเมืองในยุคนั้นล้วนแต่เป็น “คนใหญ่คนโต” ยังอยู่ในราชการบ้าง อยู่ในอกราชการบ้าง ยิ่งไปกว่านั้น บุคคลสูงสุดของประเทศคือพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ยังได้ทรงลงมาทำหนังสือพิมพ์ด้วย เมื่อบุคคลระดับพระเจ้าอยู่หัวลงมาเกี่ยวข้องกับดว้ ก็ยิ่งทำให้หนังสือพิมพ์ทั้งฝ่ายสนับสนุนและฝ่ายคัดค้านตื่นตัว มีความคิดและคารมที่แหลมคมขึ้น

---

¹ ประพัฒน์ ศรีณรงค์, ชีวิตและงานของอัศวพาน, (พระนคร : วัฒนาพานิช , 2506), หน้า 298.

เมื่อคารมของนักหนังสือพิมพ์แหลมคมและหลากหลายขึ้น ประชาชนคนอ่านต่างก็ให้ความสนใจกันมากขึ้น เมื่ออ่านแล้วก็วินิจยบ้าง เดาบ้างว่า นามปากกานั้นเป็นของ “พระยาอุดมพงศ์เพ็ญสวัสดิ์” นามปากกานั้นเป็นของ “พระราชนเสวก” หรือนามปากกานั้นเป็นพระนามแฝงของ “พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว” นามปากกาใดสรรเสริญนามปากกาใด นามปากกาใดปะทะกับนามปากกาใด

สภาพของนักหนังสือพิมพ์ในยุคนั้น จึงเกิดการแบ่งแยกเป็นนักหนังสือพิมพ์ฝ่ายรัฐบาลคือสนับสนุนแนวทางการบริหารประเทศของรัชกาลที่ 6 กับ ฝ่ายประชาชนซึ่งคัดค้านแนวทางการบริหารประเทศของรัชกาลที่ 6 อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

นายรองเลขาธิการได้เขียนเล่าไว้ใน “เรื่องรอบเมืองไทย” เกี่ยวกับสภาพการแบ่งแยกดังกล่าวไว้ดังนี้

“...ทรงมีหนังสือพิมพ์สนับสนุนอยู่หลายฉบับ ทั้งภาษาอังกฤษ ภาษาไทย แม้หนังสือพิมพ์เบงคอคโทมจะเป็นหนังสือกลางๆ ก็ทรงใช้เป็นแหล่งลงบทความภาษาอังกฤษชนิดเยี่ยมๆอันเป็นความเมืองระหว่างประเทศ เขียนจนฝรั่งเองก็เข้าใจว่าเป็นคนอังกฤษเขียน ยังมีบทความอยู่หลายบทที่ยังไม่ได้พิมพ์ เก็บไว้ในหอสมุดวชิราวุธบัดนี้ นอกนั้นก็ยังมีหนังสือพิมพ์ สยามออฟเซอร์เวออร์ ของชาวสกุลคุณะดิลก มีพระยาอรอดโกญจนาท เป็นผู้ถือหุ้ใหญ่ก็เป็นหนังสือสนับสนุนฝ่ายรัฐบาล เว้นแต่บางกอกเดลิเมิลล์ฉบับภาษาฝรั่ง กับ กรุงเทพเดลิเมิลล์ฉบับภาษาไทยออกจะเป็นฝ่ายค้าน โดยเฉพาะ กรุงเทพเดลิเมิลล์เป็นฝ่ายค้านเต็มตัว มีนายหลุย คีร์วัตร พระยาอุดมพงศ์เพ็ญสวัสดิ์ นายพลเรือตรี พระยาวิญญูสุนทร นายเพ่ง บุนนาค และใครต่อใครอีกมาก ล้วนตัวตุ๊กทั้งนั้น เป็นนักเขียน และมีหนังสือพิมพ์จีนโนสยามวารศัพท์อีกฉบับหนึ่งที่เป็นฝ่ายค้าน เกี่ยวด้วยจีน ต่อมาก็มีขึ้นดาว เช่น ไทยใหม่ บางกอกการเมือง จนถึงขึ้นดาวร้าย มี เกราะเหล็ก เป็นต้น ล้วนโจมตีตามภูมิชั้น และฐานะ หนังสือพิมพ์ไทยฝ่ายสนับสนุนดูเหมือนจะมีหนังสือพิมพ์ไทยฉบับเดียวเท่าที่จำได้เป็นตัวยืน ผู้เขียนก็มีพระองค์ท่าน ซึ่งทรงใช้นามปากกาต่างๆหลายอย่าง ...

และยังได้ยกตัวอย่างเหตุการณ์การขัดแย้งทางความคิดเห็นระหว่างนักหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ฝ่ายไว้ด้วยว่า

“คราวหนึ่งทรงเขียนบทความชักชวนประชาชนให้ล้อมรั้วทางทะเล ด้วยการสร้างเรือถวายเป็นเรือที่เหมาะสมกับเมืองไทยก็ควรเป็นเรือชนิดเสก้าครุเซอร์ หรือเรียกเป็นภาษาไทยที่ทรงตั้งศัพท์ใหม่ว่า ลาดตระเวนประจัญบาน หรือ โล่ห์ครุเซอร์ ทรงใช้ว่าลาดตระเวนเบา ทรงลงบทความในพิมพ์ไทย ต่อมาทั้ง เดลิเมล์ และ จีนโนสยามวารศัพท์ เขียนคัดค้านเป็นการใหญ่ มี “วินัส” ใน จีนโนสยามวารศัพท์ “โคนนทวิศาล” ใน เดลิเมล์ เป็นต้น “อัสวพานุ” ก็ตอบแก้ว่า เดลิเมล์กับจีนโนสยามวารศัพท์ทำตนเสมือน โคลนคอยติดล้อรถแห่งความเจริญของไทยไม่ให้น่าเดินไปด้วยดี ทรงใช้ชื่อบทความว่า “โคลนติดล้อ” ทางฝ่ายค้านใช้ชื่อว่า “ทุ่นดำ”² เสนอบทความคัดค้านเรื่องรถเพียงลำเดียวจะเป็นรั้วรอบขอบชิดได้อย่างไร ควรคำนึงถึงเหตุผลอื่นๆจะดีกว่า ความเจริญของบ้านเมืองเหมือนล้อรถ คือจักรกรรมในพระพุทธศาสนา แต่โคลนก็อยู่ส่วนโคลนจะวิ่งมาติดล้อรถได้อย่างไร ล้อต่างหากวิ่งไปติดโคลน เลยเสนอชื่อบทความฝ่ายค้านว่า “ล้อติดโคลน” บทความที่เขียนได้ตอบกันว่า ฝ่ายหนึ่งทำตัวเป็นโคลนคอยติดล้อรถไม่ให้ไปได้ อีกฝ่ายหนึ่งก็ค้านว่าโคลนอยู่ส่วนโคลน ถ้ารถมีสารดีขับนำไปดีก็คงไม่ไปทับโคลนเข้าได้ นี่สารดีขับไม่เป็นก็พารถไปจมโคลนว่ากันอยู่ด้วยในเรื่องเท่านั้น นับเป็นบทความหลายบทใช้เวลาเป็นแรมปี หนังสือพิมพ์ไทยตราครุฑกับ หนังสือพิมพ์กรุงเทพเดลิเมล์ตราช้างทรงเครื่องยืนแท่น ขาดขยิบ ขยิบดีเป็นเทน้ำเทท่าดูเหมือนเกือบจะหาต้นฉบับไม่ได้ เพราะไม่มีเหลือเลย”³

² ประพัฒน์ ตริณรงค์, ชีวิตและงานของอัสวพานุ. (พระนคร : วัฒนาพานิช, 2506), หน้า 293. แต่จากการศึกษาพบว่าเป็นงานของ “โคนนทวิศาล”

³ ประพัฒน์ ตริณรงค์, ชีวิตและงานของอัสวพานุ. (พระนคร : วัฒนาพานิช, 2506), หน้า 291-294.

ในส่วนของงานวิจัยชิ้นนี้ นักหนังสือพิมพ์ฝ่ายรัฐบาลที่เราจะศึกษาที่คณะเกี่ยวกับ สิทธิหน้าที่ เสรีภาพ และ ทิศทางการเมืองไทย ผ่านบทความแสดงความคิดเห็น แบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย ได้แก่

1. ฝ่ายรัฐบาล

- พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6
- กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์

2. ฝ่ายประชาชน

- นาย เขียวสุดเส็ง สิบญูเรือง
- นาคราช หรือ น.ร.
- พระยาอุดมพงศ์เพ็ญสวัสดิ์
- นายกรรมกร-กรรมพล

ฝ่ายรัฐบาล

1. พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในพระนามแฝง อัสวพานุ

พระราชประวัติ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 พระนามเดิมสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ ประสูติเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2423 เมื่อพระชนมได้ 8 พรรษา ก็ได้รับสถาปนาเป็น สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนเทพทวาราวดี⁴ ทรงรับตำแหน่งเป็นมกุฎราชกุมาร เมื่อพระชนมายุได้ 14 พรรษา และได้เสด็จออกไปศึกษาวิชาการ ณ ต่างประเทศตั้งแต่องค์พระเยาว์

ด้วยความจำเป็นของแผ่นดินสมัยราชาธิปไตย ในการเตรียมพระองค์เพื่อเป็นพระมหากษัตริย์ในอนาคต พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงต้องเสด็จนิราศจากกรุงเทพมหานคร เพื่อไปรับการศึกษา ณ ทวีปยุโรป พระองค์ต้องทรงศึกษาทั้งวิชาการทหารและพลเรือน อันเป็นสิ่งจำเป็นที่พระมหากษัตริย์จะต้องทรงรอบรู้ ใน พ.ศ.2440 พระองค์ทรงย้ายจาก

⁴ ประพัฒน์ ตริณรงค์, ชีวิตและงานของอัสวพานุ. (พระนคร : วัฒนาพานิช, 2506), หน้า 47.

⁵ สุกัญญา ตีระวนิช. นันทริกา คัมไพโรจน์ .35 นักหนังสือพิมพ์อาวุโส .หน้า 8 .

เมืองแอสคอต ไปประทับที่ ฟริมลีย์ ปาร์ค เมืองแคนเบอร์รี และในปี พ.ศ.2441 เสด็จเข้าทรงศึกษาวิชาการในโรงเรียนนายร้อยทหารบก ณ แชนเซอร์ส และวิชาการทหารปืนใหญ่ที่ วูลิช

เมื่อทรงศึกษาวิชาการทหารแล้ว ก็ยังได้ทรงพระวิริยะอุตสาหะศึกษาวิชาชั้นสูงทางรัฐประศาสนศาสตร์สืบต่อไป ในปีพ.ศ.2443 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จเข้าเป็นนิสิตมหาวิทยาลัยอ็อกซฟอร์ด เข้าประทับประจำอยู่ในวิทยาลัยไครสต์ เซอร์ช ได้ทรงศึกษาวิชาทางประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ และกฎหมาย เล่ากันมาว่าที่ไม่ได้ทรงรับปริญญา ก็เพราะชั่วโมงการศึกษามากเกินไป แต่ได้ทรงศึกษาเต็มภาคภูมิของชั้นมหาวิทยาลัย จนสามารถทรงพระราชนิพนธ์หนังสือสงครามสืบราชสมบัติไปแลนด์เป็นภาษาอังกฤษ เป็นที่ยกย่องกันมาก สิ่งนี้เองที่จะทรงแสดงให้เห็นว่าพระองค์ท่านก็ทรงสามารถทำวิทยานิพนธ์ชั้นปริญญาประวัติศาสตร์ได้ ลือกันว่าถึงมหาวิทยาลัยจะถวายปริญญาพิเศษ ซึ่งเรียกว่ากิตติมศักดิ์ แต่พระองค์มิได้ทรงยอมรับ⁶

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มิได้เสด็จมาประเทศอังกฤษเพื่อทรงเล่าเรียนเท่านั้น เมื่อทรงมีเวลาว่างก็ได้เสด็จไปทอดพระเนตรสถานที่สำคัญๆซึ่งเป็นประโยชน์ คือ ประชุมปลาเลียเมนต์ ศาลชำระความ และศาลไปลิศ

การที่ทรงเจริญวัยในประเทศอังกฤษ ได้ทรงศึกษาร่วมกับบุคคลธรรมดาสามัญ และรับราชการในกองทหารต่างประเทศนี้ เป็นสิ่งที่ไม่เคยมีพระมหากษัตริย์ไทยพระองค์ใดได้เคยปฏิบัติมาก่อน อาจสันนิษฐานได้ว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว คงจะทรงได้รับความคิดในด้านประชาธิปไตย จากการศึกษาในประเทศนี้ไม่มากนักน้อย ด้วยเหตุที่ประเทศอังกฤษเป็นประเทศประชาธิปไตยที่มีชื่อเสียงมากประเทศหนึ่งในโลก ชาวต่างประเทศผู้หนึ่งกล่าวชมเชยว่า "พระองค์เป็นผู้ที่มีเสน่ห์ เฉลียวฉลาด และเป็นนักประชาธิปไตย"⁷ และคำกล่าวนี้มีได้เกินความจริงเลย

⁶ ประพัฒน์ ตริณรงค์, ชีวิตและงานของอัสวาทนุ. (พระนคร : วัฒนาพานิช, 2506), หน้า 959

⁷ Virginia Thompson .Thailand. The New Siam (New York : The Macmillan Company, 1941), p.49 "He was very charming man, talented and democratic." อ้างถึงใน กรรภิรมย์ สุวรรณานนท์, "พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการสร้างชาติไทย"(วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า 179.

หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสำเร็จการศึกษาแล้ว ก็เสด็จนิวัติสู่พระนครเมื่อเดือนมกราคม พ.ศ.2445 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้ทรงรับตำแหน่งผู้บังคับการกรมทหารมหาดเล็ก และในขณะเดียวกัน ก็ทรงศึกษาวิธีปฏิบัติพระราชภารกิจของพระมหากษัตริย์และขนบธรรมเนียมการบริหารราชการแผ่นดิน โดยมีราชเลขานุการในพระองค์ของสมเด็จพระชนกนาถเป็นผู้ถวายหนังสือราชการสำคัญที่สมเด็จพระชนกนาถได้ทรงลงพระปรมาภิไธยสั่งการไปตามเสนาบดีกระทรวงต่างๆ เพื่อทรงศึกษาและใคร่ครวญตามพระบรมราชวินิจฉัยนั้น และในการประชุมเสนาบดี ก็ได้ทรงเคยเสด็จเข้าไปฟังการประชุมเป็นครั้งคราว

อาจกล่าวได้ว่าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงได้รับการเตรียมพระองค์อย่างดีเลิศเพื่อจะทรงเป็นพระมหากษัตริย์ ทรงมีประสบการณ์ที่ดียิ่ง ทรงมีพระชนมายุเพียง 30 พรรษา นับว่าอยู่ในวัยฉกรรจ์ เหมาะแก่กษัตริย์ที่จะเป็นองค์บริหารประเทศต่อไป

เนื่องด้วย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชดำริว่า สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ควรจะมีการเตรียมพระองค์เพื่อเป็นพระมหากษัตริย์ในโอกาสต่อไป จึงโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายไปประทับในวังส่วนพระองค์ที่วังสราญรมย์ ณ ที่นี้ ได้ทรงตั้งสโมสรทวิปัญญา และออกหนังสือพิมพ์ทวิปัญญา ซึ่งเป็นหนังสือให้ความรู้ทางสังคมแก่เจ้านายและข้าราชการทั่วไป ทั้งทางวรรณคดี อักษรศาสตร์ และการเมือง อันเป็นรากฐานที่จะปฏิวัติขนบธรรมเนียมประเพณีทั้งปวงในประเทศไทย

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงดำเนินนโยบายการปกครองประเทศตามรอยพระยุคลบาทของสมเด็จพระชนกนาถ ดังที่ได้ทรงดำรัสไว้ว่า

“...การต่อไปภายหน้า ในส่วนตัวเราขอให้ท่านทั้งหลายจงไว้วางใจเถิดว่า ความดีอย่างใดซึ่งเราสามารถจะดำเนินเจริญรอยพระบาทสมเด็จพระบรมชนกนาถได้ เราจะถือเป็นหน้าที่ของเรามีได้ทอดทิ้งความอุตสาหที่จะทำนุบำรุงบ้านเมือง และประชาชนของเราให้เจริญยิ่งขึ้นไปโดยลำดับ...”⁸

⁸ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (พระนคร : โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ, 2472), หน้า 17-18. อ้างถึงใน กรรภิรมย์ สุวรรณานนท์,

พระราชกรณียกิจประการหนึ่งที่ทรงดำเนินรอยตามสมเด็จพระชนกนาถ คือ การเสด็จประพาสหัวเมืองเพื่อจะได้ทรงทราบทุกข์สุขของราษฎร และเพื่อให้ข้าแผ่นดินได้มีโอกาสเฝ้าเห็นพระองค์ พระองค์จึงทรงสามารถรับสั่งได้ว่า "ข้าพเจ้าเป็นผู้ที่เดินทางไปตามหัวเมืองอยู่บ่อยๆ เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าจะใคร่ทะนงตนว่า ได้ทราบอภัยาคัย ใจคอ ของประชาชนพลเมืองอยู่บ้าง ทั้งได้รู้เห็นระเบียบการลักษณะปกครองอยู่บ้าง"⁹

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ความตื่นตัวทางด้านการเมืองและเหตุการณ์ของโลกที่เกิดขึ้นในประเทศต่างๆ หลายประเทศเป็นผลให้คนไทยเริ่มสนใจเรื่องการเมืองโดยเฉพาะได้เป็นที่ทราบกันในเวลาต่อมาว่าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระราชประสงค์จะปลุกฝังคนไทยให้เข้าใจในเรื่องการเมือง เพื่อจะพระราชทานการปกครองระบอบประชาธิปไตยในโอกาสต่อไป ประกอบกับมีเหตุผลทางด้านความมั่นคงของประเทศ

เนื่องด้วยราวปี พ.ศ.2467 ประเทศจีนเกิดกบฏเก๊กเหม็งหรือก๊กมินตั๋ง หัวหน้ากบฏคือ ดร.ซุนยัตเซ็น เป็นผู้หาความสนับสนุนเพื่อก่อการกบฏในประเทศจีน และได้หาความสนับสนุนจากคนจีนโพ้นทะเล รวมทั้งคนจีนในประเทศไทยด้วย คนจีนที่อยู่ในเมืองไทยและสนใจการเมืองในประเทศจีนได้ทำกิจการหนังสือพิมพ์ และใช้เป็นสื่อเขียนบทความสนับสนุนการปกครองแบบสาธารณรัฐในประเทศจีน เช่น หนังสือพิมพ์จีนโนสยามวารศัพท์ซึ่งมีบทความทางการเมืองเป็นประจำ โดยเฉพาะบทความที่สนับสนุนการปกครองแบบสาธารณรัฐในประเทศจีน แม้จะไม่ได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าการปกครองแบบนั้นจะเหมาะสมสำหรับเมืองไทยหรือไม่ การกระทำดังกล่าวนี้ก็นับว่าส่งผลกระทบต่อความมั่นคงภายในของประเทศไทยเป็นอย่างมาก และเรื่องนี้ก็ป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็น

"พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการสร้างชาติไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2523), หน้า 181.

⁹ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, นามแฝง อิศวพานุ, "ความเข้าใจผิด" ใน ประมวลบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ภาคปกิณกะ (พระนคร : โรงพิมพ์พระจันทร์, 2494) หน้า 70. อ้างถึงใน กรรภิรมย์ สุวรรณานนท์, "พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการสร้างชาติไทย", (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,2523), หน้า 181.

ความสำคัญของกิจการหนังสือพิมพ์และมีพระราชประสงค์จะทรงแก้ไขปัญหาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ โดยใช้หนังสือพิมพ์เป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้าใจระหว่างพระองค์กับประชาชน

ในความเป็นจริงแล้ว พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น โปรด"เล่น"หนังสือพิมพ์มาตั้งแต่ขณะที่พระองค์ยังดำรงพระตำแหน่งสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เพราะเป็นของโปรดมาแล้วตั้งแต่พระองค์เสด็จไปทรงศึกษาอยู่ ณ ประเทศอังกฤษ ดังนั้นพระองค์จึงได้ทรงพระราชอุตสาหะวิริยะในการทรงพระราชนิพนธ์บทความทางการเมืองหลายเรื่องลงในหนังสือพิมพ์เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเหมาะสมแก่สถานการณ์ของบ้านเมืองและของโลก และเพื่อปลูกคนไทยให้มีความตื่นตัว มีความเอาใจใส่ในกิจการบ้านเมือง และเพื่อจะทรงปลูกฝังให้ประชาชนพลเมืองประพฤติตนในทางที่ชอบที่ควร

อาจกล่าวได้ว่าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานเสรีภาพในการเขียนแสดงความคิดเห็นลงหนังสือพิมพ์อย่างเต็มที่ แต่อันตรายอย่างสำคัญของการที่ปล่อยให้เสรีเต็มที่ในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ลงในหน้าหนังสือพิมพ์และโฆษณาออกสู่ประชาชนก็คือ ประชาชนผู้อ่านที่ด้อยการศึกษา ไม่มีความรอบรู้และขาดวิจรรณญาณที่จะเลือกตัดสินและพิจารณา อาจจะได้รับเอาความคิดเห็นต่างๆ ไขว่คว้าโดยที่สิ่งนั้น หรือความคิดเห็นนั้นๆ อาจจะไม่ถูกต้องและไม่เหมาะสมกับผู้รับเลยก็ได้¹⁰

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้พระนามแฝงหลายพระนามในพระราชนิพนธ์ของพระองค์ ซึ่งมีจุดมุ่งหวังที่จะปลูกฝังความคิดที่ถูกต้องตามแนวทางของพระองค์ให้กับประชาชนคนอ่าน โดยจะทรงใช้พระนามแฝง "อศิวพาทู" กับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมืองหรือการต่างประเทศ ใช้ "รามจิตติ" กับด้านหลักวิชาหรือรัฐประศาสนบาย ใช้ "พันแหลม" กับเรื่องเกี่ยวกับทหารเรือหรือกฎหมาย และสำหรับเรื่องที่เกี่ยวข้องด้วยกวีนิพนธ์ จะทรงใช้ "ศรีอยุธยา" "พระขรรค์เพชร" "นายแก้ว ณ อยุธยา" "น้อยลา" "ท่านราม ณ กรุงเทพฯ"¹¹ เป็นต้น ดังนั้นในงานวิจัยชิ้นนี้ จึงจะศึกษางานพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่เฉพาะพระนามแฝง "อศิวพาทู" เนื่องจากเป็นพระนามแฝงที่เกี่ยวข้องกับประเด็น สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ และทิศทางการเมืองไทย

¹⁰ สมุดเอกสารแลหนังสือพิมพ์. พระราชบัญญัติพระพุทธศักราช 2465. หน้า 805-806.

¹¹ ประพัทธ์ ตรีณรงค์, ชีวิตและงานของอศิวพาทู. (พระนคร : วัฒนาพานิช, 2506), หน้า 292.

อุดมการณ์หนังสือพิมพ์ : สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ของพระบาทสมเด็จพระ

พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวภายใต้พระนามแฝง อิศวพานุ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ทรงพระราชนิพนธ์บทความแสดงความคิดเห็นที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับหนังสือพิมพ์ไว้มากมาย โดยสามารถจัดแบ่งประเภทพระทัศนะของพระองค์ออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ หน้าที่หนังสือพิมพ์ และเสรีภาพหนังสือพิมพ์ ดังต่อไปนี้

หน้าที่หนังสือพิมพ์ในพระทัศนะของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖

- หน้าที่ในการเสนอข่าว

พระองค์ทรงมองว่าอาชีพหนังสือพิมพ์เป็นอาชีพที่มีอิทธิพลต่อประชาชนจำนวนมาก ดังนั้นการมีหลักยึดถือหรือการรับรู้ถึงหน้าที่และขอบเขตที่ตนสามารถกระทำได้จึงเป็นเรื่องที่สำคัญมาก

ในบทความ "หลักของหนังสือพิมพ์" พระองค์ได้เขียนลักษณะหน้าที่ที่ไม่ควรปฏิบัติไว้ด้วยถ้อยคำประชดประชัน ดังนี้

หลักของหนังสือพิมพ์

"ตามธรรมดา หนังสือพิมพ์ไม่ว่าฉบับใด เขาต้องมีหลักของเขา เช่นว่าจะเป็นปากเสียงของราษฎร จะกำจัดความอยุติธรรม เป็นอาทิแล้วก็ดำเนินไปตามหลักอันนั้น ข้าพเจ้าเห็นว่าดุสิตสมิตนี้เป็นหนังสือพิมพ์ที่เกิดใหม่ ควรจะดำเนินตามรอยของหนังสือพิมพ์ที่ได้ ออกอยู่แล้วดีกว่าที่จะอุตรินอทางไป ข้าพเจ้าจึงรวบรวมดูได้หัวข้อดังต่อไปนี้

๑. ยกยอหนังสือพิมพ์ฉบับตนว่าเก่งที่สุด โวหารตีฝีปากกล้า ดำว่าให้ทุกคนไม่เลือกหน้า ถึงแม้ท่านจะเป็นผู้เคยมีพระเดชพระคุณแก่ตัวมาก่อนก็ไม่เป็นไร เพราะจะยืมชื่อมาอุดหนุนราชนาวิ
๒. หากความหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นว่า กล่าวคำหยาบคาย ลงเรื่องไม่เป็นประโยชน์ หรือเอาเรื่องส่วนตัวของบุคคล อันหาเป็นประโยชน์

แก่สาธารณชนมาลงพิมพ์ ส่วนฉบับของตัวคงทำเช่นนั้นอยู่ก็ได้ ไม่
เป็นไร

๓. ขอลาเงินให้เขาให้เกินค่ารับ ถ้าเขาไม่ให้จงดำ่ว่า ป.จ. หรือจะ
ดำชนิดที่เรียกว่ากระทบกระเทียบก็ยิ่งดี เมื่อถูกเข้าบ่อยๆ ก็คงจะ
ต้องซื้อความรำคาญ โดยให้เงินเกินกว่าค่ารับ

๔. ถ้าหาข่าวลงพิมพ์ไม่ได้เพียงพอ จะนึกเขียนอะไรต่อมิอะไรลงไปก็
ได้ ไม่จำเป็นจะต้องโกหกความจริงหรือขบขัน

๕. ไปจำข้อความและสำนวนโวหารมาจากพวกเล่นลำตัดแล้วดัด
แปลงเสียเป็นร้อยแก้วเพื่อดำฉบับอื่น ในข้อนี้ถึงแม้คำที่ว่าไม่เป็น
จริงก็ไม่เป็นไร ระวังแก่เขาให้ถูกปัญหาเหมือนถูกกลอนก็แล้วกัน

๖. หาเหตุหยุดให้บ่อยๆ สบายดีไม่ต้องทำงาน และทั้งจะเป็นโอกาส
เอาเปรียบต่อผู้รับด้วย

๗. ถ้าแม้เจ้าหน้าที่มีวળงเที่ยวงานต่างๆ เสียหมดจนจะพิมพ์ไม่ได้
ตามกำหนด จะหยุดเกินไปกว่าที่ได้ประกาศไว้สักวันหนึ่งหรือสอง
วันก็ได้ คนอ่านคงลืม

เมื่อข้าพเจ้าเขียนมาถึงแค่นี้ รู้สึกออกสงสัยว่าท่านบรรณาธิการคน
อื่นๆ จะฉลาดพอที่จะเห็นดีหรือไม่เห็นก็ไม่ทราบ ถ้าเห็นว่าดีข้าพเจ้า
จึงจะเขียนลงในฉบับหน้า ถ้าไม่ฉลาดพอที่จะเห็นว่าดีก็จำเป็นต้อง
หยุดเพียงนี้"¹²

พระองค์ทรงมองว่าหน้าที่ในการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์นั้น ควรที่จะประกอบไปด้วย

1. การเลือกเสนอแต่เรื่องที่เป็นประโยชน์ ไม่ใช่เรื่องส่วนตัวของบุคคลบางคนที่ไม่เป็น
ประโยชน์ต่อสังคมมาลงพิมพ์
2. ข่าวที่นำเสนอทุกข่าวจำเป็นที่จะต้องเป็นเรื่องจริง ไม่ใช่เรื่องที่แต่งขึ้นเอง
3. มีความรับผิดชอบ และรักศักดิ์ศรีในวิชาชีพของตน

¹² "หลักของหนังสือพิมพ์", ดุสิตสมิต เล่ม ๑ ฉบับที่ ๑-๑๑ (๗ ธันวาคม ๒๔๖๑-๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๔๖๑) มูลนิธิหมามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ จัดพิมพ์โดยเสด็จพระกุศล ซึ่ง
สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอเจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี.

- หน้าที่ในการควบคุมรัฐบาล

1. พระองค์ทรงเห็นว่าหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ที่คอยแต่จะตำหนิรัฐบาลนั้นเป็นเพียงการกระทำตามสมัณิยมที่เข้าใจผิด

“...คือมีคนสมัณิยมใหม่บางคนมักมีความเข้าใจผิดคิดเห็นไปว่าถ้าจะแสดงความ “ศิวิไลซ์” ต้องพูดอวดติเตียนรัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ ทั้งพะเอินมีหนังสือบางฉบับก็พอใจแะแหนแหย่ให้เข้าใจกันไปเช่นนั้นด้วย...”¹³

2. พระองค์ทรงชี้แจงหน้าที่ของหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับเรื่องของความชอบธรรมที่ไม่ใช่แต่เป็นผู้รับแต่เพียงฝ่ายเดียว ในเมื่อรู้จักสามารทที่จะเรียกร้องความรับผิดชอบในหน้าที่จากรัฐบาล ก็ต้องรู้จักหน้าที่ของตนด้วยเช่นกัน

“...อนึ่งต้องจำไว้ด้วยว่า เมื่อมีความชอบธรรมแล้วก็ต้องมีหน้าที่จะต้องทำอยู่ด้วย นักพูดบางคนชอบพูดว่าเป็นหน้าที่ของรัฐบาลจะต้องทำสิ่งนั้น สิ่งนี้ แต่เขามักจะลืมพูดต่อไปด้วยว่า รัฐบาลมีความชอบธรรมที่จะได้รับความเคารพจากประชาชนผู้เป็นข้าในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และมีความชอบธรรมที่จะได้รับส่วนช่วยเหลือจากราษฎรในทางส่วยสาอากรเพื่อใช้ในราชการแผ่นดิน...”¹⁴

รัชกาลที่ 6 ไม่ทรงเชื่อมั่นและไม่ยอมรับหลักการตรวจสอบรัฐบาลของบรรดานักหนังสือพิมพ์ พระองค์ทรงมองลักษณะการควบคุมและตรวจสอบรัฐบาลเช่นนี้ว่าเป็นการเรียกร้องที่มากเกินไปของนักหนังสือพิมพ์ ในขณะที่นักหนังสือพิมพ์เองก็ยังไม่รู้จักการปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเองดีพอ

¹³ อิศวพานุ, ตัวอย่างสำหรับนักพูด.

¹⁴ อิศวพานุ, เมืองไทยจึงตื่นเกิด.

เสรีภาพหนังสือพิมพ์ ในพระทศนะของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6

1. "เสรีภาพ" คือ เครื่องมือที่ชาติตะวันตกนำมาใช้โค่นล้มอำนาจของกษัตริย์ตามระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์

โดยเหตุที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงสนพระทัยในการหนังสือพิมพ์ และทรงได้รับการศึกษาโดยตรงจากประเทศอังกฤษอันเป็นถิ่นกำเนิดของเสรีภาพมาแต่ทรงพระเยาว์ พระองค์จึงทรงเข้าใจถึงที่มาที่ไป ผู้ที่จะได้และผู้ที่จะเสีย จากการรับเสรีภาพเข้ามาในสังคมไทยเป็นอย่างดี

การที่ Missionary หรือหมอสอนศาสนาเดินทางมาถึงประเทศไทยแล้วมาปลุกผี ความคิดให้กับคนไทยว่า หากเมืองไทยมุ่งหวังความ "ศิวิไลซ์" เยี่ยงอารยประเทศแล้ว เมืองไทยจะต้องมีหนังสือพิมพ์ซึ่งสามารถวิพากษ์ วิจารณ์รัฐบาล และสตรีที่มีสภาพเยี่ยงทาสในครัวเรือนของสามีนั้นควรจะต้องปลดปล่อยให้เธอได้เสรีภาพเสียโดยเร็ว¹⁵ ได้ก่อให้เกิดกระแสการเรียกร้อง "เสรีภาพ" ขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

รัชกาลที่ 6 ทรงตระหนักดีว่า ชาติตะวันตกนั้นได้นำ แนวคิดของ "เสรีภาพ" มาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อจะโค่นล้มอำนาจของกษัตริย์ตามระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เพราะศัตรูของเสรีภาพก็คือ "ระบบอาวูโล" พระองค์จึงทรงตักเตือนประชาชนให้รู้สึกตัว ให้เข้าใจในสิ่งที่ชาติตะวันตกหยิบยื่นมาให้อย่างแท้จริงและลึกซึ้ง ไม่ใช่เปลี่ยนแปลงตามเขาหรือเลียนแบบเขาเพราะอยากจะ "ศิวิไลซ์" เช่นเดียวกับเขา แล้วกลับมีผลร้ายอย่างใหญ่หลวงติดตามมา

"พวกเราโดยมากที่เอาอย่างเขานั้น ใช่ว่าเพราะเราไร้สมองที่จะคิดริเริ่มทำอะไรเองก็หาไม่ได้ แท้จริงเป็นเพราะว่าเราขาดความกล้าพอที่จะเป็นผู้ริเริ่มเท่านั้น ข้าพเจ้าขอรับสารภาพว่า ข้าพเจ้าเองก็เป็นเช่นนั้นเหมือนกัน และข้าพเจ้าไม่ติเตียนผู้อื่นซึ่งเปรียบเหมือนคนอื่นซึ่งอยู่ในเรือลำเดียวกัน แต่มีบางเวลาที่ข้าพเจ้ากล้าพอจะยื่นคอออกมาพ้นกราบเรือมันได้บ้าง เช่น ในเวลาที่ข้าพเจ้าเขียนเรื่องนี้

¹⁵ สุกัญญา ตีระวนิช, "เสรีภาพ ไม่ได้อยู่บนต้นกล้วยฤกษ์" ใน วันนักข่าว (กรุงเทพมหานคร : สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย, 2531), หน้า 33.

เองเป็นตัวอย่าง และถ้ามีสหายอื่นๆของข้าพเจ้าจะกล้าระงับออกไปดูข้างนอกเร็วให้มากกว่าผู้ที่กล้าอยู่เดี๋ยวนี้แล้ว บางทีเราจะหวังผลข้างหน้าได้บ้างกระมัง...

เมื่อได้กล่าวถึงคุณแห่งการเอาอย่าง โดยไม่พิจารณาพอเป็นสังเขป เช่นนี้แล้ว เราควรพิจารณาดูโทษต่อไป

1. การเอาอย่างเป็นเครื่องตัดรอนความคิดเห็นโดยลำพังตนเอง ข้อนี้ไม่จำเป็นต้องอธิบายให้ยืดยาวเพราะเห็นได้ชัดอยู่ในตัวแล้ว
2. การเอาอย่างองค์แห่งความเป็นทาส เพราะฉะนั้นจึงเป็นปฏิบัติที่แก้ความเป็นไทย ในการที่จะทำการที่จะพูด และการที่จะคิดสิ่งใดๆทั้งสิ้น การเป็นอิสระหรือเป็นไทยนั้น แปลว่า เราจะเลือกทำเลือกคิดอะไรได้ตามใจ มีขีดชั้นอยู่อย่างเดียวแต่ว่า เราใช้ความเป็นไทยนั้นให้เป็นผลร้ายแก่ชาติบ้านเมืองของตน แต่การเอาอย่างนั้น เราจำเป็นต้องรอคอยให้ผู้อื่นนำทางเสียก่อน แล้วเราจึงจะกล้าทำ กล้าพูด และกล้าคิด
3. การเอาอย่างทำให้เสียเวลา กล่าวคือ การงานย่อมมีอยู่บางอย่าง ซึ่งเราอาจจะกระทำไปให้สำเร็จได้ด้วยดีมีประโยชน์ แต่จำเป็นจะต้องระงับไว้เสียจนกว่าผู้อื่นเขาจะทำได้แล้ว ยกตัวอย่างข้าพเจ้าได้รู้จักคนหนึ่ง ซึ่งได้รับความศึกษามาแล้วพอสมควร และข้าเป็นผู้ที่ไม่ได้เคยละโอกาสเพื่อแสดงความหวังดีต่อชาติบ้านเมืองเลย ครั้นเมื่อราชนาวิสมาคมแห่งกรุงสยามได้ตั้งขึ้น และประกาศชักชวนให้ประชาชนเข้าเรียโรสร้างเรือรบสำหรับป้องกันพระราชอาณาจักร ท่านผู้นี้ได้ตัดสินใจว่า จะต้องรอดูไปก่อน ต่อเมื่อสมาคมชาวอังกฤษข้ามสมุทรผู้ภักดี ซึ่งมีความมุ่งหมายอย่างเดียวกันกับราชนาวิ แห่งกรุงสยามของเรา ได้มาตั้งสาขาขึ้นที่กรุงเทพแล้ว ท่านผู้รักชาติของเมืองไทยผู้นี้ จึงได้ตกลงใจว่า เป็นการสมควรที่จะเข้าเรียโรสร้างเรือรบ ตามคำชักชวนของราชนาวิสมาคม! คนชนิดนี้แหละเป็นตัวอย่างอันดีแห่งคนจำพวกที่ถือลัทธิเอาอย่าง แต่บางทีตัวเขาเองจะประหลาดใจไม่น้อยในการที่ได้รับฉายาดังนี้ ตามเรื่องที่ได้ยกขึ้นเป็นอุทาหรณ์นี้ ก็เห็นได้ว่า เขาอาจจะเข้าเรียโรเสียแต่ในขั้นต้นก็ได้ แต่อาศัยเหตุที่ท่านผู้นี้ตกอยู่ในอำนาจของเจ้าพ่อเอาอย่าง เสียโดยแน่นอนหา จึงไม่สามารถที่จะ

กระทำการซึ่งตนเองก็รู้อยู่แก่ใจว่าถูกต้องสมควร แต่หากว่าฝรั่งเขายังหาได้ทำให้เห็นเป็นตัวอย่างไม่ จึงไม่กล้าที่จะทำไปโดยผลการตนเองได้ เพราะฉะนั้น ว่ากันที่จริงแล้ว ท่านผู้นี้ก็เท่ากับดูหมิ่นความสามารถของตนเอง เพราะไม่อนุญาตให้สมองของตนตัดสินกิจการซึ่งตนจะควรกระทำให้เสียเวลาไปมากโดยไม่จำเป็นเลย ก็เมื่อการเอาอย่างโดยไม่จำเป็น ให้ผลแก่บุคคลได้เห็นปานฉะนี้ ผลที่จะมีแก่คณะหรือชาติจะมีได้ปานใด ?

สิ่งใดเล่าซึ่งคนทั้งหลายเรียกกันว่า “ศิวิไลซ์” หรือรุ่งเรืองนั้น กระสันแสวงหา ! ก็คือความเป็นไทยและความไม่ต้องพึ่งใครมิใช่หรือ ? แต่เมื่อเราไม่สามารถจะคิดทำอะไร และถ้าเราไม่สามารถจะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดซึ่งประเทศอื่นเขายังมิได้คิด ความไม่ต้องพึ่งผู้อื่นนั้นมีราคาอะไรแก่เรา : การพูดแสดงความเห็นต่าง ๆ นานา ก็หาสาระมิได้เลย เมื่อเป็นแต่เพียงทาสของเจ้าพ่อเอาอย่างซึ่งบีบคั้นกดขี่เราทั้งหลายอยู่ทุกวันนี้

การเอาอย่างนั้น บางทีกลับเป็นเครื่องขัดขวางกีดกันความเจริญแห่งชาติ แต่แม้กระนั้นเราก็ยังเอาอย่างเขาอยู่เรื่อยไป ซึ่งเป็นการเสียเวลาที่ต้องรอให้ประเทศอื่นเขาทำก่อนแล้ว เราจึงจะกล้าทำตาม...

การทำตามความคิดของคนอื่นนั้น ข้าพเจ้ายอมรับว่าบางทีก็เป็นของจำเป็น แต่ถ้าแม้ว่าเราไม่จำกัดมัดตัวเราว่าจะต้องเอาอย่างตามเขาทุกคราวไป และจะไม่คิดอะไรเสียเลยโดยลำพังตนเองแล้ว ข้าพเจ้าก็ไม่นับว่าเป็นการเอาอย่าง เช่นนี้เป็นแต่การแลกเปลี่ยนกันซึ่งไม่ขัดกับความเป็นไทย และความไม่ต้องพึ่งใครนั้นเลย เพราะเราอยากจะทำตามหรือไม่กระทำตามหรือริเริ่มขึ้นเองได้ ตามแต่เราจะเห็นว่าอย่างไรจะเหมาะ และเป็นประโยชน์ที่สุดแก่ชาติเรา...”¹⁶

¹⁶ อิศวพานุ. ลัทธิเอาอย่าง.

2. คนไทยกำลังอยากได้ “เสรีภาพ” ทั้งที่ตนเองก็ยังไม่เข้าใจว่า “เสรีภาพ” คืออะไร

พระองค์ทรงพยายามแสดงให้เห็นว่า คนไทยกำลังอยากจะได้ในสิ่งที่ตนเองก็ยังไม่เข้าใจว่าจะใช้ให้มันเป็นประโยชน์ได้อย่างไร คนไทยกำลังเอาคำว่า “วิพากษ์วิจารณ์” มาใช้ปะปนกับการ “ด่าทอ” การวิพากษ์วิจารณ์ของคน “ศิวิไลซ์” นั้น เขาทำกันอย่างผู้ดี มิใช่อย่างกุ๊ย¹⁷ ทรงมุ่งหวังให้คนไทยเป็นสุภาพบุรุษ ซึ่งใช้วิจารณ์ญาณในการแสดงความคิดเห็น มิใช่โว้ยวายเรียกร้องเสรีภาพในยามมีนเมา ทรงพระราชนิพนธ์บทความเรื่อง “ความเห็นผิด” ลงในชุด “โคลนติดล้อ” ของ “อัสวพาหุ” ลงพิมพ์ใน Siam Observer¹⁸ ว่า

“...ในที่สุด ยังมีความเห็นผิดอยู่อีกอย่าง ๑ ในเรื่องความเป็น “อิสระ” ซึ่งบางคนอธิบายว่า คือ การเลือกทำอะไรได้ตามอำเภอใจ ไม่เลือกที่จะผิดให้...ให้เป็นโทษเพียงใด คนประเภทนี้ย่อมเป็นที่น่ารังเกียจแก่คนทั้งหลาย และเมื่อเขาตีมีสุราเพื่อขื่นขื่นด้วยแล้ว ก็เป็นอันเหลือสติกำลังที่จะทนทานได้จริงๆ...”

พระองค์ยังได้ทรงกล่าวตักเตือนอีกด้วยว่า หากเริ่มเข้าใจว่า “เสรีภาพ” คือ การประพฤติได้ตามใจชอบในทุกสิ่งทุกอย่างแล้ว ความเข้าใจผิดเช่นนี้จะลุลกลามและก่อความเสียหายมากขึ้น จนไม่อาจจะหยุดยั้งได้

“ความเห็นของบุคคลจำพวกที่มักอ้างตนว่าเป็นคนสมัยใหม่ ใช้สมองได้ตามแบบฝรั่งแล้ว มักพอใจแสดงว่า ลักษณะแห่งชาติอันรุ่งเรืองแท้ คือ “ต้องมีอิสรภาพแก่บุคคลทุกคนโดยสมบูรณ์” วาทะอันนี้เป็นคำแสดงลัทธิอันหนึ่ง ซึ่งถ้าเป็นอยู่แต่เพียงลัทธิแล้วก็ดีอยู่ แต่ครั้นเมื่อนำลัทธินั้นมาใช้ในกิจการสำหรับทุกๆวันแล้วก็ย่อมบังเกิดความยุ่งเหยิงได้เป็นอันมาก เนื่องมาจากความเข้าใจของบุคคลที่มีอยู่ต่างกัน และถ้าแม้เริ่มด้วยความเข้าใจผิดเสียแต่ในขั้นต้น คือเริ่มด้วยแปลศัพท์ “อิสรภาพแห่งบุคคล” ว่าประพฤติอะไรได้ตามใจทั้งสิ้น ฉะนั้นแล้ว ผู้ที่เข้าใจผิด

¹⁷ Asvabahu : A Siam Miscellany

¹⁸ สุกัญญา ตีระวนิช, “เสรีภาพ ไม่ได้อยู่บนต้นกล้วยพฤษ์”, ใน วันนักข่าว (กรุงเทพมหานคร : สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย, 2531), หน้า 33.

เช่นนั้นยิ่งตรงไปก็ยิ่งจะมีแต่ความเห็นผิดกว้างขวางออกไปทุกที
จนในที่สุด อาจที่จะหวนไปติเอาครูผู้แสดงลัทธิในขั้นต้นนั้นเองว่า
เข้าใจผิด หรืออธิบายลัทธิผิดก็ได้”¹⁹

รัชกาลที่ 6 ทรงยืนยันว่า เสรีภาพต้องมาพร้อมกับหน้าที่ และการใช้สติปัญญาไตร่ตรอง
ด้วยเหตุผล โดยพื้นฐานทางความคิด ทรงประกาศพระองค์เองว่าทรงเป็นพวกจารีตนิยม
(Conservative) ที่รักเสรีภาพยิ่งกว่าพวกที่ประกาศตัวเองเป็นประชาธิปไตยหรือปฏิรูป เพราะ
ความที่ทรงเป็นจารีตนิยมจึงทรงมีเป้าหมายที่ระบบพ่อปกครองลูก โดยลูกจะประพฤติตนอย่างใด
ก็ตามก็ต้องไม่ดูหมิ่นพ่อแม่ ผู้น้อยยังจะต้องเคารพผู้ใหญ่

ความถือจารีตนี้ ยังทำให้ทรงเน้นย้ำว่า คนไทยควรเป็นตัวของตัวเอง รู้จักประยุกต์แนวคิด
ของต่างชาติมาใช้ให้เหมาะสมกับเมืองเรา และไม่เลียนแบบฝรั่งโดยคิดง่ายๆว่า ฝรั่งคือต้นแบบ
ของ “ความศิวิไลซ์” จุดนี้เป็นจุดสำคัญเพราะทรงเน้นย้ำอยู่จนตลอดพระชนม์ชีพ ไม่ทรงเห็นด้วย
ว่าคนไทยจะต้องมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเพียงเพราะเหตุผลง่ายๆว่า เสรีภาพในการแสดง
ความคิดเห็นคือ สิ่งที่ฝรั่งถือว่า เป็นสัญลักษณ์ของความ “ศิวิไลซ์” ทรงเห็นว่านี่คือจุดบอดสำหรับผู้ที่
จะนำแนวคิดทางเสรีนิยมไปปฏิบัติ

3. “เสรีภาพ” ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 คือ ความจำเป็น
ขั้นพื้นฐานของมนุษย์ แต่การใช้เสรีภาพนั้นก็ต้องใช้อย่างมีจริยธรรมและมีเหตุผล

เมื่อทรงดำริเช่นนี้แล้ว ก็ทรงพยายามอธิบายผ่านหนังสือพิมพ์ ให้ความรู้เกี่ยวกับเสรีภาพ
ว่า “เสรีภาพ” คือ ความจำเป็นขั้นพื้นฐานของมนุษย์ สตรีควรมีสิทธิเท่าบุรุษ นักหนังสือพิมพ์ควร
มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น แต่เสรีภาพควรดำเนินควบคู่ไปกับหน้าที่ นักหนังสือพิมพ์ควร
มีเสรีภาพในการวิพากษ์วิจารณ์โดยใช้สติปัญญา นั่นคือการเป็นตัวของตัวเอง ใช้เสรีภาพอย่างมี
จริยธรรมและมีเหตุผล แต่หากนักหนังสือพิมพ์อยากมีเสรีภาพเพราะจะเลียนแบบฝรั่งโดยตนไม่

¹⁹ อิศวพานุ. ความเป็นชาติโดยแท้.

ต้องรับผิดชอบแล้ว ทรงโต้แย้งนักหนังสือพิมพ์ประเภทนี้ในทุกกรณี มาตรการในการควบคุมหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่เกิดขึ้นเพราะเหตุนี้²⁰

พระองค์ทรงประณามการที่คนไทยเรียกร้อง “เสรีภาพ” เพียงเพราะจะได้เหมือนกับชาติตะวันตก โดยไม่ใช้เหตุผลใคร่ครวญ และไม่เข้าใจอย่างแท้จริงถึงที่มา-ที่ไปของเสรีภาพ ซึ่งเป็นต้นเหตุที่ก่อให้เกิดความยุ่งยากตามมา

“การเอาอย่างกัน ถ้ากล่าวโดยคุณและโทษโดยจำเพาะกิจ ก็มีทั้งดี และชั่วทั้งทางได้และทางเสีย แต่ถ้าจะกล่าวโดยนับว่า เป็นลัทธิหรือศาสนาเห็นว่าอยู่ในฐานะเป็นเจ้าของหรือเขียนทราบบ้างอะไรอันหนึ่ง (ซึ่งจะเรียกกันว่าอะไรก็ได้สุดแล้วแต่ใจ) เพราะว่ามักจะเป็นผู้ให้ความเสียใจและนำมาซึ่งความไม่สมหวังต่างๆ ทั้งความบาดหมางซึ่งกันและกัน และเป็นเหตุให้ทะเลาะวิวาท หยุ่มหยุิมไม่จำเป็นต่างๆ ในคณะแห่งชนที่นับถือ...”²¹

“ถ้าชาติของเราจะดำรงการทำสิ่งใดลงไปไม่ได้ นอกจากต้องอาศัยความคิดเดินตามรอยตีนของชาติอื่น ความเป็นไทยหรือความเป็นอิสราฟส่วนตัวบุคคลจะมีประโยชน์อันใด? ข้อแก้ตัวของพวกชอบเอาอย่างที่มีกกล่าวนั้นมียู่ที่ว่า ฝรั่งเศสเป็นอาจารย์ของเราในทางความเจริญและความรุ่งเรืองต่างๆ แต่คุณความดีที่ความรุ่งเรืองต่างๆนี้ได้กระทำให้แก่เขาทั้งหลายนั้นก็ไม่สามารถที่จะปิดป้องให้บรรดาหมาประเทศหลีกพ้นจากความพินาศฉิบหายซึ่งเกิดจากสงครามอันแพรวหลายใหญ่โตที่สุดที่โลกนี้ได้เคยเห็น...”²²

²⁰ สุภัทญา ตีระวนิช, สมเด็จพระมหาธีรราช ปรากฏสยาม, (กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการโครงการปาฐกถาและจัดนิทรรศการ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2533), หน้า 94.

²¹ อิศวพานุ, ลัทธิเอาอย่าง.

²² อิศวพานุ, ลัทธิเอาอย่าง.

4. พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมองว่า “เสรีภาพ” เป็นวิธีการ แต่ “ความมั่นคงและความสงบสุขของชาติ” เป็นเป้าหมาย ในขณะที่แนวคิดแบบเสรีนิยมของตะวันตกมองว่า “เสรีภาพ” เป็นทั้งวิธีการและเป้าหมาย

Thomas Jefferson ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ซึ่งแสดงให้เห็นถึงภาพรวมของ “เสรีภาพ” ตามแนวคิดตะวันตกเป็นอย่างดี Jefferson กล่าวว่า

“ไม่มีการทดลองครั้งใดที่จะนำสนใจยิ่งไปกว่าสิ่งที่เราพยายามกระทำอยู่ในขณะนี้ และเราเชื่อว่าในที่สุด เราจะพิสูจน์ให้เห็นว่าการปกครองมนุษย์นั้นอาจดำเนินไปได้ด้วยหลักของเหตุผลและสัจจะ ฉะนั้นจุดหมายประการแรกของเราก็คือเปิดทางให้มนุษย์ได้พบสัจจะ วิธีเท่าที่ทราบกันอยู่ในขณะนี้ว่ามีผลมากที่สุดก็คือให้เสรีภาพแก่หนังสือพิมพ์ ฉะนั้นบุคคลใดเกรงกลัวการเปิดโปงการกระทำต่างๆของตนย่อมปิดปากหนังสือพิมพ์เสียก่อน การที่ประชาชนสามารถต่อต้านความเหลวแหลกที่แล้วมาของหนังสือพิมพ์ก็ดี การแสดงออกถึงความสุจริตรอบคอบของประชาชนในการพิจารณาเลือกระหว่างสัจจะกับความเท็จก็ดี เหล่านี้เป็นพยานที่พิสูจน์ให้เห็นประจักษ์ว่าควรที่เราจะให้ความไว้วางใจแก่ประชาชนที่จะมีโอกาสรับรู้ทุกสิ่งทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นสัจจะและความเท็จ และประชาชนย่อมจะวินิจฉัยได้ถูกต้องเอง ฉะนั้นข้าพเจ้าจึงถือเป็นที่น่าพอใจว่า การเปิดประตูของสัจจะและการสนับสนุนอุปนิสัยของประชาชน ให้ทดสอบทุกสิ่งทุกอย่างตามหลักของเหตุผล ย่อมเป็นพันธนาการอันเราพึงผูกมัดผู้ที่จะได้สืบต่อในหน้าที่รัฐบาลนี้ ต่อไปภายหน้าเพื่อป้องกันมิให้บุคคลเหล่านี้ใส่ชื่อคาแก่ประชาชนตามใจปรารถนา....”²³

ตามแนวคิดแบบเสรีของปรัชญาเมธีตะวันตกหลายๆท่าน เสรีภาพเป็นทั้งวิธีการและเป้าหมายในตัวของมันเอง “เสรีภาพ” ตามแนวคิดตะวันตกเปรียบเสมือนสิ่งศักดิ์สิทธิ์และสูงส่ง ฌอง ปอล ซาทร์ (Jean Paul Satre)²⁴ ได้ให้ความสำคัญแก่เสรีภาพถึงขนาดว่า “ถ้ามนุษย์ปราศจากเสรีภาพแล้ว มนุษย์ก็ไม่แตกต่างอะไรจากก้อนหินที่อยู่ในโลก ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของโลก การทำลายเสรีภาพของบุคคลหนึ่งบุคคลใดจึงเท่ากับเป็นการลดทอนบุคคลนั้นให้เปลี่ยน

²³ ซีเบิร์ต, เฟรด เฮส; ทีเตอร์สัน, ธีโอดอร์; และ แชรรม วิลเบอร์. 1956. ทฤษฎีสื่อสารมวลชน แปลโดย เกษม ศิริสัมพันธ์ (กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2513), หน้า 38.

²⁴ ปรัชญาเมธีตะวันตกผู้มองเสรีภาพตามแนวอุดมคติ

สภาพจากการเป็นมนุษย์ไปเป็นวัตถุชิ้นหนึ่ง”²⁵ ซึ่งผิดกับแนวคิดเกี่ยวกับเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ ในทัศนะของ รัชกาลที่ 6 ที่ทรงมีแนวโน้มให้ เสรีภาพเป็น “วิธีการ” มากกว่า “เป้าหมาย” โดยมี จริยธรรมและการพัฒนาคุณภาพของบุคคลตลอดจนเอกลักษณ์ของชาติเป็นส่วนประกอบ ส่วน เป้าหมาย คือ สันติภาพและความมั่นคงของชาติ

เสรีภาพตามแนวคิดแบบเสรีนิยมตะวันตก	เสรีภาพตามแนวคิดของรัชกาลที่ 6
<p>เสรีภาพ = วิธีการ</p> <p>↓</p> <p>เสรีภาพ = เป้าหมาย</p>	<p>เสรีภาพ = วิธีการ</p> <p>↓</p> <p>สันติภาพ/ความมั่นคงของชาติ = เป้าหมาย</p>

บทแสดงความคิดเห็นบทที่ 5 “วิธีที่จะแก้ไข” ในชุด “เมืองไทยจึงตื่นเกิด” ซึ่งรัชกาลที่ 6 ทรงพระนิพนธ์ในพระนามแฝง “อัศวพาหุ” ได้แสดงให้เห็นถึงการที่พระองค์ใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นผ่านหน้าหนังสือพิมพ์ เพื่อความมั่นคงของชาติ ดังนี้

“พวกเราดูเหมือนจะเข้าใจกันเสียแล้ว เป็นแบบธรรมเนียมของหนังสือพิมพ์ในเมืองไทยที่จะเหมาว่ารัฐบาลต้องรับผิดชอบ และมีหน้าที่ที่จะต้องแก้ไขเหตุหรือสรรพสิ่งใดๆซึ่งมีผู้เขียนลงหนังสือพิมพ์เห็นว่าควรที่จะแก้ไข และยังมีอีกข้อ ๑ ซึ่งดูเหมือนว่าจะเข้าใจเป็นธรรมเนียมเหมือนกันว่า รัฐบาลไม่เคยดำริจัดการอย่างไรโดยลำพังเลย นอกจากจะถูกหนังสือพิมพ์ติเตียนและกล่าวโทษ เพราะฉะนั้นเมื่อท่านผู้อ่านเห็นเรื่องซึ่งจำหน้าว่า “วิธีที่จะแก้ไข” ท่านคงจะเข้าใจ

²⁵ สมเกียรติ รุ่งเรืองวิริยะ, “เสรีภาพและจริยธรรมหนังสือพิมพ์ไทยในทัศนะของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการหนังสือพิมพ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า 269.

ใจว่าข้าพเจ้าจะกล่าวโทษคดีในรัฐบาลในข้อบกพร่องต่างๆ แต่ข้าพเจ้ามีความเสียใจที่ต้องทำให้ท่านคาดหมายผิดไป เพราะประการ ๑ ข้าพเจ้าไม่เหมือนคนไทยที่เรียนลงหนังสือพิมพ์โดยมาก ด้วยเหตุว่าข้าพเจ้าไม่มีสาเหตุแค้นเคืองรัฐบาลเป็นส่วนตัวทั่วไป หรือริษยาข้าราชการผู้หนึ่งผู้ใดโดยเฉพาะเลย เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจึงไม่มีความจำเป็นที่จะเอาโคลนเที่ยวป้ายหน้าผู้อื่น ซึ่งเป็นการเล่นที่ข้าพเจ้าไม่เห็นสนุกเลยแต่ไรมาแต่ไรแล้ว เพราะเหตุว่าคนใดที่เล่นของโสโครกก็มักจะต้องเปื้อนโสโครกเองเท่ากับผู้ที่ถูกป้าย

อีกประการ ๑ ความยุติธรรมบังคับให้ข้าพเจ้ากล่าวว่า ข้าพเจ้าไม่เห็นว่าการที่เราต้องพึ่งอาศัยเงินนั้น เป็นความผิดของรัฐบาลฝ่ายเดียว พลเมืองชาวไทยทุกคนย่อมมีทั้งความชอบธรรมและหน้าที่บางอย่างซึ่งจะต้องทำ แต่พวกหนังสือพิมพ์และพวกนักพูดโดยมากมักจะพอใจกล่าวแต่เรื่องความชอบธรรมอย่างเดียว ส่วนหน้าที่อันเป็นกรณีกึ่งนั้น ให้เป็นส่วนรัฐบาลรับเหมาทั้งสิ้นบรรดาปราชญ์ทั้งในรัฐศาสตร์และในนิติศาสตร์ ย่อมจะกล่าวยืนยันว่า อันความชอบธรรมและหน้าที่ ๒ สิ่งนี้ ย่อมจะต้องมีเป็นคู่กัน ถ้ามีคนชอบธรรมแล้วก็ต้องมีหน้าที่ประจำอยู่ด้วย ส่วนปราชญ์ในทางกฎหมายเขาก็ยอมรับและยืนยันตามหลักนี้เหมือนกัน ข้าพเจ้าไม่สามารถจะเล็งเห็นความคิดของจีนในเรื่องนี้ได้ เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าไม่อาจที่จะกล่าวได้ว่า ตามความเห็นของพวกนักเลงหนังสือพิมพ์จีนที่ได้แสดงมาเป็นที่ว่า ความชอบธรรมเป็นสมบัติแห่งประชาชนโดยเฉพาะ ส่วนความรับผิดชอบเป็นของรัฐบาลนั้น เรามีหลักฐานที่จะอ้างอิงได้เพียงไร แต่ความเห็นของข้าพเจ้านั้นมีหลักที่จะอ้างได้ในพวกปราชญ์ทั้งในทางรัฐศาสตร์และในกฎหมายที่เลื่องลือที่สุดในยุโรป

เมื่อเรามีความชอบธรรมที่จะได้รับความคุ้มครองและอุปการคุณจากรัฐบาลขณะนี้แล้ว ก็ย่อมเป็นหน้าที่แห่งเราที่จะช่วยเหลือรัฐบาลในการที่จะกระทำหน้าที่ อันมากมายตามความสามารถแห่งเราที่จะทำได้ และทำให้เป็นที่กีดขวางแก่รัฐบาลน้อยที่สุดที่จะทำได้ อีกประการ ๑ เป็นหน้าที่ของเราเหมือน

กันที่จะพยายามทำอย่างดีที่สุดเพื่อป้องกันรักษาสมบัติแห่ง
ชาติให้ดำรงอยู่ และบำรุงกิจการซึ่งต้องการความบำรุง...²⁶

โดยสรุปแล้ว พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมองว่าวงการหนังสือพิมพ์ไทย ในขณะนั้นมีข้อบกพร่องอยู่ที่ความรู้คุณภาพของคน ทั้งคนทำหนังสือพิมพ์และคนอ่านหนังสือ ในด้านของคนอ่าน พระองค์ได้ทรงพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดีขึ้นด้วยหวังว่าการศึกษาคจะทำให้ประชาชนรู้จักเลือกว่าสารใดควรรับ สารใดไม่ควรรับ ส่วนในด้านของคนทำพระองค์ทรงกระตุ้นให้นักหนังสือพิมพ์ใช้เหตุผล และเป็นตัวของตัวเองไม่เลียนแบบชาติอื่นด้วยคิดว่าจะได้เจริญเช่นเขา แต่ควรหันมาคำนึงถึงลักษณะรากฐานสภาพสังคมที่แท้จริงของเรว่าควรจะใช้สิ่งใดเป็นแกนหลักที่จะยึดเหนี่ยวให้เกิดการพัฒนา โดยที่พระองค์ก็ได้ทรงแนะนำแกนหลักที่ควรจะใช้ นั่นคือ “แนวคิด ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และแนวคิดความมั่นคงของชาติ”

สรุปพระทัศนะเกี่ยวกับ สิทธิ หน้าที และเสรีภาพของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ที่อาจจะนำไปสู่ความขัดแย้งกับนักหนังสือพิมพ์ฝ่ายประชาชน จาก การวิจัยได้พบว่า

1. พระองค์ทรงมองว่า “เสรีภาพ” คือ เครื่องมือที่ชาติตะวันตกจะนำมาใช้โค่นล้มอำนาจของ กษัตริย์ตามระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ “เสรีภาพ” เป็นแนวคิดที่แฝงมากับลัทธิจักรวรรดินิยม
2. พระองค์ทรงกล่าวประณามนักหนังสือพิมพ์ฝ่ายประชาชนว่าเป็นผู้ที่ต้องการ “เสรีภาพ” ทั้งๆที่ยังไม่เข้าใจเสรีภาพดีพอ
3. พระองค์มองว่าสิ่งที่สำคัญและจำเป็นที่สุดที่สมควรปลูกฝังให้คนไทยทุกคนตระหนักถึง คือ “ความมั่นคงและความสงบสุขของชาติ” ไม่ใช่ “เสรีภาพ”

²⁶ อัครพาทู เมืองไทยจตุรทิศ (คำเตือนสติของคนไทย)

มาตรการการจัดการกับนักหนังสือพิมพ์ฝ่ายประชาชนของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ที่มีต่อประเด็น สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ

การให้เสรีภาพอย่างเต็มที่กับนักหนังสือพิมพ์ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 นั้น ทำให้นักหนังสือพิมพ์กล้าที่จะโจมตีรัฐบาลอย่างรุนแรง และไม่ว่ารัฐบาลจะกระทำการสิ่งใด นักหนังสือพิมพ์ก็มักจะคัดค้านอยู่เนืองๆ เนื่องจากนักหนังสือพิมพ์มีอิทธิพลต่อประชาชนมาก ความมีอิทธิพลของนักหนังสือพิมพ์ต่อความเห็น ความคิดของประชาชนในสมัยนั้นทำให้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ต้องทรงตอบโต้ โดยใช้มาตรการดังต่อไปนี้

1. ออกพระราชบัญญัติว่าด้วยสมุดเอกสาร และสิ่งพิมพ์ พ.ศ. 2465

ความคึกคะนองในสิทธิ เสรีภาพที่ได้รับของนักหนังสือพิมพ์นั้น ทำให้ สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ ได้ถวายความเห็นต่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ว่า

“...ต้องหาทางที่จะแสดงความคิดของรัฐบาลให้ราษฎรทราบอยู่เสมอว่า เหตุใดรัฐบาลจึงดำเนินการอย่างนั้นอย่างนี้ ไม่ใช่ปกปิดอย่างที่เปนมามาก่อน แล้วอย่าหลงผิดคิดไปว่า ถ้าไปแสดงออกเช่นนั้น จะเป็นการกวนให้คนคิดมากขึ้นเท่านั้นเอง ที่จริงไม่มีการที่จะกวนนั้นได้เลยหรือมีคนที่กวนอยู่พอแล้ว คนคิดมากอย่างยิ่ง แต่คิดในทางที่ผิดๆเสียโดยมาก เพราะฉะนั้นแสดงเสียให้รู้ความจริงเป็นดีกว่าอย่างอื่นหมด อย่าต้องให้ทายเป็นเดา การที่จะแสดงนี้ ต้องใช้หนทางหนังสือพิมพ์รายวัน เช่น ที่ประเทศอื่นๆโดยมากต้องมีหนังสือพิมพ์ของรัฐบาล...

...คนเวลานี้ เชื่อหนังสือพิมพ์อย่างแปลกประหลาด เห็นเป็นอะไรลงพิมพ์แล้วก็ต้องเป็นของจริง ไม่มีใครเถียงได้ทั้งสิ้น เมื่อการเป็นเช่นนี้ควรแล้วที่รัฐบาลจะใช้อำนาจทางนี้ช่วยตน...”²⁷

²⁷ กองจดหมายเหตุ, กรมศิลปากร, เอกสารรัชกาลที่ 6, หมายเลข 2/217, ความเห็นเจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลก เรื่องจัดการเปลี่ยนแปลงราชการแผ่นดิน อ้างใน วรรณกรรม สุวรรณานนท์, “พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการสร้างชาติไทย” (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,2523), หน้า 208.

และพระองค์ก็ถวายเป็นความเห็นต่อไปว่า “ควรจะมีพระราชบัญญัติเรื่องหนังสือพิมพ์ (Press Law) ตามที่มีกันอยู่แทบทุกประเทศ แต่ให้ไปเป็นไปในทางที่อ่อนที่สุด ไม่ใช่กำหนดโทษ”²⁸

ด้านพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเองก็ได้ทรงตระหนักว่าการรับอารยธรรมด้านวรรณกรรมซึ่งเป็นสื่อที่แพร่ขยายไปสู่มวลชนได้โดยรวดเร็วกว้างขวางและยืนยงนั้นสมควรจะมีขอบเขตและมีข้อจำกัดเพื่อขจัดปัญหาที่จะเกิดขึ้นซึ่งอาจจะเป็นอันตรายแก่ความมั่นคงของประเทศชาติได้ ในการนี้ทรงพระราชดำริว่าสมควรจะต้องมีการกำหนดสิทธิ หน้าที่ ขอบเขต และความรับผิดชอบของผู้ประกอบกิจการพิมพ์และโฆษณา และการทำหนังสือพิมพ์ให้เป็นที่แน่นอน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงได้ทรงตราพระราชบัญญัติว่าด้วยสมุดเอกสารและหนังสือพิมพ์ พระพุทธศักราช 2465 ขึ้น ดังประกาศแกลงพระราชประสงค์ปรากฏในตอนต้นของพระราชบัญญัตินี้ว่า

“โดยที่จำนวนสมุดและหนังสือพิมพ์ประจำคาบที่ออกโฆษณาในพระราชอาณาจักรกับสมุดและหนังสือพิมพ์ประจำคาบต่างประเทศ ซึ่งมีผู้นำเข้ามาในพระราชอาณาจักรมีเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี เป็นสิ่งที่ผดุงวิชาเพิ่มพูนความรู้ให้กว้างขวางยังความเจริญให้บังเกิดแก่พสกนิกรยิ่งขึ้น

โดยที่ทรงพระราชดำริเห็นชอบด้วยและเพื่อจะอุดหนุนการนั้นให้เจริญยิ่งขึ้น สมควรจะยกการหนังสือพิมพ์และกิจการอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกันขึ้นสู่ฐานะอันควรและเหมาะแก่การนั้น

แลโดยเหตุนี้เป็นการสำคัญที่จะต้องกำหนดสิทธิและหน้าที่ กับทั้งกำหนดขอบเขตหรือจำกัดความรับผิดชอบของบุคคลทั้งปวง ผู้ประกอบกิจในการพิมพ์ การโฆษณาและการจ่ายแจกหนังสือพิมพ์

²⁸ เรื่องเดียวกัน , หน้า 209.

ชั้นนั้น เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์มากที่สุด และจะอุดหนุนผู้
ประพันธ์และผู้โฆษณาหนังสือนั้น ๆ²⁹

พระราชบัญญัติว่าด้วยสมุดเอกสารแลหนังสือพิมพ์ พระพุทธศักราช 2465 นี้ จัดว่าเป็น
กฎหมายเกี่ยวกับการพิมพ์ฉบับแรก มีบทบัญญัติไว้ถึง 40 มาตรา กล่าวย่อ ๆ ดังนี้

มาตรา 1-3 ให้ความหมายและคำจำกัดความของคำว่า การพิมพ์ เครื่องพิมพ์ สมุด
และเอกสาร หนังสือพิมพ์ การโฆษณา ผู้ประพันธ์ บรรณาธิการและเจ้าของ

มาตรา 4 เอกสารตีพิมพ์ที่ไม่อยู่ในข่ายของบทวิเคราะห์แห่งมาตรา 1-3

มาตรา 5 ว่าด้วยสมุด เอกสาร หนังสือพิมพ์และบทประพันธ์ที่เป็นเขียนนามแผ่นดินจะ
โดยทางตรงหรือทางอ้อมก็ตาม เพื่อจะ

- 1) ยุยงให้กระทำความผิดฐานประทุษร้ายต่อพระเจ้าอยู่หัวและพระราช
อาณาจักร
- 2) ยุยงให้กระทำความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา ทำร้ายร่างกาย ลักทรัพย์ โจร
สลัด และกระทำให้เสื่อมเสียอิสรภาพ
- 3) โฆษณาข่าวหรือเอกสารที่เป็นเท็จ ทำให้เกิดความปั่นป่วนต่อความสงบรา
คาบของประชาชน และ
- 4) เห็นชอบด้วยและยินยอมผู้กระทำความผิดที่ระบุไว้ในข้อ 1 และ 2

มาตรา 6 เสนาบดีมหาดไทยเป็นผู้กำกับและรักษาพระราชบัญญัตินี้

²⁹ เสถียร ลายลักษณ์, ผู้รวบรวม (ม.ป.ท., 2477), พระราชบัญญัติว่าด้วยสมุดเอกสารแลหนังสือ
พิมพ์ พระพุทธศักราช 2465, ใน ประชุมกฎหมายประจำศก เล่ม 35. หน้า 561-562.

มาตรา 7-15 กล่าวถึงการพิมพ์และโฆษณาสมุดเอกสาร การขออนุญาตมีและใช้เครื่องพิมพ์ การถอนใบอนุญาต อำนาจของเจ้าหน้าที่พนักงานที่จะ

- 1) เข้าไปตรวจตราสถานที่ของผู้ได้รับอนุญาตให้มีและใช้เครื่องพิมพ์เพื่อทราบว่า ได้มีกิจการใดที่กระทำลงไปแล้วอันเป็นการขัดต่อข้อความในใบอนุญาต
- 2) ตรวจสถานที่ของผู้ถอนใบอนุญาตแล้วเพื่อจะดูว่าบุคคลนั้น ๆ ได้อนุมัติตาม คำแจ้งความถอนใบอนุญาตภายในเวลาอันควรหรือไม่ และ
- 3) เข้าไปตรวจตราสถานที่ของผู้ซึ่งไม่ได้รับอนุญาต แต่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามี เครื่องพิมพ์ไว้ผิดต่อพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 16-19 เป็นเรื่องของการพิมพ์และโฆษณาหนังสือพิมพ์ กล่าวถึง รายละเอียดของผู้ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์จะต้องแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรต่อเสนาบดีมหาดไทย การกำหนดให้แจ้งชื่อเจ้าของผู้พิมพ์ และบรรณาธิการ วัน เดือน ปีที่พิมพ์ลงในหนังสือพิมพ์ การกำหนดให้ส่งหนังสือพิมพ์ 2 ฉบับไปให้สมุหเทศาภิบาลในวันที่ยกหนังสือพิมพ์นั้นนอกเหนือไปจากที่ส่งไปให้ ขพระสมุ ต์ พรี พระนคร

มาตรา 20-39 กล่าวถึง ความรับผิดชอบ การฟ้องคดี และวิธีดำเนินการการรับผิดชอบร่วมกันระหว่างผู้ประพันธ์และบรรณาธิการสมุดเอกสาร ผู้ประพันธ์ บรรณาธิการ และเจ้าของหนังสือพิมพ์ในการจ่ายค่าทดแทนแก่บุคคลที่สามในทางแพ่งให้สันนิษฐานว่านี่รวมกันนั้นแบ่งเป็นส่วนเท่า ๆ กัน แต่ถ้าผู้ประพันธ์ บรรณาธิการและหรือเจ้าของคนใดคนหนึ่งซึ่งได้ใช้ค่าทดแทนไปนั้นยอมมีสิทธิจะได้รับจ่ายคืนซึ่งส่วนของตนจากบุคคลผู้ต้องรับผิดชอบรวมกับตน เมื่อพิสูจน์ได้ว่ากิจการซึ่งก่อให้เกิดความรับผิดชอบในทางแพ่งนั้นได้กระทำลงโดยขัดต่อคำสั่งของตนแลโดยไม่ฟังคำสั่งนั้น การกำหนดโทษผู้ที่มีและใช้เครื่องพิมพ์โดยไม่ได้รับอนุญาต การกำหนดโทษผู้แจ้งคำร้องต่อสมุหเทศาภิบาลเมืองเพื่อมีและใช้เครื่องพิมพ์ กำหนดโทษสำหรับสมุดเอกสารและหนังสือพิมพ์ที่ได้ออกโฆษณาโดยไม่มีชื่อผู้พิมพ์ และปีพิมพ์และโทษของผู้นำมาจ่ายแจก การปรับเมื่อไม่ส่งสมุดเอกสาร หนังสือพิมพ์แก่หอพระสมุคสำหรับพระนคร และแก่สมุหเทศาภิบาล

เมื่อมีความผิดทางอาญา (นอกจากที่ได้กล่าวไว้ในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัตินี้ว่า ด้วยสมุดเอกสาร หนังสือพิมพ์ หรือบทประพันธ์ที่เป็นเขียนนามแผ่นดิน) ได้กระทำลงไปโดยการโฆษณาสมุด หรือเอกสารหรือหนังสือพิมพ์ใด ๆ ผู้ประพันธ์และบรรณาธิการมีความผิดเป็นตัวเอง การต้องระวางโทษเว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าผู้ประพันธ์มิได้ยินยอมให้โฆษณา ผู้ประพันธ์จึงมิต้องรับโทษ ถ้าไม่รู้ตัวผู้ประพันธ์ และบรรณาธิการ ให้เอาผิดกับผู้พิมพ์

ผู้ใดขายหรือจ่ายแจกเอกสาร หรือหนังสือพิมพ์ที่เป็นเลียนนามแผ่นดินต้องระวางโทษฐานเป็นผู้สมรู้กับผู้ประพันธ์

เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ และเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย อาจออกคำสั่งโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาห้ามมิให้ส่งหรือนำเข้ามาในพระราชอาณาจักรซึ่งสมุดเอกสารหรือหนังสือพิมพ์ที่ได้ระบุชื่อไว้ในคำสั่งในราชกิจจานุเบกษา

กำหนดโทษผู้ส่งสมุดเอกสาร หนังสือพิมพ์ต้องห้ามเข้ามาไว้ในพระราชอาณาจักรและการริบ

ผู้ประพันธ์ หรือบรรณาธิการ สมุดเอกสาร บทประพันธ์ หรือหนังสือพิมพ์อันเป็นเลียนนามแผ่นดินที่โฆษณาออกประเทศไทย ถ้านำสมุดเอกสาร บทประพันธ์ หรือหนังสือพิมพ์ดังกล่าวเข้ามาต้องได้รับโทษ เมื่อพิจารณาแล้วว่าเอกสารดังกล่าวมุ่งหมายเพ่งเล็งถึงประเทศไทยโดยตรงและเป็นการส่งเสริมให้ใช้กำลังทำร้ายในประเทศไทยเพื่อเปลี่ยนแปลงรัฐบาล หรือรัฐประศาสนบาย

กำหนดโทษผู้มีเอกสารหนังสือพิมพ์ที่ต้องห้ามไว้ในครอบครอง การยึดสมุดเอกสาร หนังสือพิมพ์ที่ต้องห้าม

อายุความของคดีอาญาที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัตินี้ และผู้มีหน้าที่ฟ้อง

มาตรา 40 เป็นบทบัญญัติเฉพาะกาล

พระราชบัญญัตินี้เป็นรากฐานสำคัญและนับได้ว่าเป็นก้าวสำคัญแห่งประวัติศาสตร์ของกิจการหนังสือพิมพ์ของประเทศไทย เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติฉบับนี้แล้วก็จะเห็นได้ว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานเสรีภาพแก่ผู้ประกอบการหนังสือพิมพ์อยู่มาก เช่น มิได้มีการจำกัดคุณสมบัติของผู้มีความประสงค์จะประกอบกิจการหนังสือพิมพ์บุคคลผู้ขออนุญาตอาจจะมีवासสถานอยู่ต่างประเทศก็ได้ อาจจะประกอบอาชีพเดิมอยู่แล้ว เช่น เป็นข้าราชการ เป็นทหารประจำการ ค้าขายหรืออาชีพส่วนตัว แม้ผู้เคยต้องโทษอย่างอื่นนอกจาก

ลหุโทษก็อาจจะขออนุญาตประกอบกิจการพิมพ์ได้ ผู้เป็นบรรณาธิการก็ไม่มีกำกวดความรู้ชั้นต่ำเหมือนกัน

อย่างไรก็ดีการที่พระราชบัญญัติว่าด้วยสมุดเอกสารและหนังสือพิมพ์พุทธศักราช 2465 นี้มิได้กำหนดข้อจำกัดต่างๆดังกล่าวมาให้เป็นการแน่นอน ทำให้การประกอบกิจการหนังสือพิมพ์มีความสะดวก จึงมีผู้จัดทำหนังสือพิมพ์ออกมาแข่งกันมาก บางฉบับออกมาได้ไม่เท่าไรก็ล้มเลิกกิจการไป การออกหนังสือพิมพ์กันมากมายนี้มักจะมีเรื่องราวคดีความเกิดขึ้นบ่อยๆส่วนมากเป็นเรื่องหมิ่นประมาทแต่ก็หาตัวบรรณาธิการไม่ค่อยพบ เพราะบรรณาธิการหนังสือพิมพ์บางฉบับนั้นไม่ใช่บรรณาธิการที่แท้จริง เจ้าของหนังสือพิมพ์ได้หาบรรณาธิการที่ไม่มีภูมิความรู้เลยมาเป็นบรรณาธิการ เมื่อมีเหตุเกิดการฟ้องร้องกันขึ้นสำหรับให้รับผิดชอบในคดีอาญา นอกจากนี้ยังมีผู้ให้หนังสือพิมพ์เป็นเครื่องมือสำหรับประหัตประหารผู้ที่ตนเกลียดชัง ทำให้ฐานะของหนังสือพิมพ์เสื่อมความนิยมลงไปทุกที³⁰

พระราชบัญญัติว่าด้วยสมุดเอกสารและหนังสือพิมพ์ พ.ศ.2465 ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯให้ตราขึ้นจึงใช้สืบต่อมาจนถึง พ.ศ.2470 รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้ยกเลิกพระราชบัญญัติสมุดเอกสารและหนังสือพิมพ์ พ.ศ.2465 และโปรดเกล้าฯให้ตราพระราชบัญญัติฉบับนี้มีใจความในคำปรารภของพระราชบัญญัติว่า

“โดยที่สมุดเอกสาร และหนังสือพิมพ์ซึ่งออกโฆษณาในพระราชอาณาจักรก็ดี หรือที่มีผู้นำเข้ามาในพระราชอาณาจักรก็ดี มีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี และโดยที่พระราชบัญญัติว่าด้วยสมุดเอกสารและหนังสือพิมพ์ พุทธศักราช 2465 ไม่พอที่จะกำกับตรวจตราการพิมพ์

³⁰ โอบาส เลวิกูล, “หนังสือพิมพ์ในเมืองไทย”, ชาวกรุง, (กรุงเทพมหานคร : 2508), หน้า 65-66, อ้างถึงใน สมุดเอกสารและหนังสือพิมพ์, พระราชบัญญัติพระพุทศักราช 2465 .หน้า 810.

การโฆษณาและการจ่ายแจกบรรดาสิ่งที่ได้พิมพ์ขึ้นสมควรจะได้
แก้ไขเปลี่ยนแปลงพระราชบัญญัตินั้น”²⁹

2. การให้เงินช่วยเหลือ

รัฐบาลทราบดีถึงปัญหาการลงทุนทำอุตสาหกรรมประเภทนี้ที่ต้องลงทุนสูงขึ้นไปเรื่อยๆ จึงมีการควบคุมหนังสือพิมพ์อย่างรอบคอบตลอดรัชกาล มีการออกกฎหมายที่ไม่เข้มงวด มีการให้เงินช่วยเหลือ หรือ Subsidy ซึ่งถือเป็นการควบคุมและตอบโต้บรรดาหนังสือพิมพ์ฝ่ายประชาชนในทางอ้อม

หนังสือพิมพ์ “จีนโนสยามวารศัพท์” เป็นตัวอย่างของหนังสือพิมพ์ที่มีท่าทางการโต้แย้งกับรัฐบาลในระดับที่ลดลง ใน ร.ศ.130 ซึ่งเป็นปีที่ “จีนโนสยามวารศัพท์” ได้รับ Subsidy ตามนโยบายของรัฐบาลนั้น หนังสือพิมพ์ฉบับนี้เป็นหนังสือพิมพ์ใหญ่ระดับชาติฉบับหนึ่ง เพื่อตอบแทนที่รัฐบาลอุดหนุน นายเชียวสุดเส็งได้ตอบแทนโดยส่งหนังสือพิมพ์จีนจากต่างประเทศมาทูลเกล้าถวาย³⁰ เช่นได้นำหนังสือพิมพ์ “เซียงปอ” จากฮ่องกงมาทูลเกล้าถวาย

แม้จีนโนสยามวารศัพท์จะมีแนวคิดทางการเมืองที่ขัดแย้งกับรัฐบาลไทยอย่างเห็นได้ชัด แต่หนังสือพิมพ์ฉบับนี้ก็พยายามอย่างยิ่งที่จะหลีกเลี่ยงการเป็นปฏิปักษ์กับรัฐบาลไทยจนบางครั้งแทบจะดูไม่ออกว่าหนังสือพิมพ์ฉบับนี้มีเจตนาอย่างไรแน่ ต้นเหตุอาจมาจากความจริงที่ว่าเนื้อหาของนายเชียวสุดเส็งนั้นเป็นชาวจีนฝ่ายปฏิวัติ เขาไม่อาจทิ้งอุดมการณ์นี้เสียได้ แม้กระทั่งเมื่อได้เติบโตขึ้นมาบนผืนแผ่นดินไทยจนเกิดความผูกพันที่ลึกซึ้งกับประเทศใหม่ แต่ก็พยายามที่จะแก้ปัญหาด้วยการประนีประนอม ด้วยอุดมการณ์ของพวกเขาเกินหมิงจึงปรากฏบทความที่ปลุกเร้า

²⁹ พระราชบัญญัติว่าด้วยสมุดเอกสาร แลหนังสือพิมพ์ พระพุทธศักราช 2465. ราชกิจจานุเบกษา 44 (5 กันยายน 2470) หน้า 178 อ้างถึงใน สมุดเอกสารแลหนังสือพิมพ์. พระราชบัญญัติพระพุทธศักราช 2465 .หน้า 811.

³⁰ หจข. เอกสารรัชกาลที่ 6 บ13/1 คำแปลหนังสือพิมพ์จีน (7 พฤศจิกายน 2453 - 20 พฤศจิกายน 2461) อ้างถึงใน สุกัญญา ตีระวนิช, พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการหนังสือพิมพ์ไทย. หน้า 43.

สำนักทางการเมืองอยู่เนืองๆจนรัฐบาลไม่พอใจ และนายเซียวฮุดเล็งก็เริ่มรู้ว่าหนังสือพิมพ์ของเขาคงจะได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลอยู่ได้ไม่นาน และทางรัฐบาลเองก็ได้หยิบยกเนื้อหาทางการเมืองของ “จินโนสยามวารศัพท์” มาพิจารณาอยู่หลายครั้ง ความประณีประนอมของนายเซียวฮุดเล็งทำให้หนังสือพิมพ์ของเขามีชื่อเสียงที่เรียกกระแสนิเวศของหนังสือพิมพ์และประชาชนอย่างที่ว่าควรจะเป็น ทั้งๆที่ความสามารถของ นายเซียวฮุดเล็งก็ดี ความใหญ่ของหนังสือพิมพ์ก็ดี แนวคิดทางการเมืองของเขาก็ดีล้วนผลักดันให้เดินไปในทางนั้น³¹

3. ใช้หนังสือพิมพ์เป็นอาวุธของฝ่ายรัฐบาลเพื่อตอบโต้ และเรียนรู้ความเคลื่อนไหวของฝ่ายตรงข้าม

จะเห็นได้ว่า ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว หนังสือพิมพ์เริ่มมีความสำคัญต่อประชาชนเป็นครั้งแรก

“...แต่ก่อนมา เมื่อรัฐบาลได้ดำริจัดการอันใดลงไปแล้ว ราษฎรพลอยเห็นดีด้วยไม่มีข้อคัดค้าน ฝ่ายรัฐบาลจะดำเนินราชการอย่างไรก็ดำเนินไปไม่ต้องบอกให้รู้ เพราะถ้าบอกให้รู้เข้าแล้วมักจะเข้าใจผิดไปได้ต่างๆ บัดนี้รัฐบาลจะจัดการอันใด ก็มีเสียงคัดค้านมากขึ้นทุกที ราษฎรต้องการจะตัดสินว่ารัฐบาลทำผิดถูก การที่ราษฎรคิดเช่นนี้ก็เป็นทางที่ดี เพราะแสดงว่าราษฎรมีความรู้ขึ้น แลมีความรู้สึกที่บ้านเมืองเป็นของตน แต่ความรู้ของราษฎรเวลานี้ยังไม่รู้จริง เพราะไม่ใช่ความรู้ซึ่งมาจากการศึกษา เป็นความรู้มาจากทางหนังสือพิมพ์ แลจากชาวต่างประเทศ มีจีน เปนต้น เพราะนิโสยจีน ย่อมคอยตีเตียนรัฐบาลของตนอยู่เสมอ จีนมีอินฟลวนส์กับไทยมากอย่างปลาด ราษฎรของเราจึงพลอยอยากติรัฐบาลไปด้วย แต่ดีด้วยไม่มีความรู้...”³²

³¹ สุกัญญา ตีระวนิช, พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. (กรุงเทพฯ : มูลนิธิบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว , 2531), หน้า 43.

³² กองจดหมายเหตุ, กรมศิลปากร, เอกสารรัชกาลที่ 6 หมายเลข 1/139 ความในรายงานประชุมเสนาบดี วันที่ 1 กรกฎาคม ร.ศ.131 อ้างถึงใน กรรณิรมย์ สุวรรณานนท์, "พระบาทสมเด็จพระ

ดังนั้นในการประชุมเสนาบดีเมื่อ วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ.2454 สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานาถจึงได้ทรงเสนอว่า

“...รัฐบาลควรยึดเอาหนังสือพิมพ์เป็นอาวุธ คือใช้หนังสือพิมพ์สำหรับบรรยายความประสงค์ของรัฐบาล... แต่ที่จะจัดตั้งขึ้นใหม่ทีเดียวนั้นก็เห็นจะขัดข้องควรรับอุดหนุนหนังสือพิมพ์ที่มีอยู่แล้วฉบับใดฉบับหนึ่งเป็นของรัฐบาล แล้วให้กระทรวงทบวงการต่างๆเป็นหน้าที่บรรยายการต่างๆในหน้าที่ของตนๆ ถ้าเช่นนั้นแล้ว ถึงหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นๆจะแก่งแย่งบรรยายความให้ผิดเพี้ยนไปประการใดก็จะได้เทียบเคียงกันได้ และจะเป็นการฝึกหัดให้คนไทยเรามีความคิดในการเทียบเคียงข้อความด้วย แต่ต้องมีกฎหมายสำหรับบังคับหนังสือพิมพ์ด้วย เพราะเป็นของคู่กัน...”³³

ด้วยเหตุนี้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้ทรงสนับสนุนหนังสือพิมพ์ไทย, ทวีปัญญา และ Siam Observer เป็นต้น เพื่อใช้เป็นปากเสียงของรัฐบาล³⁴

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 จึงมอบเสรีภาพให้หนังสือพิมพ์ระดับหนึ่ง เพื่อรัฐบาลจะได้เรียนรู้ความคิดของหนังสือพิมพ์และนำมาใช้เพื่อประโยชน์ทางการเมืองและการปกครอง นำไปสู่จุดมุ่งหมายของการพัฒนาชาติที่พระองค์ทรงวางไว้แล้ว³⁵

พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการสร้างชาติไทย” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า 209.

³³ เรื่องเดียวกัน หน้า 209.

³⁴ กรรภิรมย์ สุวรรณานนท์, “พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการสร้างชาติไทย” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า 210.

³⁵ สุกัญญา ตีระวนิช, สมเด็จพระมหาธีรราช ปราชญ์สยาม (กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการโครงการปาฐกถาและจัดนิทรรศการ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2533), หน้า 93-94.

ในระหว่างนี้พระองค์ทรงมีโอกาสศึกษาลงานของหนังสือพิมพ์ด้วย และทรงพบว่าหนังสือพิมพ์ใช้เสรีภาพอย่างไม่มีคุณภาพ แม้พระองค์จะทรงถือว่าทุกคนมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นแต่หากทรงเห็นว่าความคิดเห็นนั้นไม่ถูกต้อง พระองค์ก็ทรงตอบโต้ในทางหนังสือพิมพ์เช่นเดียวกัน

เช่น เหตุการณ์ที่มีบุคคลผู้หนึ่งใช้นามปากกา "ช่วยพาย" แต่งบทความเรื่อง "ความคับแค้นแห่งพลเมือง" ลงในหนังสือพิมพ์ไทย เขาแสดงความคิดเห็นว่าพลเมืองไทยเราขัดสน คือถ้าไม่ทำงานแล้วก็เงินไม่มีเงินใช้เลย และความจนนั้นเองทำให้ต้องขโมยและปล้น เขาตำหนิว่า ความขัดสนยากจนนี้ไม่ใช่เป็นความผิดของพลเมือง หากเป็นความผิดของรัฐบาล และการที่พลเมืองเกะกะนับว่าเป็นความผิดของรัฐบาลเหมือนบิดา มารดาที่ปลูกฝังบุตรไม่ดี พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงใช้พระนามแฝงว่า "อัสวพานุ" ตอบได้ว่า

"...ข้าพเจ้าทงตนเองอยู่ว่าเป็นคนที่ได้เที่ยวในพระราชอาณาจักรสยามเกือบทั่ว ทั้งได้เคยเที่ยวต่างประเทศมามากแล้ว ไม่มีประเทศใดจะมีคนจนหรือขัดสนน้อยเท่าในกรุงสยามเลย มีแต่มากกว่าทุกแห่ง เพราะฉะนั้นถ้าข้าพเจ้ายังมีทราบพยานหลักฐานแน่ชัดว่า "ช่วยพาย" ได้เคยเที่ยวมากกว่าหรือแม้เพียงเท่าข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าไม่ยอมแปลงความเห็นของข้าพเจ้ามากลับคิดตามคางคกในใต้กะลาครอบฟันได้เลย

ส่วนข้อที่ว่ารัฐบาลตั้งอยู่ในฐานผู้อุปการะแก่พลเมืองคล้ายบุตรกับบิดานั้น ข้าพเจ้ายอมว่าเปรียบเทียบดี แต่ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วยตามความเห็นของ "ช่วยพาย" ในส่วนหน้าที่บิดา ที่ว่าจะต้องคอยตามเลี้ยงบุตรไปไม่มีที่สิ้นสุด จริงอยู่เมื่อบุตรยังเยาว์ควรให้ได้รับความศึกษาในสำนักที่ดีให้ได้รับความอบรมที่ดี แต่ถ้าเมื่อบุตรโตขึ้นแล้ว จะไม่เป็นหน้าที่บุตรเองเลี้ยงตัวเองบ้างหรือ? การให้ได้รับการศึกษาดีนั้นเป็นหน้าที่บิดา มารดา แต่ถ้าบุตรซึ่งได้รับความศึกษาอบรมดีแล้วไม่รู้จักรักตัวของตัวจะเอาตัวรอดได้หรือ เช่น ผู้ที่ได้ศึกษาและอุปสมบทในสำนักดี จนได้เป็นเปรียญแล้ว สึกออกมารับราชการจับโน้นฉวยนี้ จนฉวยเอาเงินหลวงเป็นที่สุด จึงต้องรับพระ

ราชอาณาจักรเช่นนี้ จะโทษบิดามารดาของเปรียญผู้นั้นหรืออย่างไร?
หรือจะโทษรัฐบาล?³⁶

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ยังได้ทรงเขียนบทความเชิงตัดพ้อ
ราษฎรของพระองค์ลงใน "คำนำ" ของ บทความ "เมืองไทยจึงตื่นเถิด" ภายใต้นามปากกา
"อัศวพาหุ" ไว้ดังนี้

"ข้าพเจ้าไม่รู้สึกว่า ในการที่ข้าพเจ้าจะพูดกับผู้ร่วมชาติของ
ข้าพเจ้าในคราวนี้ มีเหตุจำเป็นที่จะต้องขอโทษอย่างไร และในบัด
นี้ข้าพเจ้าก็จะไม่ขอโทษ และข้าพเจ้าหวังใจว่าต่อไปก็จะต้องให้
ขอโทษด้วย

ข้าพเจ้าคาดคะเนว่า ข้อความที่ข้าพเจ้าจะกล่าวต่อไปนี้ บางทีจะไม่
เป็นที่พอใจแก่คนบางคน แต่คนเหล่านี้คงไม่ใช่คนไทยแท้ เพราะ
ฉะนั้นการที่เขาจะไม่พอใจนั้น ข้าพเจ้าก็ไม่รู้สึกหวาดหวั่นประการ
ใด

ข้าพเจ้ารู้อยู่ดีแล้วว่า ตัวข้าพเจ้าคงจะต้องเป็นเป้าสำหรับหนังสือ
พิมพ์ฉบับ ๑ ซึ่งไม่ต้องออกนาม แสดงโหวตออกความเห็นคัดค้าน
ข้อความที่ข้าพเจ้ากล่าว แต่ข้าพเจ้าก็ชินเสียแล้ว และการที่คัด
ค้านนี้ ถึงแม้จะมากมายหนักหนาเพียงไรก็คงจะไม่ทำให้ข้าพเจ้า
รู้สึกเดือดร้อนได้ แท้จริงถ้าหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นจะไม่ตอบโต้โดย
ยืดยาว ข้าพเจ้ามีความประหลาดใจมาก และถ้าหนังสือพิมพ์ฉบับ
นั้นจะแสดงความเห็นหรือเหตุผล ซึ่งนอกเหนือออกไปจากความเห็น

³⁶ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, "ความเห็นเอกชน" ใน ประมวลบทพระราชนิพนธ์ใน
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. ภาคปกิณกะ (พระนคร : โรงพิมพ์พระจันทร์, 2494),
หน้า 76-77. อ้างใน กรรภิรมย์ สุวรรณานนท์, "พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการ
สร้างชาติไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า 210.

ที่เข้าข้างจีนอย่างเก่าตามเคยนั้นแล้ว ข้าพเจ้าก็จะยิ่งประหลาดใจ
หนักขึ้นอีก...³⁷

นอกจากนี้พระองค์ก็ได้ทรงเขียนบทความต่างๆเป็นการสั่งสอนประชาชนให้มีการตัดสินใจ
ที่ถูกต้อง เชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อในหนังสือพิมพ์ “การที่จะเชื่อข้อความใดๆซึ่งปรากฏเป็นลายลักษณ์
อักษรนั้น ควรจะต้องแล้วแต่ฐานะและชื่อเสียงแห่งผู้แต่งถ้าเราสามารถจะรู้ได้ว่า ด้อยค่าของคนดี
มีหลักฐานต่างกับด้อยค่าของคนชั่วในโรงเหล้าอย่างไร เหตุใดเราจึงจะมามีความนิยมนับถือ
ด้อยค่าของคนชื่อนั้นจนเกินเหตุ”³⁸ และยังได้ทรงอธิบายถึงการปฏิบัติของหนังสือพิมพ์ใน
ประเทศยุโรปและอเมริกา

“...ในประเทศยุโรปและอเมริกาซึ่งมีตัวอย่างในการปกครองโดย
คณะอย่างดีที่สุด และหนังสือพิมพ์ต่างๆบรรดาที่มีในประเทศ
นั้น ๆ ล้วนแต่เป็นฝ่ายคณะใดคณะหนึ่งทั้งสิ้น ผลของการที่
เป็นเช่นนี้ เป็นเหตุให้บรรดาหนังสือพิมพ์ต้องระมัดระวังใน
การแสดงความคิดเห็นต่างๆ กล่าวคือในระหว่างที่คณะ “ก” ถือ
อำนาจในการปกครอง บรรดาหนังสือพิมพ์ที่เป็นฝ่ายคณะ “ข” ซึ่ง
เป็นฝ่ายตรงข้าม ก็มีหน้าที่แสดงความเห็นทักท้วงรัฐบาล...”³⁹

ถ้าหนังสือพิมพ์ฝ่ายค้านจะโจมตีฝ่ายรัฐบาล ก็จะต้องทำอย่างมีหลักการ และต้องระมัด
ระวังในการแสดงความเห็น แต่สำหรับในประเทศที่มีได้มีการปกครองโดยพรรคการเมืองแล้ว พวก
ที่เขียนลงหนังสือพิมพ์ไม่ต้องรับผิดชอบสิ่งใด จึงมักชอบติ และชอบทำลาย พระบาทสมเด็จพระ

³⁷ อิศวพานุ, เมืองไทยจตุตถ์เกิด (คำเตือนสติของคนไทย), หน้า 1.

³⁸ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, ลัทธิเอาอย่าง, โคลนติดล้อ, (พระนคร : กรม
ศิลปากร, 2504), หน้า 240 อ้างถึงใน กรรภิรมย์ สุวรรณานนท์, “พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า
เจ้าอยู่หัวกับการสร้างชาติไทย” (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,2523), หน้า 210.

³⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 24-25 อ้างถึงใน กรรภิรมย์ สุวรรณานนท์, “พระบาทสมเด็จพระมงกุฎ
เกล้าเจ้าอยู่หัวกับการสร้างชาติไทย” (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,2523), หน้า 211.

มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงได้ทรงตั้งเตือนให้ราษฎรใช้วิจารณญาณในการเลือกซื้อสิ่งทีลงหนังสือพิมพ์ นี่ก็นับว่าเป็นการวางรากฐานประชาธิปไตยอีกทางหนึ่ง คือการพัฒนาคน ฝึกให้คนรู้จักใช้สมอง และความคิด เพื่อการตัดสินใจที่ถูกต้อง⁴⁰

---

⁴⁰ กรรภิรมย์ สุวรรณานนท์, “พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการสร้างชาติไทย” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2523), หน้า 212.

2. กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ ในนามปากกา น.ม.ส.

พระประวัติ

น.ม.ส.มิใช่สามัญชน แต่เป็นโอรสของกรมพระราชวังบวรวิชัยชาญ ซึ่งเป็นกรมพระราชวังบวรฯ องค์สุดท้ายแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ และองค์สุดท้ายของราชประเพณีที่มีการสถาปนากรมพระราชวังบวรฯ หรือที่เรียกสั้น ๆ ว่า "วังหน้า" ในประเทศไทย⁴¹

กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ หรือ น.ม.ส. ประสูติวันที่ 10 มกราคม พ.ศ.2419 ทรงมีเจ้าพี่ผู้ร่วมจอมมารดาเดียวกันพระองค์หนึ่ง พระนามว่า พระองค์เจ้าหญิงภัทราวดีศรีราชธิดา แต่สิ้นพระชนม์เสียเมื่อมีพระชันษาได้ 28 ปี

กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ทรงได้ร่ำเรียนตั้งแต่เยาว์พระชันษา และทรงศึกษาอย่างสนพระทัยมากจนถึงขั้น "อ่านออกเขียนได้" อย่างรวดเร็ว อัจฉริยะของพระองค์คือ ในขณะที่ยังมีพระชันษาราว 5 ขวบ นอกจากจะทรงอ่านหนังสือไทยทั้ง ไคลง กลอน และร้อยแก้ว ทรงอ่านหนังสือขอมเขียนหนังสือขอมได้แล้ว ยังปรากฏว่าทรงแต่งโคลงกลอนได้บ้างแล้วด้วย⁴²

ในปี พ.ศ. 2429 ขณะพระชันษา 10 ปี พระองค์ก็ได้เข้าศึกษาที่โรงเรียนสวนกุหลาบ เมื่อออกจากโรงเรียนสวนกุหลาบก็เข้ารับราชการในกระทรวงธรรมการ มีตำแหน่งเป็นนายเวร เมื่อ พ.ศ.2436 และด้วยพระปรีชาสามารถของพระองค์จึงได้เลื่อนหน้าที่สูงขึ้นโดยลำดับ ปี พ.ศ.2438 ก็ได้เป็นผู้ช่วยในกรมศึกษาธิการ และได้ทรงรับหน้าที่พิเศษเป็นข้าหลวงสอบไล่วิชาหนังสือไทย⁴³

ระหว่างเวลาที่พระองค์ทรงรับราชการอยู่กระทรวงธรรมการนั้น กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ได้ทรงใช้เวลาทั้งในและนอกราชการทำความรู้จักใกล้ชิดสนิทสนมกับชาวอังกฤษในกระทรวงนั้นตลอดมา แม้การกีฬาต่างๆที่ชาวอังกฤษนิยมเล่นก็ทรงเล่นได้ ตั้งแต่ กอล์ฟ ฮอกกี้ เทนนิส เรื่อยไปจนกระทั่งการแข่งเรือใบ เป็นต้น และด้วยความสนิทสนมดังกล่าวนี้นั่นเองเป็นเหตุให้พระองค์

⁴¹ ประพัฒน์ ตริณรงค์, ชีวิตและงานของน.ม.ส. (พระนคร : สำนักพิมพ์คลังวิทยา,2514), หน้า 19.

⁴² เรื่องเดียวกัน ,หน้า 40.

⁴³ เรื่องเดียวกัน ,หน้า 67.

ทรงคล่องภาษาอังกฤษ และเข้าใจขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวอังกฤษเป็นอย่างดี และด้วยความใกล้ชิดสนิทสนมดังกล่าวนี้ก็เหมือนกันเป็นเหตุให้ น.ม.ส. ได้ย้ายจากกระทรวงธรรมการมาอยู่กระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ในฐานะผู้ช่วยที่ปรึกษากระทรวง

ต่อมาในปี พ.ศ.2440 น.ม.ส. ก็ได้เสด็จไปทรงศึกษาวิชาการ ณ มหานครลอนดอน เมื่อเสด็จกลับมา ก็เข้ารับราชการสังกัดกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ตำแหน่งผู้ช่วยกรมตรวจและกรมสารบาณูชีในทันที⁴⁴

ใน พ.ศ.2444 พระองค์ได้ย้ายมาเป็นปลัดกรมธนบัตร เพราะทางรัฐบาลดำริจะจัดพิมพ์ธนบัตรออกใช้ พระองค์จึงเข้ามามีบทบาทสำคัญมากในเรื่องนี้ ต่อมาได้เลื่อนขึ้นเป็นผู้แทนเจ้ากรมธนบัตร และได้ทรงย้ายสังกัดจากกรมธนบัตรเป็นเจ้ากรมกองที่ปรึกษา ในปี พ.ศ.2446

ต่อมาได้ย้ายมาเป็นอธิบดีกรมกระดาษปณิธิธิการ อธิบดีกรมตรวจ และกรมสารบาณูชีตามลำดับ

เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เสด็จสวรรคต ในวันที่ 23 ตุลาคม พ.ศ.2453 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นสมเด็จพระราชโอรสธิดารัชกาลที่ 5 เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติสืบต่อจากสมเด็จพระบรมชนกนาถ

ในตอนต้นของรัชกาลนี้ น.ม.ส. คงดำรงอยู่ในตำแหน่งอธิบดีกรมตรวจ และกรมสารบาณูชี และในระหว่างนี้ได้ทรงรับยกย่องเป็นองคมนตรีอีกตำแหน่งหนึ่ง ในพ.ศ.2454⁴⁵

น.ม.ส. ทรงเป็นนักหนังสือพิมพ์ได้อย่างไรนั้น ดูเหมือนจะไม่ต้องกล่าวมากนักเพราะในชีวิตประวัติของ น.ม.ส. ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับหนังสือพิมพ์ไม่น้อย ในขณะที่ทรงรับราชการอยู่ น.ม.ส. ก็เคยทำหนังสือพิมพ์ร่วมกับพระสหาย และเมื่อออกจากราชการแล้ว น.ม.ส. ก็ทรงจัดทำหนังสือพิมพ์ จนมีหนังสือพิมพ์ชื่อ “ประมวณูวัน” รายวัน และ “ประมวณูมารค” กับ “ประมวณู

⁴⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 137.

⁴⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 151.

สาร" รายสัปดาห์ เป็นของส่วนพระองค์ จนกระทั่งโรงพิมพ์ได้ถูกกระเบิดของข้าศึกเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 จึงได้เลิกไป

กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ ได้มีโอกาสถวายงานครั้งสำคัญให้กับรัชกาลที่ 6 ด้วยการเข้ามาดูแลกิจการงานพิมพ์หนังสือพิมพ์ทวีปัญญา ในคราวที่ รัชกาลที่ 6 มีพระราชกรณียกิจที่จะต้องเสด็จพระราชดำเนินหัวเมืองฝ่ายเหนือไปจนถึงมณฑลพายัพ ในระยะเวลาดังกล่าวนั้น พระองค์ไม่มีพระราชประสงค์จะให้หนังสือทวีปัญญาต้องหยุดลง แต่มาติดขัดอยู่ตรงที่ว่า เรื่องทุกเรื่องที่จะนำลงต้องเป็นพระราชนิพนธ์และเรื่องที่พระองค์ได้ทรงตรวจด้วยพระองค์เอง จึงเป็นเรื่องยุ่งยาก เพราะการคมนาคมในสมัยนั้นไม่ได้เหมือนกับสมัยนี้ แม้กระทั่งรถไฟก็ยังมีไปไม่ถึง การคมนาคมระหว่างกรุงเทพฯกับหัวเมืองฝ่ายเหนือในขณะนั้น จะต้องใช้เวลาถึง 1 เดือน ซึ่งเป็นเรื่องเหลือวิสัยที่จะส่งเรื่องต่าง ๆ ไปให้ทรงตรวจแล้วนำมาพิมพ์ และนอกจากทางคมนาคมจะลำบากดังกล่าวนั้นแล้ว พระองค์ยังต้องเสด็จไปโน่นมานี่ และพระราชภาระอื่น ๆ อีกหลายอย่าง ย่อมไม่ทรงมีเวลามากเหมือนอยู่ในกรุงเทพฯ⁴⁶

การแก้ปัญหาเรื่องนี้พระองค์ได้มอบหมายให้ น.ม.ส. (กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์) กับพระสหายของ น.ม.ส.บางคน เช่น เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี ขณะนั้นเป็นพระยาไพศาลศิลปศาสตร์ร่วมมือกันทำหน้าที่เป็นบรรณาธิการออกทวีปัญญาตลอดเวลาที่เสด็จพระราชดำเนินหัวเมืองฝ่ายเหนือ และทั้งสองท่านก็ได้ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายนั้นเป็นอย่างดี ข้อที่ทำได้ปฏิบัติหน้าที่เป็นอย่างดีนั้นก็คือ ต้องช่วยกันเขียน และเที่ยวไหว้วานให้คนอื่นช่วยเขียน การไหว้วานคนอื่นให้ช่วยเขียนนั้น ก็ต้องเลือกเฉพาะเจาะจงเอาคนที่ถูกอภัยภัยเท่านั้น และหนังสือพิมพ์ทวีปัญญา ก็คงออกได้ตลอดเวลาที่มิได้ประทับอยู่ในพระนครเป็นปกติ 7 ฉบับด้วยกัน

เหตุที่ทรงมอบงานให้ น.ม.ส.จัดทำ ก็เพราะว่า น.ม.ส.กับพวกได้เคยจัดทำหนังสือฉบับหนึ่ง คือ "ลักวิททยา"⁴⁷ เมื่อ พ.ศ.2443 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดหนังสือ

⁴⁶ ประพัฒน์ ตริณรงค์, ชีวิตและงานของ อิศวพานุ, (พระนคร : วัฒนาพานิช, 2506), หน้า 289.

⁴⁷ หนังสือพิมพ์ลักวิททยา เป็นหนังสือที่ได้รับความนิยมจากผู้อ่านอย่างแพร่หลายและรวดเร็ว เพราะเป็นของแปลกและมีแนวใหม่ในวงการหนังสือพิมพ์ในยุคนั้น คณะผู้จัดทำเป็นนักเขียนที่กลับจากเมืองนอก และเป็นหนังสือพิมพ์ที่ออกมาเพื่อล้อคนที่ลอกเอาเรื่องของคนอื่นมาเป็นของตน ความนิยมของผู้อ่านที่มีต่อหนังสือพิมพ์ลักวิททยานั้น เป็นเหตุให้คณะผู้จัดทำตั้งโรงพิมพ์ของตนเองขึ้นได้ โดยไม่ต้องจ้างคนอื่นพิมพ์ ลักวิททยานี้จุดประสงค์ที่จัดพิมพ์หนังสือพิมพ์ฉบับนี้ขึ้นมา

พิมพ์ลัทธิยานี้ และเคยเห็นฝีมือของผู้จัดทำมาแล้ว จึงได้ทรงจัดให้ น.ม.ส.กับคณะรับช่วงงานหนังสือพิมพ์ทวีปัญญา ในระหว่างเวลาที่พระองค์มิได้ประทับอยู่ในพระนคร

อุดมการณ์หนังสือพิมพ์ : สิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ของกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์
ภายใต้นามปากกา น.ม.ส.

อุดมการณ์เกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ของกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ ซึ่งแสดงผ่านบทความทางหน้าหนังสือพิมพ์จะกล่าวถึง ประเด็นเกี่ยวกับหน้าที่หนังสือพิมพ์เพียงประเด็นเดียว ดังนี้

หน้าที่หนังสือพิมพ์ในพระทัศนะของกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์

● หน้าที่ในการเสนอข่าว

1. กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ หรือ น.ม.ส. เห็นว่า “หน้าที่ในการเสนอข่าวสาร” ของนักหนังสือพิมพ์เป็นสิ่งที่สำคัญและต้องกระทำควบคู่ไปกับ “การเปิดเผย” และ “การทำตัวให้สะอาดหมดจด”

“...หนังสือพิมพ์เป็นของไม่มีลมหายใจ ไม่อยู่ในสัตว์โลกก็จริง แต่กล่าวโดยอุปมาว่ามีชีวิตเพราะฉะนั้นก็มีอักษณาสัยได้ หนังสือพิมพ์อาจเป็นสารุชนก็ได้ อาจเกกมะเหรกก็ได้ หนังสือพิมพ์ข่าวที่ตั้งตนจะให้เป็นที่นับถือของผู้อ่าน เมื่อบอกข่าวสำคัญ ก็มักแสดงความคิดเห็นในเรื่องข่าวนั้นด้วย ความคิดแลความเห็นกับวิธีแสดงนั้น

แบบ ที่เรียกว่า “ทำเล่น ๆ” ทุกคนเป็นข้าราชการในตำแหน่งสำคัญ เมื่อมีงานจริง ๆ คือ ราชการเพิ่มมากขึ้น ๆ ก็ไม่มีเวลาเขียน ไม่มีเรื่องลงพิมพ์ หนังสือพิมพ์ก็ออกไม่ได้ และเลิกพิมพ์ไปในที่สุดท่ามกลางความเสียดายของผู้อ่าน หลังจากที่ได้ออกมาเป็นเวลา 2 ปีเศษ ๆ (อ่านเพิ่มเติมใน ประพันธ์ ตริณรงค์, ชีวิตและงานของ อิศวพานุ, (พระนคร : วัฒนาพานิช, 2506, หน้า 289.)

บอกอรรถาธิบายของหนังสือ แลบอกให้คนอ่านทราบความรู้สึกตื่นลึก
หนาบางของหนังสือด้วย

หนังสือพิมพ์มีชีวิตอยู่ในที่เปิดเผย จะทำดีก็ตาม จะทำเลวก็
ตาม ต้องเปิดให้ที่ประชุมชนเห็นความดีความเลวอยู่ทุกวัน
ถ้าจะพูด ที่จริง หนังสือพิมพ์มีความเป็นไปได้ ก็เพราะเปิดเผย
ตน เมื่อหยุดเปิดเผยตน ก็หยุดเป็นหนังสือพิมพ์

ธรรมดาที่จะแสดงตนให้คนอื่นเห็น ย่อมจะทำตัวให้สะอาดหมดจด
ไม่ใช่ให้คนดูตนเมื่อกำลังมอกลอกมอกแลก ถ้าจะทำการที่คนไม่
นับถือก็คงจะซ่อนทำไมให้ใครรู้ใครเห็น ทั้งนี้เพราะอยากจะให้คน
อื่นเห็นว่าดี ไม่อยากให้ใครเห็นว่าชั่ว หนังสือพิมพ์ก็เหมือนตัวบุคคล
แต่ยิ่งกว่าเพราะบุคคลไม่จำเป็นต้องประกาศตนอยู่เสมอ การ
ประกาศตนของบุคคลที่มีความดีนั้น หากจะได้ประโยชน์ก็ไม่เป็นเงิน
เป็นทองขึ้นทันทีเพราะการประกาศตน ไม่ใช่ทางหากินของบุคคล
นั้นๆ (เว้นแต่บุคคล"ไม้" ซึ่งอยู่นอกตำรา) ส่วนหนังสือพิมพ์ เมื่อ
ประกาศตนให้คนอื่นเห็นความดีก็เกิดเป็นเงินเป็นทองทันที เพราะเมื่อ
คนซื้อแผ่นหนึ่ง ก็คือซื้อความประกาศตนของหนังสือพิมพ์นั้น
เอง..."⁴⁸

2. นอกจาก "การทำตัวให้สะอาดหมดจด" และ "การเปิดเผย" แล้ว ใน "หน้าที่การเสนอ
ข่าวสาร" ของนักหนังสือพิมพ์นั้น ยังต้องมีความรับผิดชอบในการสรรหา "ความจริงในข่าว"
ประกอบด้วย

"ความจริงเท่านั้นควรเป็นข่าว ข่าวที่ปลอมซึ่งอาจเกิดเพราะ
ตั้งใจ หรือถูกหลอกหรือเข้าใจผิด ไม่ควรใช้คำว่า "ข่าว" ใน
ภาษาไทยเลย แต่การเลือกหาข่าวซึ่งเป็นความจริงแท้ๆไม่ใช่ของ
ง่าย เพราะผู้เลือกข่าวต้องเอามาจากผู้ส่งข่าว ถึงบรรณาธิการจะ

⁴⁸ เสถียร พันธรั้งซี, ผลม-ผลานของท่าน น.ม.ส. ใน สุวรรณา เกரியงไกรเพชร (บรรณาธิการ),
น.ม.ส. มุลินธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช จำกัด,
2527.), หน้า 24.

สอบสวนไว้บ้างก็ไม่เสนอไปและไม่ได้มาก ดังนั้น ความสำคัญของ
 ชาวจริงหรือไม่จริงจึงตกไปอยู่แก่ผู้ส่งชาวนั่นเอง ความจริงในชาวมิ
 ความหมายเพียงว่าความจริงในการบอกเล่าเท่านั้น แต่ข้อสำคัญ
 อยู่ที่ว่าต้องเก็บความจริงให้เต็มตามความสามารถ ถ้าเก็บไม่ได้
 หมดยกย่ำเอาความเดา ความปะติดปะต่อพลาตๆ หรือความไม่จริง
 เข้าแทน ถ้าทำแบบนี้สินคำราคาตก"⁴⁹

"หนังสือข่าวเป็นหนังสือมีชีวิต เมื่อถือกันว่าเป็นสิ่งมีชีวิต ก็ต้องถือ
 ต่อไปว่ามีอักษณาสัยและอักษณาสัยนี้ก็ย่อมมีได้ทั้งดี และเกกมะเหรก
 หนังสือข่าวจะเป็นเพื่อนสนิทกับผู้อ่าน ก็ต่อเมื่อมีความเที่ยงตรง
 ความมั่นคงและปัญญาสุชุม เหมือนการที่คนเราจะคบกันได้ก็แบบนี้
 การทำหนังสือข่าว "จะทำการอย่างซู่ๆหาได้ไม่..."⁵⁰

3. น.ม.ส. มองว่า หนังสือพิมพ์มิใช่จะมีหน้าที่แต่เฉพาะกับคนอ่านเท่านั้น แต่จะต้องมี
 หน้าที่ต่อตนเองด้วย

"...แต่หนังสือพิมพ์มีหน้าที่ต่อคนอ่านด้วย มีหน้าที่ต่อตนเองด้วย
 หน้าที่ทั้งสองนี้ต้องปฏิบัติ ต่อเนื่องกัน เพราะคาบเกี่ยวกัน
 หน้าที่หนังสือพิมพ์มีต่อคนอ่าน ก็คือ หน้าที่ที่จะทำหนังสือของตนให้
 ดีที่สุดที่จะทำได้ แต่ถ้าทำหน้าที่หนังสือนี้จนดีเกินไป ก็เสียหน้าที่ซึ่ง
 มีต่อตนเอง คือหน้าที่ที่จะขายหนังสือเอาทุนคืน หรือได้กำไรตาม
 ควร..."

"...การทำหนังสือพิมพ์ควรจะนับได้ว่าเป็น งานของนักปราชญ์
 เพราะเป็นธุรกิจที่ต้องทำด้วยปัญญา หรือที่พูดกันเป็นภาษาสแลงว่า
 "ใช้หัว" ใช้ความรู้รอบข้าง แลความรู้พิเศษอันสะสมให้มีพอกพูน

⁴⁹ น.ม.ส., หลักและอัมมะแห่งหนังสือข่าว. อ่างใน ประพัฒน์ ตริณรงค์, ชีวิตและงานของ น.ม.ส.
 (พระนคร : คลังวิทยา, 2514), หน้า 370.

⁵⁰ น.ม.ส., หลักและอัมมะแห่งหนังสือข่าว. อ่างใน ประพัฒน์ ตริณรงค์, ชีวิตและงานของ น.ม.ส.
 (พระนคร : คลังวิทยา, 2514), หน้า 371.

ยิ่งๆขึ้น ถ้าขาด "หัว" และขาดความสำสมวิชา หนังสือก็งุ่มง่ามไม่
เป็นรสเป็นเรื่องอะไรเข้าได้

แต่งงานของนักปราชญ์นั้น ต้องเต็มงานของพ่อค้าเข้าด้วย
เพราะแผนกพาณิชย์เป็นส่วนสำคัญของหนังสือพิมพ์ แลงาน
สองแผนกนี้ต้องอาศัยซึ่งกันแลกัน แผนกไหนจะดี รุ่งโรจน์
ถ้าอีกแผนกหนึ่งซุดโซมแล้วหนังสือก็ทรงตัวอยู่ไม่ได้ งาน
แผนกหลังนี้ ได้แก่ ข้อที่เราเรียกว่า หน้าซึ่งหนังสือพิมพ์มีต่อ
ตนเอง

หน้าที่ที่ ๒ นี้ ที่เป็นส่วนสำคัญก็คือว่า ต้องขายหนังสือได้ หนังสือที่
จะขายได้มากต้องเป็นหนังสือสำหรับคนอ่านจำนวนมาก แลถ้าคน
อ่านจำนวนมากเป็น "รุ่นใหม่" ดังที่กล่าวมาในเบื้องต้นไซ้ หนังสือก็
ต้องเข้าเกลียวกันกับความรู้หรือความอบรมของคนรุ่นนั้น ถ้าทำ
หนังสือเช่นว่านี้ไม่สำเร็จก็อาจเป็นด้วยผู้ทำขาดความรู้ หรืออาจเป็น
ด้วยมีธรรมในใจชนิดที่กีดกันไม่ให้ทำ เป็นต้นว่าหนังสือซึ่ง "เย็นตละ
แมนเขียนสำหรับให้เย็นตละแมนอ่าน" นั้น ผู้เขียนอาจไม่ยอมเขียน
สำหรับคนอ่านที่ต่ำระดับความรู้ลงไปก็เป็นได้..."

นอกจากนั้น ในการแสดงปาฐกถา "หลักและอัมมะแห่งหนังสือข่าว" ซึ่งแสดงที่สามัคยา
จารย์สมาคม เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ.2470 กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ หรือ น.ม.ส. ได้กล่าวถึง
"หนังสือพิมพ์" ในหลายประเด็นไว้อย่างน่าสนใจในช่วง "คำปรารภ" ซึ่งมีใจความสำคัญ ดังนี้

"หนังสือข่าวเป็นสินค้าชนิดหนึ่ง และข่าวหรือสินค้าชนิดนี้ย่อมจะ
เกิดตามความต้องการของผู้ซื้อ ตามหลักของ สับไปล แอนด์ ดี
มานด์ เมื่อมีผู้ต้องการอย่างไหนมาก สิ่งที่ไม่เป็นที่ต้องการของผู้
ซื้อก็จะค่อยหมดไป ข้อนี้ก็เปรียบได้กับหนังสือข่าว เมื่อข่าวชนิดใด
เป็นที่นิยมชมชอบ หนังสือข่าวชนิดนั้นก็เกิดมาก เว้นไว้แต่ผู้อ่าน
โดยมากจะไม่นิยมข่าวอย่างนั้น โดยมีความสามารถรู้จักเลือกว่า
อะไรดีไม่ดี อะไรเลวไม่เลว หรือเหตุอื่นก็ตาม หนังสือข่าวที่ไม่
ดำเนินในทางที่ดีขายได้มาก ก็ย่อมเกิดมาก เข้าหลักกรรมดาโลกที่
เรียกว่า ลอ ออฟ สับไปล แอนด์ ดีมานด์ ซึ่งข้อนี้ได้เป็นข้อสังเกต

อย่างหนึ่งว่า หนังสือข่าวที่ดีมีธัมมะและความรู้อย่างสูงนั้นจะแพร่หลาย ก็ต่อเมื่อผู้อ่านมีภูมิธรรมและภูมิรู้สูง

ส่วนผู้เขียนข่าวก็เช่นกัน ถ้าผู้เขียนใจต่ำ ไม่มีปัญญาความรู้ ไม่มีสติ ก็ย่อมจะเขียนให้ตีไม่ได้ และอีกอย่างหนึ่งถึงผู้เขียนหนังสือจะเขียนได้ดี ถ้าคนอ่านมีความรู้ต่ำ ภูมิธรรมต่ำ ก็แต่งให้ตีเกินไปได้ ต้องแต่งให้พอดีกับผู้อ่าน เพราะหนังสือตีเกินไปก็ขายไม่ได้...⁵¹

4. หน้าที่ในการเสนอข่าว คือ การที่นักหนังสือพิมพ์ทำหน้าที่รู้เห็น สังเกต และมาถ่ายทอดให้ผู้อ่านได้รับทราบ

“หนังสือข่าวให้ประโยชน์ในทางเป็นเครื่องหาเงิน จะได้มากหรือน้อยหรือไม่ได้เลยขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้ทำ คนทำข่าวที่ดีต้องรู้จักขยับขยายแสดงความคิดเห็นให้ออกนอกหน้าคนอื่นอยู่เสมอ คือได้ยินอะไร ต้องเข้าใจเร็ว มีความรู้เร็ว คิดเร็ว แลย่อมเหวี่ยงไหลโคลย้อย ชี้เกี่ยจไม่ได้ และจะต้องมีความรู้สึกสนุกในงานที่ทำด้วย ผู้ตั้งหน้า ทำประโยชน์ให้แก่ตนและคนอื่นในวิชาที่เรียกว่า “ศิลปะแห่งอักษร” (แต่งหนังสือ) ต้องระลึกร่างงานของตนที่ออกมาแต่ละชิ้นมีค่ายิ่งกว่าเงินที่ได้รับเป็นอันมาก ผู้ทำหนังสือข่าวมีหน้าที่ได้ยิน แทนคนที่ไม่ได้ยิน เห็นแทนคนที่ไม่ได้เห็น สังเกตแทนผู้ที่ไม่ได้สังเกต บอกคนที่ไม่รู้ ชี้ทางให้คนที่มองไม่เห็นทาง และเป็นหมักคูกุเทศของคนสามัญทั่วไป”⁵²

⁵¹ น.ม.ส., หลักและธัมมะแห่งหนังสือข่าว, อ่างโน ประพัฒน์ ตรีณรงค์, ชีวิตและงานของ น.ม.ส. (พระนคร : คลังวิทยา , 2514), หน้า 365-366.

⁵² น.ม.ส., ความสามารถของนักหนังสือข่าว, หลักและธัมมะแห่งหนังสือข่าว, อ่างถึงใน ประพัฒน์ ตรีณรงค์, ชีวิตและงานของ น.ม.ส. (พระนคร : คลังวิทยา, 2514), หน้า 367.

● หน้าที่ในการดูแลปกป้องผลประโยชน์ของประชาชน

1. กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ทรงมองว่า หน้าที่ที่สำคัญที่สุดของหนังสือพิมพ์ คือ การเสนอข่าวที่มีสารประโยชน์ต่อประชาชน

“หนังสือข่าวต้องมีข่าวเป็นสิ่งสำคัญ จะเอาอย่างอื่นมาเป็นสำคัญ แล้วมีข่าวน้อยหรือไม่มองเห็นความสำคัญของข่าว หนังสืออย่างนั้นไม่จัดเป็นหนังสือข่าวที่แท้จริง คำว่าข่าวหมายถึงเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นแล้ว มีคนนำมาบอก ไม่ว่าจะเรื่องนั้นจะเกิดเมื่อไร และข่าวบางอย่างอาจสำคัญที่สุดก็ได้ ข่าวของคนธรรมดา จากกับข่าวของหนังสือข่าวนั้น ไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน ข่าวในหนังสือข่าวอาจมีทั้งที่เพื่อจะอ่านเพลินๆหรือเป็นข่าววิชาการก็ได้ แต่ข้อที่ควรระลึกก็คือ หน้าที่สำคัญที่สุดของหนังสือข่าวก็คือ ข่าวที่มีสารประโยชน์ที่สุด”⁵³

2. หนังสือพิมพ์ที่ดีต้องพิจารณาตนเป็นผู้รับใช้ประชาชน โดยการเสนอแต่ข่าวที่เป็นความจริง และเชื่อถือได้

“ความจริงหนังสือควรเป็นงานของนักปราชญ์ เพราะใช้ “หัว” และความรู้รอบข้างมาก ถ้าขาดหัวและการสำสุมวิชา หนังสือก็โง่งมบ้าง แต่งานของปราชญ์แบบนี้ ต้องเดิมงานของพ่อค้าเข้าไปด้วย เพราะออกข่าวแล้วต้องขาย หรืออาจมีคนที่แจกก็ได้ แต่การทำหนังสือข่าวออกแจกไม่มีใครนับถือ เพราะเห็นเป็นของไม่มีค่า ไม่กำหนดค่าของตัวเอง โดยมากถือกันว่าเป็นใบปลิวไปเสีย หนังสือข่าวแม้จะแสดงความรู้อย่างสูง ความคิดอย่างเอก และพิมพ์ด้วยตัวทองอร่ามไปหมด ถ้าไม่มีคนซื้ออ่าน ก็มีค่าเช่นเดียวกับกระดาษ

⁵³ น.ม.ส., ข่าวเป็นของสำคัญกว่าอื่นในหนังสือข่าว. หลักและธัมมะแห่งหนังสือข่าว. อ่างใน ประพัฒน์ ตรีณรงค์, ชีวิตและงานของ น.ม.ส. (พระนคร : คลังวิทยา, 2514), หน้า 368.

เปล่า ไม่มีผลอะไรเลย แต่ในทางตรงกันข้าม เราจะถือว่าหนังสือ
 ชาวที่ดีจำเป็นของต้องขายได้มากนั้นก็ไม่ได้อีก ต้องถือความยั่งยืน
 สิ่งใดที่ประชาชนให้ความนิยม สิ่งนั้นย่อมยั่งยืน ตามปกติหนังสือ
 ชาวเป็นของมีอายุสั้น มีชีวิตเพียงวันเดียว วันนี้เกิด พรุ่งนี้ตาย
 ราคาหมด ต้องเกิดใหม่ทุกวันและซ้ำไม่ได้ ความดีของหนังสือ
 ชาวอยู่ที่สำสม คือทำให้ดีในวันนี้ เพื่อความดีในวันข้างหน้า
 ทำตัวให้เป็นที่น่าเชื่อถือและน่าไว้วางใจ หนังสือชาวที่ดีต้องตั้ง
 หลักว่าตัวเป็นผู้รับใช้ประชุมชน คือบอกข่าวซึ่งไว้วางใจได้ ทำ
 ปัญญาให้เกิด บำรุงความสุจริตและเป็นปฏิปักษ์กับความ
 ทุจริต และสนับสนุนความเจริญตัวของชุมชน⁵⁴

“หนังสือชาวต้องระวังตนไม่ให้ “ปากยาว” กว่าปากกา ต้องแม่นยำ
 ไม่คลาดเคลื่อน ต้องเป็นข่าวถูก ไม่ใช่ข่าวผิด บรรณาธิการเป็นผู้ทำ
 หน้าที้อย่างสำคัญในการเลือกข่าว และต้องเลือกให้ทันเวลาส่งพิมพ์
 ในวันนั้น และข่าวที่ถือว่ากันว่าเป็นข่าวสำคัญนั้นก็คือ ข่าวที่น่าทึ่ง
 หรือที่ฝรั่งเรียกว่า “บับลิก อินเตอเรสต์” คนที่จะเลือกข่าวแบบนี้ได้
 ต้องเป็นพวกที่มี “นิวส์เซ็นส์” ซึ่งเกิดมีขึ้นได้เพราะความชำนาญ แต่
 ก็มีหลักว่าจะอะไรที่เกิดใกล้ตัวย่อมมีอินเตอเรสต์มากกว่าสิ่งที่เกิดไกล
 ยิ่งห่างก็ยิ่งหย่อน แต่จะตั้งหน้าตั้งตาเลือกข่าวที่น่าทึ่งตลอดไปก็ไม่ได้
 ต้องหาข่าวที่เป็นความรู้ และอ่านได้เพลินๆด้วย เพราะ
 ประมาณกันว่า 9 ใน 10 คน ต้องการอ่านเพลิน⁵⁵

โดยสรุปแล้ว ในส่วนของความคิดเห็นเกี่ยวกับ สิทธิ หน้าที่ และเสรีภาพของหนังสือพิมพ์
 นั้น อาจกล่าวได้ว่ากรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ หรือ น.ม.ส. ไม่ได้มีแนวความคิดหรือมุมมองที่ขัดแย้ง
 แตกต่างไปจากนักหนังสือพิมพ์ฝ่ายประชาชนมากนัก ทั้งนี้เพราะพระองค์จะเน้นเขียนบทความ

⁵⁴ น.ม.ส., หนังสือชาวต้องขายได้, หลักและอัมมะแห่งหนังสือชาว. อ่างโน ประพัฒน์ ตริณรงค์,
ชีวิตและงานของ น.ม.ส. (พระนคร : คลังวิทยา, 2514), หน้า 368-369.

⁵⁵ น.ม.ส., การเลือกข่าว, หลักและอัมมะแห่งหนังสือชาว. อ่างโน ประพัฒน์ ตริณรงค์, ชีวิตและ
 งานของ น.ม.ส. (พระนคร : คลังวิทยา, 2514), หน้า 369-370.

แสดงให้เห็นถึงหลักการดังกล่าวตามแนวทางตะวันตก และตามสภาพที่ควรจะเป็น แต่พระองค์มิได้กล่าวหาตึง หรือตำหนิติเตียนนักหนังสือพิมพ์ฝ่ายตรงข้ามอย่างตรงไปตรงมา ดังเช่นที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ทรงกระทำ

ฝ่ายประชาชน

1. นายเชียวสุดเส็ง สืบญเรื่อง ในนามปากกา ผดุง บาทกฤษร และ อโนมัยเสตว์

ประวัติ

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว วงการหนังสือพิมพ์ของประเทศไทยได้ต้อนรับหนังสือพิมพ์ชาวรายวัน ที่ออกใหม่ฉบับหนึ่งชื่อ หนังสือพิมพ์ "จีนโนสยามวารศัพท์" เป็นหนังสือพิมพ์รายวันที่กระโจนมาสู่หนังสือพิมพ์ชั้นแนวหน้า เป็นที่รู้ ๆ กันว่าเจ้าของหนังสือพิมพ์ฉบับนี้เป็นบุคคลที่มีเลือดเนื้อเป็นจีนแท้ ๆ อาศัยแต่เพียงที่เกิดในเมืองไทยเท่านั้น เขาจึงเป็นคนจีนคนแรกที่รักเมืองไทยพอ ๆ กับที่ชาวไทยจะรักถิ่นปิตุภูมิเหมือนกัน

พร้อม ๆ กับที่ออกหนังสือพิมพ์ภาษาไทย ชาวจีนผู้นี้ยังได้ออกหนังสือพิมพ์จีนรายวัน ควบคู่ไปด้วยชื่อหนังสือพิมพ์ "ฮั่วเซียมซินฝอ" แนนอนหนังสือพิมพ์ทั้งสองฉบับนี้ย่อมมีอิทธิพลในวงการทั่วไปของประเทศไทย ทั้งในหมู่มุขไทยและคนจีนในประเทศไทยซึ่งเป็นที่ตระหนักชัดว่าหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ มีจุดประสงค์แน่วแนวยุบายที่จะเชิดชูสัมพันธไมตรีอันดีงามระหว่างประเทศไทยและประเทศจีน และพลเมืองของทั้งสองชาตินี้เป็นเรื่องสำคัญ ความเชื่อถือต่าง ๆ จึงมีอยู่เป็นอันมากทั้งในวงการเมืองไทยและในวงการเมืองจีนที่ประเทศจีน

ในขณะเดียวกับที่มีหนังสือพิมพ์สองฉบับอยู่ในเมืองไทยแล้วนั้น นายเชียวสุดเส็งยังได้ออกหนังสือพิมพ์รายเดือนอีกฉบับหนึ่งชื่อ "ผดุงวิทยา" หนังสือพิมพ์รายเดือนฉบับนี้มีอิทธิพลไม่น้อยกว่า "จีนโนสยามวารศัพท์" และ "ฮั่วเซียมซินฝอ" เพราะเป็นหนังสือพิมพ์ที่เทียบพร้อมด้วยความรู้และการปลูกฝังสติปัญญาในหมู่มุขชาวไทย ในด้านภาพกอลอนโคลงฉันทน์ ซึ่งนายเชียวสุดเส็งนับว่าเป็นจินตกวีที่มีชื่อเสียงโด่งดังแห่งยุคผู้หนึ่ง และมีไต่แต่เป็นจินตกวีฝ่ายไทยเท่านั้น แม้ในภาษาจีนซึ่งเขาเองมิได้เคยเข้าโรงเรียนภาษาจีนที่ไหนเลย อาศัยแต่ฝึกฝนกับญาติผู้ใหญ่และครูบาอาจารย์ ที่จ้างมาสอนเป็นพิเศษเท่านั้น เขาก็เป็นผู้ชำนาญในอักษรศาสตร์ของจีน อย่างที่เทียบเคียงได้กับผู้สำเร็จการอักษรศาสตร์ มาจากเมืองจีนเหมือนกัน และโดยเหตุที่เขาเป็นผู้เปรี๊ยะปราชญ์ในการนี้ หนังสือพิมพ์ผดุงวิทยาจึงเป็นสนามประลองคารมของเขา

ในขณะที่รัชกาลที่ 6 จอมปราชญ์ของเมืองไทย ก็ทรงนิยมในเรื่องการประพันธ์ จึงได้เกิดได้คารมในทางร้อยแก้วร้อยกรองกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การที่เขาใช้คารมปะทะกับนามปากกาของเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินเช่นนี้จึงจุดเอา "ผดุงวิทยา" ขึ้นมาสู่มาตรฐานที่มีคนนิยมอ่านทั่วไป⁵⁶

เขามีนามปากกาที่ใช้เขียนอยู่ในผดุงวิทยา อาทิเช่น "บาทกฤษร" "อโนมัยเสตว์" และ"ผดุง" ซึ่งล้วนเป็นนามปากกาที่ประชาชนนิยมชมชอบทั้งสิ้น

ตามประวัติกล่าวว่าเซียวฮุดเส็งเกิดมาในตระกูลแซ่เซียว "แซ่เซียว" นี้เมื่อค้นดูตามประวัติแล้วปรากฏว่าสืบเชื้อสายมาจาก"เซียวโห" มหาอุปราช ในครั้งสมัยพระเจ้าอันโกโจว ในแผ่นดิน "ฮั่น" ราวพันเจ็ดร้อยปีล่วงมาแล้ว ในเวลานั้นแซ่เซียวอยู่ในมณฑล "เกียงชู" ในภาคกลางของประเทศจีนในแถบแม่น้ำแยงซีเกียง ต่อมาจึงได้อพยพกันมาอยู่ทางภาคใต้และในที่สุดก็มาตั้งหลักฐานภูมิภาคนาอยู่ ในมณฑลฮกเกี้ยน อำเภอ "น้ำเจง" ครั้นต่อมาถึงปลายแผ่นดิน "เหม็ง" ในกลางศตวรรษที่ 17 ชาวแมนจูได้ยกทหารมารุกรานย้ายประเทศจีน ทางฝ่ายชาวเมืองฮกเกี้ยนที่มี "แต้เซ่งกง" ซึ่งเป็นหัวหน้าได้กระทำการต่อสู้กับชาวแมนจูเพื่อกู้แผ่นดินเหม็ง แต่ก็พ่ายแพ้จึงได้ยกถอยข้ามทะเลไปยังเกาะ "ฟอร์โมซา" หรือไต้หวัน ในจำนวนผู้ที่อพยพมานี้ต้นตระกูลของแซ่เซียวก็ได้ติดตามมาด้วย ครั้งเมื่อ ซ่งกรง ได้ปราชัยอีกครั้งอย่างหมดหวัง ตรงไวเซียว ก็ได้แตกแยกออกเป็นสามสายออกจากเกาะนี้ไปสายหนึ่ง ไปตั้งภูมิลำเนาอยู่ที่ อำเภอแต้เอี๋ย สายหนึ่งไปยังอำเภอเดียวกับที่เกิดของท่านหมอลุนยัดเซิน ทั้งสองตำบลนี้อยู่ในมณฑล กวางตุ้ง อีกสายหนึ่งได้ข้ามมายังสหปารีส มลายูจังหวัดมะละกา และต่อจากนั้นก็เลยอพยพพากันเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารอยู่ในประเทศไทยซึ่งต่อมาถึงตัวนายเซียวฮุดเส็งเองเป็นลำดับชั้นที่ 6 ในตระกูล⁵⁷

ในด้านการศึกษา เซียวฮุดเส็งสนใจเรียนทางด้านอักษรศาสตร์ เขาได้ร่ำเรียนฝึกฝนทั้งภาษาไทยและภาษาจีนควบคู่ด้วยกันมา จึงเป็รื่องปราชญ์ทั้งสองภาษา และทำให้ชีวิตเขาเบนมาสู่อาชีพนักหนังสือพิมพ์ ซึ่งได้กลายเป็นนักหนังสือพิมพ์ผู้ยิ่งใหญ่คนหนึ่งของเมืองไทยในยุครัชกาลที่ 6

⁵⁶ เสลา เระระจุ, หนึ่งศตวรรษหนังสือพิมพ์ไทย. หน้า 252-253.

⁵⁷ เสลา เระระจุ, หนึ่งศตวรรษหนังสือพิมพ์ไทย. หน้า 254.

เมื่อชีวิตเบนมาสู่หนังสือพิมพ์ การเข้าไปพัวพันกับการเมืองจึงเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่พ้น การที่ได้อัจฉริยะและเป็นมิตรกับ ดร. ชุนยัตเซ็น หัวหน้าปฏิวัติของจีนซึ่งมีความรักใคร่กันอย่างสนิทสนมจนกระทั่งเดินทางมาเยี่ยมเขาถึงกรุงเทพ การที่เขาได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกรัฐสภาสูงสุดของประเทศจีน และการที่วงการเมืองของประเทศจีนถือว่าเขาเป็นรัฐบุรุษชาวจีนคนหนึ่ง ล้วนทำให้ภารกิจของเขาที่จะส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างไทยกับจีนกระชับเกลียวแน่นแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

ในขณะเดียวกันในทางวงวรรณกรรมของชาวจีน เขียวสุดเส็ง ก็มี นายฮูฮันหมิน ซึ่งเป็นนักการเมืองและจินตกวีผู้มีชื่อเสียงรุ่งโรจน์ของประเทศจีนเป็นมิตรสนิทของเขา อันที่จริงการกระโดดเข้าไปเป็นบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์จีนในสยามวารศัพท์ในครั้งนั้น เป็นที่รู้กันดีว่า เขาได้พยายามที่จะหวานล่อมและชักจูงให้เกิดมติมหาชนในระบอบประชาธิปไตยขึ้นมา อันเป็นนโยบายประการที่สอง จากประการที่หนึ่งคือ ให้เกิดสัมพันธไมตรีอันดีระหว่างชาวจีนกับชาวไทย เพราะฉะนั้นเมื่อมีการปฏิวัติในเมืองไทยเมื่อปี 2475 เขาจึงชื่นชมยินดีเป็นอันมาก ในขณะนั้นเขาอยู่ในเมืองจีนทำหน้าที่เป็นรัฐมนตรีบริหารรัฐกิจในประเทศจีน เมื่อทราบว่ามีเมืองไทยปฏิวัติแล้ว ก็รีบโทรเลขแสดงความยินดีมายังหัวหน้าคณะปฏิวัติในเมืองไทย⁵⁸

ตลอดชีวิตของนายเขียวสุดเส็ง สิบบุญเรื่อง ถึงแม้ว่าเขาจะมีเชื้อสายของคนจีนแต่จิตสำนึกและเลือดเนื้อของเขาแทบจะเรียกได้ว่าเป็นคนไทย 100 เปอร์เซ็นต์ เขียวสุดเส็ง สิบบุญเรื่อง ได้ถึงแก่กรรมในเมืองไทยในปี พ.ศ. 2482

อุดมการณ์หนังสือพิมพ์ : สิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ของนายเขียวสุดเส็ง สิบบุญเรื่อง ภายใต้
นามปากกา ผดุง บาทกฤษร และอโนมัยเสตว์

นายเขียวสุดเส็ง สิบบุญเรื่องได้เขียนบทความแสดงความคิดเห็นลงในหนังสือพิมพ์ของเขา ทั้ง “จีนในสยามวารศัพท์” และ “ผดุงวิทยา” มากมายหลายบทความ อาจกล่าวได้ว่า นายเขียวสุดเส็งได้ใช้ความเป็นนักหนังสือพิมพ์ของเขาอธิบายถึง ประเด็นสิทธิ และหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์ และใช้สิทธิดังที่เขากล่าวอ้างนั้นเพื่อผลประโยชน์ของชาวจีนในประเทศไทยเป็นสำคัญ

⁵⁸ เสลา เราะระจุ, หนึ่งศตวรรษหนังสือพิมพ์ไทย. หน้า 256.

สิทธิหนังสือพิมพ์ในทัศนะของ นายเขียวสุดเสียง สิบญเรื่อง

• สิทธิในการแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล

1. นายเขียวสุดเสียงนั้นนับได้ว่าเป็นผู้ที่มีความคิดก้าวหน้า เขาได้ใช้ “สิทธิในการแสดงความคิดเห็น” นี้ เผยแพร่แนวคิดของเขาผ่านหน้าหนังสือพิมพ์ โดยเฉพาะแนวคิดเกี่ยวกับ “ความไม่เสมอภาคระหว่างชนชั้นและการกดขี่ทางเพศภายใต้ระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ของไทย

“การศึกษา”

“...จริงอยู่ รัฐบาลทุกประเทศได้ขยายการศึกษาออกให้กว้างขวางตามแต่ที่จะทำได้ ซึ่งอาจจะเป็ว่ามีคามมุ่งหมายจะบำรุงบ้านเมืองหรือพลเมืองให้เจริญ แต่ข้อใหญ่ใจความคงอยู่ที่ต้องการใช้คนคือ คนที่มีความรู้โดยเสมอหน้ากันแล้ว ยังมีส่วนที่จะคิดว่ากาที่จัดส่งนักเรียนไปศึกษาหาความรู้จากต่างประเทศนั้นทำกันอย่างไรข้อแรกไม่จำเป็นต้องพูดว่ากระทรวงธรรมการมีหน้าที่โดยตรงในการจัดส่งนักเรียนในโรงเรียนของกรมศึกษาธิการ ซึ่งเป็นคนดีสอบไล่ได้สำเร็จตามหลักสูตรออกไปศึกษาวิชาต่างประเทศ แต่น่าจะพูดถึงลักษณะที่เจ้ากระทรวงทบวงการต่างๆ ที่ได้รับอนุญาตให้ส่งนักเรียนหรือข้าราชการไปออกได้เหมือนกัน

ลักษณะที่กระทำกันนั้น บางแห่งก็ประเทศให้มีการสอบไล่ความรู้ซึ่งใครจะสมัครหาสอบก็ได้ แต่ให้ถือเอาฐานะและชั้นบุคคลเป็นคะแนนเพิ่มเติม นอกจากวิชาและบางแห่งก็คัดเลือกบุคคลตามที่เห็นสมควรและนิยมชั้นบุคคลเป็นหลักด้วย และลงท้ายก็พรรคพวกกันนั่นเองแหละมาก

ทั้ง ๒ อย่างนี้เห็นได้ชัดว่าไม่ได้ให้ความเสมอภาคโดยทั่วถึงกันหรือถ้าจะพูดให้ไกลเข้าไปก็ด้วยเห็นแก่หน้ากันมากกว่าอย่างอื่น กล่าวคือ คงไม่มีใครปฏิเสธว่าการถือเอาฐานะหรือลำดับชั้นบุคคลเข้ามาเป็นคะแนนแทรกหรือการเลือกตามที่ “เห็น

สมควร” นั้น ย่อมมีความลำเอียงแก่กัน ด้วยจะเห็นได้ว่า บุคคลชั้นสามัญไม่ใช่ว่าขาดความเพียรหรือความรู้ไปเสียทั้งนั้น บางคนอาจดีอย่างเกินคาดหมายก็มี ก็ข้าราชการบางท่านที่ได้เป็นใหญ่เป็นโต คงมีอยู่มากเหมือนกันที่ไม่ได้ปฏิสนธิมาในตระกูลที่มั่นคงมีหน้ามีตาอย่างไร หากมีความเพียรเป็นวิริยภาพ และมุ่งประพฤติในทางที่ตรงจึงได้เขยิบไปได้จนสูงเพียงนั้น นี่เป็นข้อ ๑ ละที่พอมองเห็นแล้วว่า คนทุกคนย่อมจะคาดขีดกันเพียงเฉินๆนั้นไม่ได้ ข้อสำคัญย่อมอยู่ที่ความประพฤติและความรู้ของบุคคลซึ่งหากจะสนใจพิจารณาพิเคราะห์ก็คงเห็นได้ไม่ยากเลย...”⁵⁹

“น่าที่ของใคร”

...ในที่นี้คงจะกล่าวว่าการศึกษาของสตรีได้เจริญขึ้นมาแล้ว ตรงกันข้ามสมัยก่อนๆซึ่งมีบุคคลบางชั้นหลงเข้าใจผิดไปว่าการปล่อยให้เด็กหญิงไปเล่าเรียนตามโรงเรียนหรือแม้ที่บ้านเรือนของตนเองก็ไม่ควร ด้วยเกรงว่าจะเกิดใจแตกถึงกับเขียนเพลงยาวสื่อสาส์นไปมา กับผู้ชาย ความเข้าใจชนิดนี้ในเวลานี้ดูเหมือนจะจางกันได้ว่ามีโทษมากกว่ามีคุณ กล่าวคือ เป็นการปิดกั้นปิดตาเด็กหญิงไม่ให้ได้รับการศึกษาในทางอักษรศาสตร์อันเป็นเบื้องต้นแห่งการเพาะความรู้ทั้งปวงและยิ่งกว่านั้นก็คือกระทำให้เด็กหญิงโง่เขลาซึ่งอาจประพฤติในทางผิดเป็นชอบโดยไม่ใช้ความฉลาดใคร่ครวญความดีและชั่ว แต่ต่อมา ในสมัยนี้คงรู้สึกกันแล้วว่า การกระทำแก่เด็กหญิงดังกล่าวมานั้น เป็นความเห็นอันโง่เขลา จึงได้ยอมส่งลูกหลานที่เป็นเด็กหญิงไปเล่าเรียนตามโรงเรียนด้วยความรู้ก็เป็นอาภรณ์อย่าง ๑ ชูเชิดสตรี นอกจากจรรยาความประพฤติอันดีงาม...”⁶⁰

⁵⁹ เทียบสุดเล็ง สี่บุญเรือง, จินโนสยามวารศัพท์. วันที่ 27 กันยายน 2462 หน้า 2

⁶⁰ เทียบสุดเล็ง สี่บุญเรือง, จินโนสยามวารศัพท์. วันที่ 6 ตุลาคม 2462 หน้า 2

- สิทธิในการเสนอข่าวสาร

1. นายเชียวสุดเล็ง ได้แสดงให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์มี "สิทธิในการเสนอข่าวสาร" อย่างเต็มที่ ถ้าข่าวสารเหล่านั้นเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน

“แบบแผนอะไรที่ชาวตะวันตกซึ่งสมมติว่าเป็นชาติที่รุ่งเรืองแล้วเขาได้ทำกัน เราก็ได้พยายามทำตามอย่างเขาจนเกือบหมดแล้ว จึงเป็นการสมควรที่เราจะต้องออกแบบแผนอะไร เพื่อเป็นตัวช่วยให้ชาวตะวันตกเขาเอาอย่างบ้าง สิ่งที่เราควรจะทำขึ้นนั้น ข้าพเจ้าได้เห็นเห็นมานานแล้ว แต่ไม่กล้าพูดออกเพราะเกรงจะต้องถูกนินทา ครั้นมาบัดนี้ เห็นว่า ถึงสมัยแล้วเป็นการควรที่จะทำเช่นนั้น แม้ใครจะหาว่าข้าพเจ้าเป็นบ้าหรือบอกรีต ข้าพเจ้าคงจะขยายชี้เท่ออยู่นั่นเอง...”

“หนังสือพิมพ์เป็นเครื่องเปิดหูเปิดตาให้ชนทุกชั้นบรรดาศักดิ์ได้ทราบเรื่องราวอันเป็นสาระหรือเหตุการณ์ต่างๆ และเป็นปากเสียงของพลเมืองที่จะเสนอความทุกข์ร้อนอันเกิดจากความอธรรมใดๆ ทั้งกระทำหน้าที่ตักเตือนพลเมืองในทางที่ชอบที่ควร ฯลฯ ก็เมื่อน่าที่ของหนังสือพิมพ์มีอยู่โดยนัยดังนี้ ย่อมเป็นธรรมดาที่จะมีคนชอบบ้างและเกลียดบ้างเป็นลักษณะคู่กันเสมอไป

คนที่ชอบก็เพราะหนังสือพิมพ์อาจทำประโยชน์ให้ในทางอันดีงาม คนที่เกลียดก็เพราะถูกหนังสือพิมพ์คู้ยเสียหายอันเหลวไหลของตนออกมาแผ่เผยให้ชนทั้งหลายเห็นคุณละโทษ เพื่อให้เป็นตัวช่วยแบบแผนที่จะถือหรือหลีกเลี่ยงในหลักความประพฤติ แต่บุคคลที่ได้ใช้วิจารณ์พิจารณาเหตุผลโดยถ่องแท้แล้ว จักเห็นได้ว่าหนังสือพิมพ์กระทำคุณประโยชน์เป็นอย่างสูง”⁶¹

⁶¹ เชียวสุดเล็ง สิบญูเรื่อง, “ทำไมจึงต้องร้อนตัว”, จีนโนสยามวารศัพท์ วันที่ 4 มีนาคม 2463.

“มนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิที่จะแสดงความเห็นใดๆได้ตามอัธยาศัยอันใครจะขัดขวางไม่ได้ แต่ความเห็นนั้นๆจะเกิดขึ้นด้วยสาระประโยชน์หรือหาไม่เป็นอย่างปัญหา ๑ ซึ่งแล้วแต่ลักษณะอันจะสำแดงออกมาหนังสือพิมพ์ก็ดูจะเดียวกัน บรรณาธิการหรือผู้เขียนของคณะมีสิทธิที่จะเขียนเรื่องราวข่าวคราวหรือความเห็นที่เป็นสาธารณะประโยชน์เพื่อชนทั้งหลายจะได้อ่านฟังและพิจารณา...”⁶²

2. เขาได้เน้นย้ำว่าเมื่อนักหนังสือพิมพ์ได้รับ “สิทธิในการเสนอข่าวสาร” อันเป็นประโยชน์ต่อสังคมแล้ว ก็ยังมีหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบของการกระทำนั้นๆซึ่งจะตามมาด้วยทั้งในด้านบวกและลบ

“...ความเห็นในเรื่องใดๆที่ได้นำลงในหนังสือพิมพ์ของเรามาแล้วและที่จะนำลงต่อไป เราพอใจที่จะสลับตลับรับฟัง แม้จะมีหนังสือพิมพ์ฉบับใดหรือเอกชนจะคัดค้านในหลักหรือข้อปัญหาที่เรายกขึ้นกล่าวเพื่อว่าจะได้เป็นทางแลกเปลี่ยนความรู้คู่กันฟังอีกสถาน ๑ และยอมยังประโยชน์ให้แก่ผู้อ่านที่จะพิจารณาเหตุผลไปตามทางการ

การโต้เถียงคัดค้านในปัญหาข้อใดๆ กติกาของหนังสือพิมพ์ทั่วโลก ย่อมยึดเหนี่ยวเส้นปากกาให้คงอยู่ในข้อปัญหาที่ยกขึ้นโต้เถียง เว้นจากการกล่าวเสียตลึงถึงเรื่องส่วนตัวของบุคคล และอะไรต่ออะไรต่างๆที่ไม่เป็นคุณประโยชน์แก่ผู้อ่าน เพราะการโต้เถียงกันนั้น คำชี้ขาดว่าฝ่ายใดมีภาวีกว่าฝ่ายใดเป็นหน้าที่ของผู้อ่านไม่ใช่คณะหนังสือพิมพ์ที่ทำสงครามปากกากัน...”⁶³

⁶² “ความเห็นและสิทธิของบุคคล”. จีนโนสยามวารศัพท์ วันที่ 5 มีนาคม 2463.

⁶³ “ความเห็นและสิทธิของบุคคล”. จีนโนสยามวารศัพท์ วันที่ 5 มีนาคม 2463.

3. นายเจียวฮุดเส็งได้ใช้ "สิทธิในการเสนอข่าวสาร" เสนอบทความหรือข่าวสารเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของชาวจีนซึ่งถือเป็นชนกลุ่มน้อยที่อาศัยในประเทศไทย

นายเจียวฮุดเส็ง ได้กล่าวตำหนิคนไทยพร้อมทั้งแก้คำกล่าวหาที่คนไทยลงความเห็นว่าคุณชาวจีนแย่งอาชีพค้าขายของคนไทย ดังนี้

"ไทยกับจีน"

"บรรดาชาวจีนที่เข้ามาพำนักอยู่ในกรุงสยามคงไม่มีความมุ่งหมายอย่างอื่นนอกจากหัตถกรรม พาณิชยกรรม และกรรมกร การที่จีนค้าขายหรือทำการใดๆคงไม่เป็นเหตุตีดทหนทางไม่ให้คนไทยทำเลยนั้นไม่ได้ เว้นแต่คนไทยจะทำหรือไม่เท่านั้น การค้าตกอยู่ในมือคนจีนจะลงโทษว่า จีนมาแย่งทำเสียก็ออกจะเป็นคำกล่าวที่ไกลจากความเป็นธรรมเกินไป ความจริงดีเสียอีกที่การค้าขายตกอยู่แก่คนจีน เพราะพูดไม่ยากเหมือนชาติอื่นและไม่พูดกันด้วยเสียงแรงๆ"⁶⁴

หรือ ในคราวที่รัฐบาลไทยไม่อนุญาตให้ชาวจีนมีสิทธิพิเศษเยี่ยงชาวยุโรป อเมริกาและญี่ปุ่น นายเจียวฮุดเส็งก็ได้เขียนตำหนิรัฐบาลไทยเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

"...เขาเหล่านั้นมีกำลังประเทศอุดหนุน คนจีนได้แต่ทำไปตามกำลังของตนสุดแต่บุญกรรม คนไม่มีรัฐบาลมาปกครองก็จำต้องปฏิบัติตามกฎหมายสยาม อำนาจพิเศษที่ญี่ปุ่น ยุโรป อเมริกา ได้รับกันนั้น คนจีนมิได้ชิมรสกับเขาบ้างเลย ต้องขออาศัยพึ่งบุญกงสุลต่างประเทศ...ทุกวันนี้ประเทศจีนยังหาได้ล้มจมไม่ แต่คนจีนที่มาอาศัยอยู่ดูจุพลเมืองที่ประเทศล้มจมแล้ว..."⁶⁵

⁶⁴ "ไทยกับจีน" จีนในสยามวารศัพท์" 4 ธันวาคม 2462 หน้า 2 อ้างใน ประดับ จันทรสขศรี, "วิเคราะห์บทความในหนังสือพิมพ์จีนในสยามวารศัพท์ พ.ศ.2453-2466" (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2521), หน้า 174.

⁶⁵ "ความเห็นเอกชนว่าด้วยประเทศรีบิลิกควรต้องหรือการตั้งราชทูตประจำกรุงสยาม", จีนในสยามวารศัพท์" 19 พฤศจิกายน 2456 หน้า 2 อ้างถึงใน ประดับ จันทรสขศรี, "วิเคราะห์บท

4. นอกจากจะเสนอบทความเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ของชาวจีนแล้ว นายเชียวสุดเล็งยังได้ใช้ "สิทธิในการเสนอข่าวสาร" ลงบทความเกี่ยวกับการปกครองของประเทศจีนโดยยกย่องสนับสนุนการปกครองแบบสาธารณรัฐ และโจมตีการปกครองของกษัตริย์ราชวงศ์แมนจู ซึ่งเป็นการปลุกฝังความคิดเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองของไทยทางอ้อม

"...มาในเวลานี้ จีนบางพวกได้คิดพยายามจะให้รัฐบาลแมนจูตั้งพระธรรมนูญคอนสติติวชั่น แลบางพวกได้คิดพยายามจะหักโค่นรัฐบาลแมนจู แม้กริยาที่ประพฤติด่างกันคนละทางก็จริง แต่ความประสงค์นั้นยังไม่สำหรับวิบุรณก็จริง แต่ก็ได้ใกล้เข้ามามากแล้ว..."⁶⁶

นอกจากนั้น ยังปรากฏบทความทำนองปลุกใจชาวจีนในประเทศไทยให้ร่วมมือกันบริจาคเงินเพื่อนำไปช่วยเหลือการดำเนินงานของพวกก็กมินตั้งในประเทศจีน ในหนังสือพิมพ์ "จีนในสยามวารศัพท์" อีกด้วย

"เมื่อเริ่มชักชวนกันบริจาคเงินตามหัวเมืองอังกฤษแลฮอลันดาเขาก็ยินดีสละทรัพย์ช่วยแผ่นดินทุกคน บางคนถึงกับขายทรัพย์สมบัติไปช่วยบ้านเมืองก็มี

...ประเทศรีพับลิกจีนเพิ่งตั้งขึ้นใหม่ การบ้านเมืองที่จะต้องจัดขึ้นมีมาก เงินคลังขัดสนและมีอันตรายรอบข้าง คนต่างประเทศเขาเห็นกำลังร่อนเงิน แกล้งเอารัดอาเปรียบคิดจะแบ่งประเทศเราเปนหลายภาค เพราะฉะนั้นพวกเราที่อยู่ในประเทศนับตั้งแต่ประธานาธิบดีลงมาจนถึง ชั้นพ่อค้า ทหาร นักเรียน แลคณะช่าง

ความในหนังสือพิมพ์จีนในสยามวารศัพท์ พ.ศ.2453-2466" (ปริญญาณิพนธ์ ปริญญาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2521) , หน้า 173.

⁶⁶ "เรื่องพูดง่าย", จีนในสยามวารศัพท์, วันจันทร์ที่ 27 กุมภาพันธ์ ร.ศ.129 หน้า 2.

ต่างๆจึงประหยัดทรัพย์ไว้ช่วยทุกข์ของบ้านเมือง เพื่อนร่วมชาติใน
สยาม ไฉนจะไม่เป็นกังวลถึงบ้านเมืองเลย...⁶⁷

การเรียกรายเงินจากชาวจีนในประเทศไทยส่งไปให้คณะปฏิปัติการของ ดร.ชุนยัดเซ็น คราว
ละหลายๆ ทำให้ประเทศไทยต้องสิ้นเงินปีหนึ่งๆเป็นจำนวนไม่น้อย ทำให้รัฐบาลไทยไม่พอใจเป็น
อย่างมาก โดยเฉพาะพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ได้พระราชนิพนธ์บท
ความ “ยิวแห่งบูรพาทิศ” เพื่อโจมตีการกระทำเช่นนี้ซึ่งพระองค์ทรงมองว่าเป็นลักษณะของความ
เห็นแก่ตัวและไม่สำนึกถึงบุญคุณของประเทศไทย

“ตามความคิดของจีน เงินเป็นทั้งปฐมปัจจัยและปัจฉิมปัจจัย ไม่มี
สิ่งใดจะเลิศไปกว่าได้ เงินอาจจะทำอะไรทุกอย่างได้เพราะเห็นแก่
เงิน...

ผู้ใดที่แลเห็นพวกกุลิจีนกินข้าวจะหลากใจไม่ใช่น้อย เพราะอาหารที่
เขากินนั้น ดูเหมือนแม้นแต่หมาที่วิ่งอยู่ตามถนนก็แทบจะไม่เหลียวแล
...จีนมิได้เข้ามาอยู่ด้วยความตั้งใจที่จะฝังรกรากไว้ในแผ่นดินและมี
ได้ยอมกลายเป็นพลเมืองแท้ของเมืองนั้นเลย ย่อมรู้สึกว่าเป็นคน
ต่างภาษาอยู่เสมอ มีอยู่บ้างบางคนที่เต็มใจจะกลายเป็นคนหัวหน้าน้อง
ของเขาก็หายอมไม่ ส่วนข้อที่ว่าเขาช่วยกระทำให้ทรัพย์แผ่นดินเกิด
ขึ้นนั้น จริงอยู่ จะปฏิเสธเสียไม่ได้ แต่ก็ไม่ควรลืมนึกว่าทรัพย์แผ่นดินที่
เขาช่วยทำขึ้นนั้นเขาก็นำออกไปจากเมืองเหมือนกัน ส่วนที่เขาใช้
สอยในเมืองนั้น เขาพยายามกระเหม็ดกระแหม่มากที่สุดที่จะทำได้
อาหารที่เขากินตลอดจนเครื่องใช้ที่ใช้กันอยู่ทุกๆวันก็มาจากเมืองจีน
ก็เมื่อการเป็นเช่นนี้จึงต้องนับว่าพวกจีนโดยทางตรงและทางอ้อม

⁶⁷ “จีนจังกองแซตักเตือนพวกจีนในสยามให้มีสยามให้มีความรักบ้านเมือง” จีนในสยามวารศัพท์
6 กรกฎาคม 2455 หน้า 2 อ้างใน ประดับ จันทรสุขศรี, “วิเคราะห์บทความในหนังสือพิมพ์จีนใน
สยามวารศัพท์ พ.ศ.2453-2466” (ปริญาณานิพนธ์ ปรึญาณาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ, 2521) , หน้า 173.

ย่อมถ่ายเทซึ่งความสมบูรณ์ของประเทศที่เราไปอาศัยอยู่ชั่วคราวนั้น
ประดุจตัวบางที่ดูดเลือดแห่งคน...⁶⁸

หน้าที่หนังสือพิมพ์ในทัศนะของนายเชียวสุดเส็ง สิบญูเรือง

● หน้าที่ในการเสนอข่าว

1. "หน้าที่ในการเสนอข่าว" ที่เป็นสาระประโยชน์ของสังคมนั้นเปรียบเสมือนภารกิจของหนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์ที่ควรระลึกเสมอว่า บทความหรือข้อความที่ตนเขียนลงไปนั้นต้องเอื้อประโยชน์แก่ผู้อ่านอย่างมากที่สุด

นายเชียวสุดเส็ง จึงเป็นนักหนังสือพิมพ์คนหนึ่งที่เคยร้องแค้น พยายามแสดงให้เห็นว่าหนังสือพิมพ์นั้นมีหน้าที่ที่จะต้องเสนอข่าวสารที่เป็นจริงและจะเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติบ้านเมืองเท่านั้น

"...อีกประการ ๑ เราไม่ได้มีความมุ่งหมายเลยที่จะพยายามทำนำกระดาษให้ล้นแล้วไปด้วยถ้อยคำปลิ้นปล้อนปนการลวงมหาชนให้หลงนิมม เรามีหน้าที่อยู่อย่างเดียวที่จะถือประโยชน์ให้แก่ประเทศบ้านเมืองตามกำลังอันพึงกระทำได้ แลการที่เราออกหนังสือพิมพ์ก็เกิดจากความพอใจเพราะฉะนั้นถ้าเราไม่พอใจที่จะออกแล้ว แม้จะมีสมาชิกหลายพันหลายหมื่นคน เราก็จะหยุดเลิกเสียก็ได้ ไม่เป็นการแปลกอะไร

เรามีความมั่นอยู่ในกติกาสำหรัการออกหนังสือพิมพ์ตามแบบแผนแห่งอารยชน และเต็มใจจะได้เถียงปัญหาใดๆกับเพื่อนหนังสือพิมพ์ด้วยกันตามทางและลักษณะอันสุภาพ ส่วนหนังสือพิมพ์ชนิด

ที่สุภาพนั้น เราชังเกียจมันเท่ากับชีวิตที่ต่ำที่สุดอันโลกพึงรังเกียจ
เหมือนกัน...⁶⁹

2. นายเขี้ยวสุดเล็งมองว่า ความคิดหรือเรื่องราวที่จะเสนอต่อประชาชนนั้น ควรเป็นเรื่อง
ราวที่แปลกใหม่ มีสาระและความรู้ต่อผู้อ่านเท่านั้น

“คนสมัยใหม่เขามักพูดกันว่า หนังสือพิมพ์ (ไม่ว่าจะออกเป็นราย
วันหรือรายปักษ์ รายเดือนและรายปีย่างใดๆก็ตาม) ย่อมเป็น
เครื่องประมาณแห่งความเจริญของบ้านเมือง กล่าวคือถ้าบ้านเมือง
ใดมีหนังสือพิมพ์ออกมา บ้านเมืองนั้นก็มีความเจริญมาก เมืองไทย
เราทุกวันนี้ได้มีหนังสือพิมพ์รายวัน รายเดือนออกมาแล้ว ทั้งจะมี
มากต่อไปอีก อันเป็นพยานให้เห็นว่าเมื่อ... เราได้มีความเจริญขึ้นมาก
แล้ว เพราะเช่นนั้นคณะนี้จึงได้คิดออกหนังสือพิมพ์ “ผดุงวิทยา” ขึ้น
อีกฉบับหนึ่ง เพื่อได้เพิ่มหรือเร่งความเจริญของบ้านเมืองให้ทวีขึ้น
และเร็วเข้า แต่ต้องขอออกตัวเสียก่อนว่า คณะนี้ไม่ได้ถือตัวว่าเป็น
นักปราชญ์จะผดุงวิทยาอย่างหนึ่งอย่างใดที่เป็นความรู้ของตน เป็น
แต่จะคัดลอกตำราหรือตำราของชาวต่างประเทศมาลงพิมพ์ หรือเป็น
นายหน้าเอาวิชาของท่านนักปราชญ์ทั้งหลายมาสู่ท่านผู้
อ่าน แลบางทีจะมีความคิดใหม่ของคุณนี้บ้างเท่านั้น แลจะ
เป็นวิทยาอย่างใดนั้น ไม่เป็นข้อจำกัด... นับตั้งแต่วิทยาราช
สาตร์ตลอดมาจนถึงการปกครองครอบครัวและปกครองตนเอง
ที่สุดจนชั้นวิชาเจ้าชู้ตักต่วยอะไรๆ ถ้ามีอยู่ในตำราหรือมีท่านนัก
ปราชญ์ใดเขียนส่งมาให้ก็ให้นำลงพิมพ์สู่ท่านผู้อ่านเหมือนกัน
คณะนี้ไม่จำเป็นต้องบอกว่าหนังสือผดุงวิทยาจะมีประโยชน์หรือ
สนุกเพียงไร ผู้ปล่อยให้ตัวหนังสือบอกเองดีกว่า แต่เชื่อแนได้อยู่
อย่างเดียวว่า คณะผดุงวิทยาคงไม่ต้องถูกฟ้องในคดีหมิ่นประมาท
เช่น คณะหนังสือพิมพ์รายวันบางฉบับ ด้วยผดุงวิทยาไม่ใช่เป็น

⁶⁹ เขี้ยวสุดเล็ง สี่บุญเรื่อง, “ความเห็นและสิทธิของบุคคล”, จีนโนสยามวารศัพท์
วันที่ 5 มีนาคม 2463.

หนังสือพิมพ์บอกข่าวคราว ถึงใครจะเกลียดชังสักปานใดก็จะหา
ความมาฟ้องร้องไม่ได้

ที่สุดนี้ ขอกระซิบบอกให้ทราบเสียทีเดียวว่า ผดุงวิทยาพยายามจะ
ทำให้พอใจท่านผู้อ่านที่สุดที่จะพยายามได้...”

“ผดุง” ใน “ผดุงวิทยา”

“การออกหนังสือพิมพ์ประเภทต่างๆมีหนังสือพิมพ์รายวัน ราย
สัปดาห์ และรายเดือนนั้นต้องจำ ว่ากำลังนี้เป็นสมัยกาลอันมีหนังสือ
พิมพ์เหล่านี้ออกอยู่ในกรุงเทพมหานครอย่างยุ่มย่ามแลดูเหมือนจะ
เป็นนัยสำคัญว่า คนไทยเรามีความสนใจในการอ่านหนังสือกัน
มากอยู่

หนังสือพิมพ์ที่ได้อุบัติขึ้นใหม่หรือที่กำลังจะอุบัติ ก็เป็นที่เข้าใจว่า
คณะแห่งหนังสือพิมพ์นั้นๆจะกระทำกิจเพื่อสาธารณะประโยชน์และเพื่อ
ประโยชน์แก่การส่งเสริมความรุ่งเรืองของประเทศบ้านเมือง ด้วยว่า
ประเทศต่างๆในโลกที่ได้ยกขึ้นเป็นอาริยะชาติแล้วนั้น ย่อมมีหนังสือ
พิมพ์ออกแพร่หลายเสมอเหมือนจะเป็นตราชีวิตความรุ่งเรือง แลใน
ยุคนี้คงเป็นการสมควรแล้ว ที่ กรุงเทพมหานครจะได้มีหนังสือพิมพ์มาก
ฉบับ เพื่อขยายข่าวคราวและสำคัญความเห็นอันเป็นคุณประโยชน์
สำหรับเป็นข้อวิจารณ์กัน หรือเป็นทางสนับสนุนตราชีวิตความรุ่งเรือง
ของประเทศเรา

ก็แลการออกหนังสือพิมพ์ ย่อมมีกติกาถือเป็นบรรทัดฐานโดยนัยใด
ไว้ด้วยดุจกันและคงจะไม่พิมพ์ออก เพื่อชีวิตคนโน้นหรือชีวิตคนนี้
โดยหาสาระประโยชน์มิได้นั้นเลย แต่ลักษณะหรือความสำคัญอันนี้
จะพึงมีอยู่แต่หนังสือพิมพ์ที่ออกกันอยู่ในเมืองไทยเพียงไร ผู้ที่สนใจ
อ่านหนังสือพิมพ์อยู่เนืองๆย่อมจักเล็งเห็นและวิจารณ์ได้โดยลำพัง

จริงอยู่ เป็นธรรมดาของหนังสือพิมพ์ทุกฉบับในโลกจะต้องทำสงครามปากกากันในเชิงความเห็นหรือปัญหาใดๆบ้าง ข้อนี้หนังสือพิมพ์จะหลบหลีกเสียมิได้ แต่กติกาอันสำคัญ เช่นที่หนังสือพิมพ์ (สแตนดาร์ด) ของเมืองต่างประเทศหรือหนังสือพิมพ์ทั่วไปจำเป็นต้องยึดเหนี่ยวเป็นเครื่องป้องกันโมหะโทษะก็มีอยู่ที่จักต้องพิจารณาถึงประเด็นและข้อปัญหาอันจะยกหยิบขึ้นแย้งในการโต้ตอบ และต้องดำเนินโดยวิถีเดียว กล่าวคือ แดงความเห็นและกรณีแวดล้อมเฉพาะปัญหาข้อนั้นๆโดยแท้จริง ไม่ใช่แหกคอกแหกความยกหยิบเอาเหตุผลนอกเรื่องหรือใช้ภาษาอันเป็นผรุสวาทมาโต้ตอบแก่กันซึ่งจักษาสาระประโยชน์มิได้แม้แต่เล็กน้อย นอกจากจะเป็นอย่างต่างฝ่ายต่างเอาน้ำใสโครกสาดหน้ากันเท่านั้นก็ไม่มีอื่น

อีกประการ ๑ ปัญหาหรือข้อโต้เถียงในหนังสือพิมพ์นั้น มิใช่ต่างฝ่ายจะชี้ขาดว่าตนเป็นฝ่ายได้เปรียบหรือเสียเปรียบนั้นมิได้ ข้อวิจารณ์และคำชี้ขาดนั้นคงตกอยู่แก่ผู้อ่าน ด้วยเหตุนี้เมื่อจะมีการโต้ตอบกันและกัน จำเป็นต้องยึดเหนี่ยวกติกาอันสมควรแก่หนังสือพิมพ์พึงปฏิบัติไว้เป็นธรรมเนียม และข้อความที่เขียนลงนั้นต้องถือประโยชน์แก่ผู้อ่านตามสมควร มิให้นำกระดาดเลอะเทอะไปด้วยสิ่งโสโครกใดๆ แต่การปฏิบัติในระหว่างหนังสือพิมพ์ดังกล่าวนี้ เราต้องยอมให้ว่า หนังสือพิมพ์โดยมากในเมืองต่างประเทศดำเนินหลักตามกระแสอันงามมาก

ประเด็นอีกข้อ ๑ ในเรื่องการออกชื่อหนังสือพิมพ์นั้น ย่อมเป็นที่ของอีกฝ่าย ๑ จะต้องพิจารณาดูว่า เป็นการสมควรจะออกชื่อหนังสือพิมพ์อีกฝ่าย ๑ หรือไม่ เพราะว่าประการ ๑ จะต้องพิจารณาถึงความเป็นไปได้เมื่อแรกกำหนดของหนังสือพิมพ์นั้นๆว่า เข้มทิศหรือกติกาอันแท้จริงมีอยู่เพียงใด ถ้าเป็นหนังสือพิมพ์ที่ออกเพียงลุ่มๆแล้วก็ไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นกังวลในการออกชื่อเสียงเรียงนาม แลอีกประการ ๑ ก็ด้วยไม่ปรารถนาจะต่อความยาวสาวความยืดเป็นกรณี

เหตุอันกล่าวมาโดยยี่ดยาวนี้ มิใช่เป็นการสำแดงภูมิสามารถอย่าง
๑ อย่างใดที่เป็นการเลิศลอยยิ่งกว่าผู้อื่น แต่กล่าวตามในอันจะเป็น
ผลส่งเสริมแก่ลักษณะแห่งการออกหนังสือพิมพ์ ซึ่งจะเปนฉบับที่จัก
มุ่งต่อความรุ่งเรืองของประเทศบ้านเมือง”

ดังนั้น ในวันที่ 28 กรกฎาคม 2463 เชียงสุตเส็ง จึงเขียนบทความ “ขอเลิกกันเสียเถิด”
เพื่อขอร้องให้บรรดานักหนังสือพิมพ์เลิก “สงครามปากกา” หันมาให้ความสำคัญกับหน้าที่ในการ
เสนอข่าวสารที่เป็นประโยชน์จะดีกว่า

“เรามีความอนาใจที่ได้เห็นหนังสือพิมพ์เพื่อนร่วมสมัยของเรา ได้
ทำสงครามปากกาต่อกันอย่างรุนแรง กิริยาที่ประหัตประหารต่อกัน
นั้น ถ้าจะพูดตามภาษาศัพท์เมื่อ ๒ ก่อนนี้แล้ว ต้องเรียกว่าทำกัน
อย่างทารุณกรรมทีเดียว กล่าวคือ ฝ่าย ๑ หว่านโปรบิษของตนเป็น
อะไรต่อมิอะไรเกือบไม่ไช้มนุษย์ อีกฝ่าย ๑ ก็ต่อสู้ด้วย “แถมโยม”
มีชุดกันถึงเบื่องสูงเจ็ดชั่ว เบื่องต่ำ ๗ ชั้น (รวม ๑๔ ลำดับ) ดูเป็น
การนำสยดสยองเหลือเกิน ที่จริงหนังสือพิมพ์ทั่วโลกเขาย่อมทำ
สงครามปากกาต่อกันอยู่เนืองๆเหมือนกัน แต่ข้อที่เขายกขึ้นเป็น
สงครามนั้น โดยมากเป็นความเห็นเรื่องวิรัช เช่นเดียวกับปัญหา
กฎหมายซึ่งต่างคนต่างเห็นไปคนละทาง ต่างก็แสดงตามความเห็น
ของตนออกมา เพื่อให้มหาชนวินิจฉัย การสงครามปากกาเช่นนั้น
ย่อมมีประโยชน์แก่ผู้อ่านมาก เพราะตามธรรมดาเหตุการณ์ทั้งหลาย
เมื่อมีผู้คุยเขียนขึ้นมาแล้ว ก็อาจทำให้เหตุการณ์นั้นๆเกิดกระจ่างขึ้น
ไม่เหมือนดังการสงครามที่เพื่อนร่วมสมัยของเราได้ทำขึ้นโดยเนื่อง
จากข้อเท็จจริงของบุคคลคน ๑ ซึ่งมีตัวรับผิดชอบอยู่แล้วทั้งถ้อยคำ
สำนวนที่ได้แย้งกันก็เลยเกิดออกจากประเด็น กลายเป็นต่างถือ
ขวานเข้าจะกันเพื่อจะสำแดงให้ผู้อ่านเห็นว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้จะเก่ง
โดยปราศจากเมตตาปราณีต่อกันเช่นนี้ ย่อมเป็นการไม่สมควรเลย
ใช้แต่เท่านั้น เรายังจำได้ว่าเมื่อหนังสือฉบับ ๑ ฟังปฏิสนธิขึ้นนั้น ได้
แสดงรูปภาพจับมือหนังสือพิมพ์อีก ๒ ฉบับ หมายความว่าเปน
สัมพันธ์มิตรกันเพื่อจะปราบพวกกังฉินหรืออะไรต่ออะไรก็ตาม แต่

เป็นเวลาไม่ถึง ๒ เดือน กลับมาเป็นศัตรูกันขึ้นเองอย่างร้ายแรงผิดธรรมดาเช่นนี้ ได้คิดดูหรือเปล่าว่าผู้อ่านเขาจะนึกว่านิสัยของคนไทยเราเป็นอย่างไรบ้าง เพราะฉะนั้นเราจึงขอวิงวอนเพื่อนร่วมสมัยของเราทั้ง ๒ ฝ่าย จงวางปากกาที่ใช้เป็นอาวุธนั้นลงเสีย แลกกลับเป็นมิตรกันเถิด ต่างคิดหาเรื่องกล่าวเพื่อให้เป็นสาระประโยชน์แก่ประเทศบ้านเมืองจะดีกว่าที่จะมาเสียเวลาทำการวิวาทกันเช่นนี้...⁷⁰

- หน้าที่ในการดูแลปกป้องผลประโยชน์ของประชาชน

เขาได้ชี้แจงถึง ขอบเขตหน้าที่ของการเป็นนักหนังสือพิมพ์ที่ต้องดูแลปกป้องผลประโยชน์ของประชาชน แต่จะต้องดูเป็นเหตุๆไปด้วย ดังนี้

“ตามข่าวที่มีผู้ส่งมายังเราบางฉบับซึ่งสังเกตโวนารและลายลักษณ์อักษร คงเป็นของบุคคลชนิดที่ยังไม่รู้จักประโยชน์ของหนังสือพิมพ์ว่าเป็นสิ่งใด มักสำคัญเสียว่าหนังสือพิมพ์นั้น เป็นทางสำหรับรับข่าวไม่เลือกชนิด ใครต้องการจะว่าใครเมื่อเขียนส่งมาก็รับลงให้ทั้งนั้น คล้ายกับกระบอกเสียงซึ่งแล้วแต่จะพูดกลอกเหตุนี้ จึงมีผู้เขียนข่าวส่งมายังเราเป็นข่าวอันปราศจากประโยชน์ของประชุมชนและบ้านเมืองเป็นข่าวอันเกิดจากอคติ 4 ของผู้เขียนและเป็นข่าวที่ทำให้ผู้อ่านต้องเสียเวลาแล้ว มีหน้าซ้ำให้คนเทศะกร้าออฟฟิศต้องลำบากด้วย เหตุนี้ เราอยากชี้แจงให้ทราบว่า นอกจากข่าวอันเกี่ยวกับประโยชน์ของประชุมชน และบ้านเมืองจริงๆ แลคำประกาศแจ้งความอันเปิดเผยมีลักษณะถูกต้องตามข้อกติกาของออฟฟิศเราแล้ว เราจะไม่รับลงให้โดยเด็ดขาด เพื่อผู้เขียนข่าวจะได้เข้าใจชัดและมีให้ต้องเสียเวลาด้วยกันทั้งสองฝ่าย...”⁷¹

⁷⁰ เขียวสุดแสง สิบบุญเรือง, “ขอเลิกกันเสียเถิด”, จีนโนสยามวารศัพท์ วันที่ 28 กรกฎาคม 2463.

⁷¹ เขียวสุดแสง, หนังสือพิมพ์ไม่ใช้กระบอกเสียงดอกเนื้อ, จีนโนสยามวารศัพท์ วันที่ 24 กุมภาพันธ์ ร.ศ.129.

สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับ สิทธิ หน้าที่ และเสรีภาพของนายเซียวฮุดเส็ง สิบญูเรื่อง ที่อาจนำไปสู่ความขัดแย้งกับนักหนังสือพิมพ์ฝ่ายรัฐบาล จากการวิจัยได้พบว่า

1. นายเซียวฮุดเส็ง สิบญูเรื่อง ใช้ "สิทธิในการเสนอข่าว" ในฐานะที่ตนเป็นนักหนังสือพิมพ์เขียนบทความในเชิงปลุกกระดมให้ชาวจีนในประเทศไทยสนับสนุนขบวนการปฏิวัติของ ดร. ซุนยัตเซ็นเพื่อประเทศจีนซึ่งเป็นแผ่นดินเกิดจะได้ก้าวหน้าทัดเทียมประเทศอื่น โดยรณรงค์ให้ชาวจีนส่งเงินกลับไปช่วยขบวนการดังกล่าว
2. นายเซียวฮุดเส็ง ใช้ "สิทธิในการเสนอข่าว" สอดแทรกความคิดเห็นทางการเมืองการปกครองภายใต้ระบอบสาธารณรัฐ โดยหวังจะให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองในประเทศไทยทางอ้อม

2. นาคราช

"กรุงเทพเดลิเมล์" เป็นหนังสือพิมพ์รายวันที่มีเจ้าของและผู้จัดการเป็นชาวต่างชาติ เริ่มออกฉบับแรกเมื่อ พ.ศ. 2451 เป็นหนังสือพิมพ์ที่ได้รับความนิยมและเชื่อถือจากประชาชนมากที่สุดฉบับหนึ่ง เพราะไม่ได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐบาล⁷² จึงมีจุดมุ่งหมายในการเขียนบทความต่างไปจากหนังสือพิมพ์ไทย ทวีปัญญา หรือ แม็กกระทั้ง Siam Observer คือ นอกจากเป็นสื่อกลางในการเสนอความรู้ และเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมสู่ประชาชนแล้วยังเพื่อสนองความต้องการของประชาชนทั่วไปที่สนใจในเหตุการณ์บ้านเมือง ตลอดจนเป็นปากเสียงให้กับประชาชนโจมตีรัฐบาล เมื่อเห็นว่ารัฐบาลดำเนินการต่างๆอย่างไม่เหมาะสมอีกด้วย "กรุงเทพเดลิเมล์" นับได้ว่าเป็นหนังสือพิมพ์ที่ได้รับความนิยมและเชื่อถือจากประชาชนมากที่สุดฉบับหนึ่ง

แม้ว่าหนังสือพิมพ์ "กรุงเทพเดลิเมล์" จะมีความเห็นส่วนใหญ่ขัดแย้งกับรัฐบาล แต่ก็มักจะทำไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าจะเป็นการโต้ตอบคัดค้านด้วยเรื่องส่วนตัว หรือเพื่อเอาชนะสิ่งใดที่จะเป็นประโยชน์ต่อชาติหรือประชาชน "กรุงเทพเดลิเมล์" ก็ให้ความร่วมมือด้วยอย่างดี จะเห็นได้จากในต้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 1 เกิดขึ้น ความต้องการที่จะหาทางแก้ไขสนธิสัญญาไม่เสมอภาค ทำให้พระองค์ทรงเล็งเห็นถึงผลประโยชน์ที่ไทยจะได้รับมากกว่าเข้ากับเยอรมัน

แต่เนื่องจากมีทางเป็นไปได้ว่าการตัดสินใจของพระองค์จะไม่ได้ได้รับความเห็นชอบจากประชาชนส่วนใหญ่ ซึ่งเคยชมชื่นกับการยึดดินแดนจากไทยของอังกฤษและฝรั่งเศสในรัชกาลที่ 5 และเจ้านายบางพระองค์ที่ทรงโปรดประเทศเยอรมัน เพราะเคยศึกษาอยู่ในประเทศนั้น พระองค์จึงได้หันมาใช้หนังสือพิมพ์เป็นเครื่องมือเผยแพร่ให้ประชาชนได้เข้าใจถึงสาเหตุของการตัดสินใจในครั้งนี้ย่อมมีเหตุผลมากขึ้น โดยให้พระยาบุรณราษฎร ราชเลขานุการในพระองค์ไปขอร้องหนังสือ

⁷² พรภิรมย์ เขียมธรรม, บทบาททางการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทย (2475-2488) (กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2520), หน้า 17.

พิมพ์ “กรุงเทพเดลิเมิร์” ให้ช่วยต่อต้านเยอรมัน ซึ่ง “กรุงเทพเดลิเมิร์” ก็ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี⁷³

ด้วยเหตุที่เน้นให้เป็นหนังสือพิมพ์ของประชาชน “กรุงเทพเดลิเมิร์” จึงเปิดให้สามัญชนทั่วไปเขียนบทความมาลงแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ได้อย่างเสรี⁷⁴ 1 ในนักหนังสือพิมพ์สมัครเล่นนี้ก็มีสามัญชนคนหนึ่งซึ่งใช้นามปากกา “นาคราช” หรือ “น.ร.” รวมอยู่ด้วย

อุดมการณ์หนังสือพิมพ์ : สิทธิหน้าที่ เสรีภาพของ นามปากกา นาคราช

“นาคราช” เป็นนักหนังสือพิมพ์ผู้หนึ่งที่มีมุมมองและแนวคิดต่อ สิทธิ หน้าที่ และเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ในแนวทางอิสรภาพนิยมอย่างค่อนข้างชัดเจน และพยายามเขียนบทความเพื่อผลักดันแนวคิดของตนนี้ออกไปเพื่อให้ใช้ได้ผลจริงกับสังคมไทย

CARL BECKER ได้กล่าวถึงข้อสันนิษฐานต่างๆอันเป็นพื้นฐานของหลักการอิสรภาพนิยมซึ่งยืนยันถึงความสำคัญของปัจเจกชน ความมั่นใจในอำนาจของเหตุผลของมนุษย์และแนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิต่างๆตามธรรมชาติ ไว้ดังนี้

“หลักการฝ่ายประชาธิปไตยเกี่ยวกับเสรีภาพในการพูดและหนังสือพิมพ์ ไม่ว่าจะถือว่าหลักการนี้มาจากสิทธิตามธรรมชาติซึ่งไม่อาจรื้อถอนได้หรือไม่ก็ตาม มีข้อสันนิษฐานต่างๆดังนี้ หนึ่ง มนุษย์มีความปรารถนาที่จะรู้สัจจะและสัจจะอาจชักจูงโน้มน้าวมนุษย์ได้ อีกประการหนึ่ง ถือว่าวิถีทางเดียวในระยะไกลที่จะนำไปให้บรรลุถึงสัจจะก็คือ การแข่งขันอย่างเสรีในเรื่องความคิดเห็นในตลาดอันเปิดกว้าง ข้อสันนิษฐานอีกประการหนึ่งก็คือ เมื่อ

⁷³ พรภิรมย์ เขียมธรรม, บทบาททางการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทย (2475-2488) (กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2520), หน้า18.

⁷⁴ ประดับ จันทรสุขศรี, “วิเคราะห์บทความในจินโนสยามวารศัพท์ พ.ศ. 2453-2466” (ปริญญา นิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ , 2521) , หน้า 18

มนุษย์แต่ละคนจะต้องมีความคิดเห็นของตนแตกต่างกันอยู่เสมอไป ฉะนั้นจึงควรปล่อยให้มนุษย์แต่ละคนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นของตนโดยเสรีและแข่งขัน โดยมีเงื่อนไขว่าแต่ละคนจะต้องยอมให้สิทธิเช่นนี้แก่บุคคลอื่น และข้อสันนิษฐานประการสุดท้ายก็คือว่า ด้วยการมีชั้นดีธรรมต่อกันและมีการเปรียบเทียบระหว่างความคิดเห็นแนวต่างๆกันเช่นนี้ ความคิดเห็นที่ต้องด้วยเหตุผลที่สุดย่อมจะเกิดขึ้นและเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป...”⁷⁵

ด้าน “นาคราช” เองก็มีแนวความคิดเกี่ยวกับ สิทธิ หน้าที่ และเสรีภาพที่คล้ายคลึงกัน ดังนี้

สิทธิหนังสือพิมพ์ในทัศนะของ “นาคราช”

● สิทธิในการแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล

ในด้าน “สิทธิในการแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล” นั้น “นาคราช” เห็นว่า ภายใต้ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ของไทยนั้น ยังไม่เปิดกว้างพอที่จะให้หนังสือพิมพ์ “ฟรี” ในการพูดทุกอย่างได้ วิธีการแก้ปัญหาคือ ต้องวินิจฉัยเป็นกรณีๆไปว่าเรื่องใดควรพูดตรงๆ หรือเรื่องใดควรพูดแบบอ้อมค้อม

“...ข้าพเจ้าไม่ได้ปฏิเสธว่า หนังสือพิมพ์ไม่ควรจะพูดตรงๆควรจะพูดอ้อมค้อมทั้งหมด ข้าพเจ้ากล่าวแต่เพียงว่า หนังสือพิมพ์ต้องรู้จักกาลเทศะ สิ่งใดที่ควรพูดอ้อมค้อมก็ต้องพูดอ้อมค้อม สิ่งใดที่เป็นเรื่องพูดตรงๆได้ก็ต้องพูดตรงๆ ต้องแล้วแต่เหตุผลที่สมควรแต่จะชี้ตัวว่าเรื่องใดควรพูดตรงๆหรือไม่นั้นก็ขึ้นอยู่กับที่ชี้ชัดลงไปไม่ได้ จำต้องวินิจฉัยเป็นเรื่องๆรายๆไปตามกาลตามสมัยที่ควร

⁷⁵ ซีเบิร์ต, เฟรด เฮส; พีเตอร์สัน, ธีโอดอร์; และ แชรรม วิลเบอร์. 1956. ทฤษฎีสื่อสารมวลชน. แปลโดย เกษม ศิริสัมพันธ์ (กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สหาคคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2513), หน้า 35.

เพราะหนังสือพิมพ์จำเป็นต้องป้องกันภัยอันตรายทุกอย่างสำหรับหนังสือพิมพ์ประการหนึ่ง และสุดท้ายแต่ความคิดความเห็นของผู้เขียนอีกประการหนึ่ง เมื่อเห็นสมควรอย่างไรก็ต้องทำอย่างนั้น...⁷⁶

“...คนที่พูดอะไรตรงๆเขาเรียกกันว่าขวานผ่าซาก มักถูกเหมาว่าไม่มีกิริยา แลมักไม่พอใจหูคนเพราะฉะนั้นการที่พูดอะไรตรงๆนั้นไม่ใช่สำหรับคนชั้นต่ำพูดกับคนชั้นสูง ย่อมสำหรับคนชั้นสูงใช้พูดกับคนชั้นต่ำ หนังสือพิมพ์เพียงแต่เป็นหนังสือพิมพ์ แลอยู่ในความดูแลของกฎหมาย ต้องเรียกว่าชั้นต่ำ รัฐบาลย่อมเป็นชั้นสูง เพราะฉะนั้นการที่จะพูดอะไรตรงๆโดยไม่เลียงกฎหมายอยู่บ้างนั้น น่าจะหาเอดิเตอร์ไม่ได้กระมัง เพราะฉะนั้นท่านลองนึกดูถึงเหตุผลต่างๆ เช่นท่านจะพูดกับนายของ ท่าน ท่านจะกล้าพูดตรงๆหรือธรรมดาก็ต้องพูดเลียบเคียงคนที่มิไหวพริบดี ก็ย่อมจะต้องรู้สึกการที่จะพูดตรงๆนั้น มีแต่ศาลเท่านั้นคือเห็นอย่างไรก็ตัดสินลงไปอย่างนั้น นอกนั้นข้าพเจ้าก็เห็นใช้พูดทางอ้อมกันโดยมาก...”⁷⁷

หน้าที่หนังสือพิมพ์ในทัศนะของ “นาคราช”

● หน้าที่ในการดูแลปกป้องผลประโยชน์ของประชาชน

1. “นาคราช” มองว่า ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย หนังสือพิมพ์สามารถรักษาหน้าที่ในการดูแลปกป้องผลประโยชน์ของประชาชนได้อย่างเต็มที่มากกว่า

⁷⁶ “ความเห็นเอกชน”, กรุงเทพมหานคร, วันที่ 31 กรกฎาคม 2456.

⁷⁷ “ความเห็นเอกชน”, กรุงเทพมหานคร, วันที่ 31 กรกฎาคม 2456.

"เพราะฉะนั้นหนังสือพิมพ์ในประเทศอื่นจึงยอมเป็นปากเสียงของพลเมืองหรือหนังสือพิมพ์ที่ออกความคิด ความเห็นอันใดก็เรียกได้ว่า บับลิก โอปีเนียนล คือความเห็นของคนโดยมากไม่ใช่ความเห็นของเอกชน...

...หนังสือพิมพ์ในประเทศยุโรปจึงศักดิ์สิทธิ์โดยมาก มักขึ้นกเป็นนง ไม้เป็นไม้ โดยอาไศรยเสียงราษฎรเป็นหลัก รัฐบาลต้องคอยหมนเขมทิศเบนหัวเรือรบตามไปเสมอ..."⁷⁸

2. "นาคราช" มีความเชื่อมั่นว่า "หน้าที่ในการดูแลปกป้องผลประโยชน์ของประชาชน" เป็นหน้าที่ที่สำคัญของหนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์ไม่ควรได้รับความช่วยเหลือจากฝ่ายรัฐบาล และ โจมตีหนังสือพิมพ์ของรัฐบาลว่ายอมจะได้รับความเชื่อถือน้อยกว่าหนังสือพิมพ์ของประชาชน

"...ยังมีจำพวกหนังสือพิมพ์ซึ่งต้องแบ่งเป็นสองพวกอีก คือข้างรัฐบาล แลจำพวกข้างพลเมืองแต่หนังสือพิมพ์ที่เป็นเสียงของพลเมืองยอมมีชื่อเสียงแลคนเชื่อถือดีกว่าหนังสือพิมพ์ที่เป็นเสียงของรัฐบาล..."⁷⁹

ลักษณะแนวคิดเช่นนี้ของ "นาคราช" จึงเป็นไปในแนวทางเดียวกับฝ่ายอิสรภาพนิยมซึ่งมองว่า หนังสือพิมพ์มีสิทธิและหน้าที่ในการที่จะตรวจตราควบคุมรัฐบาลนอกเหนือจากวิธีการอื่นๆที่ระบุไว้ตามกฎหมาย หนังสือพิมพ์มีหน้าที่คอยดูแลมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจไปในทางที่ผิดหรือเกินขอบเขต

แนวคิดทางฝ่ายอิสรภาพนิยมนั้นเปรียบหนังสือพิมพ์เป็นคนยามผู้เฝ้ามองการดำเนินการของระบบประชาธิปไตย คอยระมัดระวัง จับตาดูและเอะอะขึ้นเมื่อมีการปฏิบัติในทางที่ผิดมิชอบ

⁷⁸ "ความเห็นเอกชน". กรุงเทพฯเดลิเมล์. วันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ.2456.

⁷⁹ "ความเห็นเอกชน", กรุงเทพฯเดลิเมล์. วันที่ 29 กรกฎาคม 2456.

และเป็นเชิงอำนาจนิยม การที่จะปฏิบัติหน้าที่เหล่านี้ได้ครบถ้วน หนังสือพิมพ์ก็ต้องเป็นเสรีอย่างแท้จริงจากการควบคุมหรือกดขี่ของบรรดาฝ่ายต่างๆซึ่งหนังสือพิมพ์ก็ต้องเฝ้าจับตามองอยู่ เพราะเหตุที่คติอิสลามจำเป็นต้องต่อสู้กับคติอำนาจนิยมมาหลายศตวรรษ ฉะนั้นฝ่ายอิสลามจึงถือว่ารัฐบาลเป็นศัตรูสำคัญที่สุดของตน แต่ถึงอย่างไรก็ตามอำนาจของรัฐบาลก็อาจรับใช้บรรดาผลประโยชน์ของฝ่ายลัทธิอิสลามได้ ถ้าสามารถที่จะหาวิธีการอันมีประสิทธิภาพในการควบคุมอำนาจของรัฐบาลไว้ได้ หนังสือพิมพ์เป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งซึ่งเมื่อร่วมกับวิธีการป้องกันอย่างอื่นๆ อาจปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวได้⁸⁰

เสรีภาพหนังสือพิมพ์ในทัศนะของ "นาคราช"

1. นาคราช เห็นว่า หนังสือพิมพ์มี "เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น" เพื่อที่จะสามารถควบคุมการบริหารงานของรัฐบาล ตามระบอบประชาธิปไตย นอกจากนั้น "นาคราช" ยังมักนำระบอบประชาธิปไตยมาเปรียบเทียบกับระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ของไทย โดย "นาคราช" เห็นว่าภายใต้ระบอบประชาธิปไตย หนังสือพิมพ์มีเสรีภาพมากกว่าในการที่จะนำความคิดเห็นของตนมาลง

"...ระเบียบแห่งการแก้ไขเปลี่ยนแปลงราชการของประเทศยุโรปนั้นก็ดำเนินอย่างประเทศสยามเหมือนกัน ต่างกันแต่เขาคิดอะไรขึ้นแล้วนำเข้าเสนอในที่ประชุมปาลิเมนต์ แลพวกหนังสือพิมพ์ย่อมนำความคิดความเห็น ไม่ว่าจะลึกลับเท่าใดมาลงได้ก่อนเสมอๆไม่ว่าสัญญาลับหรืออะไร หนังสือพิมพ์มีอย่างเดียวแต่จะไม่ให้รัฐบาลทำเงิบๆโดยมิให้พลเมืองรู้ พวกหนังสือพิมพ์ชอบสอดรู้สอดเห็นแลเอาข้อความมาลงจนได้ แลเมื่อลงไปแล้วก็ช่วยกันถกกันว่าควรหรือมิควรประการใด สมาชิกปาลิเมนต์ก็ยึดถือเอาข้อความที่เห็นด้วยเป็นหลักสำหรับอธิบายหรือโต้เถียงในที่

⁸⁰ ซีเบิร์ต, เฟรด เฮส; พีเตอร์สัน, อีโอดอร์; และ แชรรม วิลเบอร์. 1956. ทฤษฎีสื่อสารมวลชน. แปลโดย เกษม ศิริสัมพันธ์ (กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2513), หน้า 45.

ประชุม และเมื่อความคิดความเห็นอันใดได้เข้าสู่ที่ประชุมคนต่างๆ แล้ว ความคิดความเห็นอันนั้นก็ได้รับความวินิจฉัยโดยถ้อยคำ...”⁸¹

“...มันผิดกับประเทศอื่นอยู่มาก คือประเทศอื่นเราต้องตกลงในที่ประชุมเสนาบดีตรวจแก้ชั้นหนึ่ง แลยังที่ประชุมรัฐมนตรี เขาออฟพลอด ที่ประชุมปาลิเมนต์ กว่าจะสำเร็จเป็นกฎหมายได้แต่ ละเรื่อง บางทีต้องเสนอดังที่ประชุมถึง ๒ หรือ ๓ ครั้งแลใช้แต่เท่า นั้น พอร่างขึ้นพวกหนังสือพิมพ์ก็นำเอาร่างหรือความเห็นมาลงแล ต่างก็ออกความเห็นตามอัตโนมติ บางพวกก็เห็นดีบางพวกก็เห็นไม่ ดี แลยกตัวอย่างดีแลชั่วมาทู่เมียงกันเปนวัฏเปนวน แลยกตัวอย่าง ประเทศอื่นๆมาเทียบเคียงด้วย

การที่พวกหนังสือพิมพ์ช่วยออกความเห็นด้วยเช่นนี้ เป็นการหนุนให้พลเมืองยอมหรือไม่ยอม เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย แลเป็นเครื่องมือของสมาชิกที่ประชุมปาลิเมนต์ แลสมาชิกที่ประชุมอื่นสำหรับประกอบเป็นข้อวินิจฉัย เพราะฉะนั้นก่อนจะ ออกกฎหมายอันใดซึ่งเกี่ยวแก่ความได้เสียของพลเมืองแล้วย่อมออก ยากนัก ยากหนาไม่เหมือนประเทศเรา เช่นการขึ้นค่าน้ำพ้อออก พลเมืองก็ยุบยากตามกัน หรือค่าสมพักศรตามที่ได้กล่าวมาแล้วเป็น ต้น การตั้งกฎหมายประเทศเขากับประเทศเรายังผิดกัน อยู่ไกลตัว ได้พรรณามาแล้ว ซึ่งพอจะเห็นได้ว่ากฎหมายเรื่องหนึ่งต้องเคียงกัน นาน แลมีคนหลายพันคนได้ออกความเห็น ส่วนเมืองเราไม่มี จำนวนก็คนที่เอาใจใส่หรือมีความเห็นหรือจะได้แนะนำประการหนึ่ง ประการใดเลย...”⁸²

“นาคราช” นั้นมีแนวคิดเสรีนิยมประชาธิปไตยเต็มที่ เขาจึงต้องการให้มีเสรีภาพใน ลักษณะที่เป็นสิ่งที่อำนวยความสะดวกได้ และสามารถปฏิบัติได้ และบุคคลพึงมีและใช้เสรีภาพใน ทางปฏิบัติได้อย่างจริงจัง “นาคราช” ต้องการเห็นการเสริมสร้างให้บุคคลได้รับโอกาสและมีความ

⁸¹ “ความเห็นเอกชน”, กรุงเทพเดลิเมล์. วันที่ 29 กรกฎาคม 2456.

⁸² “ความเห็นเอกชน,” กรุงเทพเดลิเมล์

สามารถที่จะแสดงออก ตามแนวทางของลัทธิเสรีนิยมประชาธิปไตยที่ “นาคราช” ต้องการให้เกิดขึ้นในประเทศไทยนั้นจะมีวิธีการ คือ จัดให้มีการแบ่งปันเสรีภาพโดยเท่าเทียมกัน เลิกการผูกขาดต่างๆ ขจัดอภิสิทธิ์ใดๆของบุคคล ให้มีกฎหมายที่ใช้บังคับได้ทั่วไป กำหนดนโยบายและกฎหมายทั้งหลายโดยการใช้หลักของเหตุผลอันชอบ⁸³ เพื่อจุดมุ่งหมายเดียวคือ “เสรีภาพและความเสมอภาค” ของประชาชน

2. “นาคราช” ผูกระบอบประชาธิปไตยไว้กับความสามารถในการทำหน้าที่และเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ กล่าวคือ ภายใต้ระบอบนี้ นักหนังสือพิมพ์จะสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้ดีกว่าระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์

“...เช่นท่านผู้หนึ่งเคยกล่าวว่าหนังสือพิมพ์โตมส์ที่ลอนดอน ทำไม่จึงเป็นหนังสือที่มีชื่อเสียงมากในเมืองอังกฤษ แต่ส่วนหนังสือพิมพ์โตมส์ในกรุงเทพฯ ทำไม่จึงไม่มีชื่อเสียงอย่างนั้นบ้าง เพราะฉะนั้นท่านผู้นั้นจึงขอเปลี่ยนชื่อ โตมส์ เป็น ตาย ดังนี้

เหตุผลที่กล่าวมาแล้วนี้ ย่อมเห็นได้ว่าเป็นเพราะประเทศบ้านเมืองแลวิธีการปกครอง หนังสือพิมพ์จะเดินให้จนเป็น โอเวอร์ซีวิลัย ไม่ได้ จึงต้องคลานเป็นเต่าไปดังนี้ ซึ่งคำสุภาษิตว่าเข้าเมืองตาหลิ่วก็ต้องหลิ่วตาไปด้วย หรืออยู่บ้านท่านอย่าดูดาบขึ้น วัวบ้านควายให้ลูกท่านเล่น ดังนี้”⁸⁴

3. “นาคราช” มองว่า ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ คือ ระบอบการปกครองที่กีดกันและไม่เปิดกว้างให้มี “เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น”

“...ประเทศเขากับประเทศเรา วิธีการปกครองผิดกันอย่างไรเท่านั้น เพื่อแก้ปัญหาที่ว่าทำไมหนังสือพิมพ์จึงไม่พูดตรงๆให้เห็นว่าพูดตรงๆไม่ได้ ถ้าใครชินพูดตรง ก็คงได้รับตราเร็วเท่า

⁸³ จรูญ สุภาพ, ลัทธิการเมืองและเศรษฐกิจเปรียบเทียบ. (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2538) หน้า 56.

⁸⁴ ความเห็นเอกชน, “กรุงเทพเดลิเมล์” วันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2456.

นั่น เพราะประเทศเรายังไม่พร้อมที่จะพูดอะไรพูดได้ แลการถือพวกถือห้อง แลการแอบสลดของเจ้าพนักงานรองๆยังมีกันอยู่มากนัก..."

"...ขอให้ท่านนึกดูเถอะว่าแต่พูดเลื่องๆโดยไม่ออกชื่อเสียงยังสันนิทานได้ว่ากล่าวถึงใคร ถ้าหนังสือพิมพ์พูดตรงแล้วก็คงไม่ต้องสืบพยานทีเดียว จะเอาอย่างหนังสือพิมพ์เมืองนอกได้หรือ เขามีทนายความอย่างวิเศษ ผู้พิพากษาก็ล้วนแต่บรมโปรเฟสเซอร์ทั้งนั้น ท่านหลุดต่างๆศาลสูงก็บัญชาไม่มีผิด แลเขาฟรีกันมานานแล้ว เพราะฉะนั้นเขาจึงกล้าพูดอะไรได้ตรงๆ เพราะไม่ต้องระวังตาม้าตาเรือ..."⁸⁵

"...ข้าพเจ้าขออดหมวกคำนับท่านผู้ที่กล่าวนั้น ๓ ครั้ง แลขอกราบเรียนโดยสุภาพว่า บางทีจะเป็นเพราะท่านนึกว่าประเทศสยามเหมือนประเทศยุโรปกระมัง ซึ่งหนังสือพิมพ์เขาฟรีพูดอะไรพูดได้ แลราษฎรหญิงคอยฟังความเห็นหนังสือพิมพ์ ข้าพเจ้าขอเรียนว่าประเทศสยามหาเหมือนดังประเทศยุโรปไม่ ถึงแม้ว่าในปีสองปีนี้ หนังสือพิมพ์จะมีอิศรขึ้นมากก็จริง แต่จะเป็นเพียงเศษ ๑ ส่วน ๑๐๐ ของความเป็นไทยเท่านั้น

ที่ข้าพเจ้ากล่าวมานี้ ไม่ได้หมายความว่า รัฐบาลกดขี่หรือบังคับบัญชาห้ามปากเสียงหนังสือพิมพ์หามิได้ รัฐบาลไม่ได้ห้ามปรามอะไรนอกจากห้ามไม่ให้พูดอะไรที่ผิดกฎหมายอนุญาตให้พูดได้เท่านั้น รัฐบาลข้ายังมีความกรุณาช่วยอุดหนุนหนังสือพิมพ์เสียอีก ซึ่งเรียกว่า เงินสับเสตี ตามมากแลน้อย ซึ่งนับว่าเป็นการอุดหนุนอยู่แล้ว

⁸⁵ ความเห็นเอกชน "กรุงเทพเดลิเมล์" วันที่ 30 กรกฎาคม พ.ศ.2456.

แต่ทำไมหนังสือพิมพ์จึงไม่พูด ไม่ทำอะไรตรงๆเล่า ข้อนี้จำเป็นจะต้องชี้แจงยาวหน่อย แต่ข้าพเจ้าขอออกตัวเสียก่อนว่า ท่านผู้นั้นเป็นผู้กล่าว ข้าพเจ้าเป็นผู้แก้เข้ากับสุภาวชิตอยู่หน่อยในข้อที่ว่า คนหนึ่งผืนคนหนึ่งแก้ ซึ่งหาใช่ท่านเอดิเตอร์แก้เองไม่ ข้าพเจ้าเป็นผู้แก้แทนตามอัธยาศัยของข้าพเจ้า⁸⁶

จากบทความที่เกี่ยวกับ สิทธิ หน้าที่ และเสรีภาพหนังสือพิมพ์ของ “นาคราช” นั้น ได้แสดงให้เห็นว่า “นาคราช” เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งกับแนวความคิดเหล่านี้ตามฝ่ายอิสระภาพนิยม

“นาคราช” เห็นด้วยว่า จุดมุ่งหมายที่สำคัญของหนังสือพิมพ์ คือมุ่งให้หนังสือพิมพ์มีส่วนช่วยในการค้นหาสัจจะ ช่วยในกระบวนการแก้ไขปัญหาต่างๆทางการเมืองและสังคมด้วยการเสนอหลักฐานและแนวความคิดทุกแง่ทุกมุม เพื่อใช้เป็นรากฐานของ...ที่จะตัดสินใจกำหนดนโยบาย ลักษณะสำคัญของกระบวนการดังกล่าวก็คือ หนังสือพิมพ์จะต้องมีเสรีภาพจากการบังคับและควบคุมของฝ่ายรัฐบาล รัฐบาลตลอดจนเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลมักเป็นฝ่ายที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีข้อขัดแย้งกันอยู่ ฉะนั้นรัฐบาลไม่ควรมีข้อได้เปรียบที่จะเป็นฝ่ายเดียวที่เข้าถึงสาธารณชนซึ่งจะเป็นผู้ชี้ขาดในที่สุด นอกจากนั้นรัฐบาลก็ไม่มีสิทธิถอดถอนอำนาจหนังสือพิมพ์ เพราะหนังสือพิมพ์ได้ถูกกำหนดหน้าที่ให้เป็นสถาบันทางการเมืองที่มีหน้าที่ดูแลให้รัฐบาลล่วงเกินขอบเขตหน้าที่ของตนออกมา⁸⁷

⁸⁶ ความเห็นเอกชน, “กรุงเทพเดลิเมล์” วันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ.2456.

⁸⁷ ซีเบิร์ต, เฟรด เฮส; พีเตอร์สัน, อีโอดอร์; และ แชรรม วิลเบอร์. 1956. ทฤษฎีสื่อมวลชน แปลโดย เกษม ศิริสัมพันธ์ (กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2513), หน้า 41.

สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับ สิทธิ หน้าที่ และเสรีภาพของ “นาคราช” ที่อาจจะนำไปสู่ความขัดแย้งกับนักหนังสือพิมพ์ฝ่ายรัฐบาล จากการวิจัยได้พบว่า

- 1.“นาคราช” ใช้ “สิทธิในการเสนอข่าว” เขียนบทความสนับสนุนและแสดงให้เห็นว่าระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่ดีกว่าระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์อย่างต่อเนื่อง
- 2.“นาคราช” จะนำระบอบประชาธิปไตยมาโยงกับ แนวคิด สิทธิ หน้าที่ และเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ โดยกล่าวว่าระบอบประชาธิปไตยคือหนทางที่จะได้มาซึ่ง สิทธิ และเสรีภาพของทุกฝ่าย ในขณะที่ไม่สามารถจะพบได้จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์

3. พระยาอุดมพงศ์เพ็ญสวัสดิ์ ในนามปากกา โคนันทวิศาล

เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชนิพนธ์บทความเรื่อง "โคลนติดล้อ" ลงใน "หนังสือพิมพ์ไทย" ระหว่าง วันที่ 28 เมษายน - 11 พฤษภาคม 2458 ซึ่งมีลักษณะเป็นชุด ประกอบด้วยบทความ 12 เรื่อง คือ

1. การเอาอย่างโดยไม่ไตร่ตรอง
2. การทำตนให้ต่ำต้อย
3. การบูชาหนังสือจนเกินเหตุ
4. ความนิยมเป็นเสมียน
5. ความเห็นผิด
6. ถ้อยเกียรติยศไม่มีมูล
7. ความจนไม่จริง
8. แต่งงานชั่วคราว
9. ความไม่รับผิดชอบของบิดามารดา
10. การค้าหญิงสาว
11. ความหยุมหยิม
12. หลักฐานไม่มั่นคง

บทความชุดนี้ลงพิมพ์ใน "สยามออบเซอร์เวอร์" ด้วย ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระหว่างวันที่ 29 เมษายน - 12 พฤษภาคม 2458 ชุดภาษาอังกฤษมีชื่อว่า Clogs in the Wheel เป็นบทความที่ชี้แนะแนวทางพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยดูรูปแบบจากอารยประเทศ แต่ให้รักษาความเป็นตัวของตัวเองไว้ให้มากที่สุด⁸⁸ พระยาอุดมพงศ์เพ็ญสวัสดิ์ ซึ่งใช้นามปากกา "โคนันทวิศาล" ได้เขียนได้แย้งใน "กรุงเทพเดลิเมล์" ในคอลัมน์ ชื่อ "ล้อติดโคลน" ระหว่างวันที่ 12 พฤษภาคม - 13 มิถุนายน 2458 คำว่า "อัสวพาหุ" เสนอให้คนทำในสิ่งที่ไปไม่ได้ เช่น เรื่องขायมีเมียมากนั้นบางทีก็เกิดขึ้นเพื่ออุปการะหญิงยากจน หาใช่เรื่องที่ล้าคัญไม่ เรื่องที่ล้าคัญและควรเทศน์มากกว่าคือเรื่อง "ผู้มีวาสนาเชื่อฟังแต่คำผู้ใกล้ชิด หาได้เอาหูมาฟังคำคนห่าง แลคนอันต่ำไม่ จนทำให้ปราศจากความรู้จริงในสิ่งซึ่งเป็นจริง ถ้าผู้ใดมีวาสนาบารมีมาก

⁸⁸ สุกัญญา ตีระวนิช, พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการหนังสือพิมพ์. (กรุงเทพฯ : มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2532) , หน้า 71.

ซึ่งก็ชอบคบหาคนให้มาก บำเพ็ญกุศลแต่ในพวกในหมู่คณะของตน ผู้อื่นที่ถือตัวเป็นกลางก็
 เกยจกกันเสีย..."⁸⁹ ซึ่งในที่นี้ก็เป็นที่น่าทึ่งกันว่า ผู้มีวาสนา ที่ "โคนนทวิศาล" พุดถึงนั้น หมายถึง
 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

อุดมการณ์หนังสือพิมพ์ : สิทธิหน้าที่ เสรีภาพของพระยาอุดมพงศ์เพ็ญสวัสดิ์
ภายใต้นามปากกา โคนนทวิศาล

บทความ "ล้อติดโคลน" ซึ่งเป็นบทความชิ้นเอกของ "โคนนทวิศาล" และเป็นเอกสารชั้น
 ดั้งเดิมเดียวที่หลงเหลือให้สามารถวิเคราะห์ได้แสดงให้เห็นถึงทัศนะและอุดมการณ์เกี่ยวกับ สิทธิ
 หน้าที่ และเสรีภาพของ "โคนนทวิศาล" ดังนี้

สิทธิหนังสือพิมพ์ในทัศนะของ พระยาอุดมพงศ์เพ็ญสวัสดิ์

● สิทธิในการแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล

1. "โคนนทวิศาล" เรียกร้องสิทธิ เสรีภาพให้แก่สายอาชีพของตนเอง แต่กลับไม่เห็นความ
สำคัญของ "สิทธิสตรี"

"โคนนทวิศาล" นั้น ถือได้ว่าเป็นนักหนังสือพิมพ์ฝีปากกล้าอีกผู้หนึ่ง เขียนบทความแสดง
 ความคิดเห็นอย่างดุเดือดและไม่เกรงใจ ด้วยอ้างว่าเป็น สิทธิเสรีภาพของบรรดานักหนังสือพิมพ์ที่
 สามารถจะเสนอข่าวสารได้อย่างเสรีกับประชาชน แต่ทั้ง ๆ ที่ "โคนนทวิศาล" ยืนยันอย่างเข้มแข็ง
 ว่าตนเป็นเสรีนิยม ซึ่งเรียกร้องให้เกิดสิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาค เขากลับไม่เห็นความ
 สำคัญของ "สิทธิสตรี" "โคนนทวิศาล" กล่าวว่า มนุษย์ปุถุชนที่ยังไม่ใช่พระอรหันต์ จะประพฤติ

⁸⁹ สุกัญญา ตีระวนิช. พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการหนังสือพิมพ์. (กรุงเทพ :
 มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในพระบรมราชูปถัมภ์ ,
 2532), หน้า 72.

ผิดในเรื่องครอบครัวบ้างก็ไม่ใช่เรื่องสำคัญ และกลับปิดความผิดไปให้กับความยากจนของผู้หญิง และผู้ชาย

“เรื่องนี้จะโทษชายไม่ได้ มันเป็นเพราะความยากจนของผู้หญิง ด้วยชายด้วย ชายจน ครั้นจะมีเมียที่มีหลักฐานก็หาไม่ได้ ได้แต่หญิงที่ไม่ดี เมื่อได้หญิงที่ไม่ดีจะเอามาเลี้ยงออกหน้าก็จกจ่ายเขาจึงต้องทำเช่นนั้น ความอึดคึดมาบังคับตัวอยู่เช่นนี้จึงต้องยอมให้อศวพาหุด่า ส่วนหญิงนั้นเล่าเมื่อยากจนก็ไม่มีใครมาสู่ขอให้เป็นหอห้อง ผู้ปกครองจึงต้องมาโซวตีเยวหามัว ครั้นจะให้ได้ผัวที่ยากจนคู่ควรกันก็ยากเป็นอย่างที่เขาเรียกว่าเตี้ยอุ่มค่อม จึงต้องพาไปให้ท่านที่มีเงินมีทองมียศบรรดาศักดิ์ วาสนา ท่านก็ต้องการแต่ที่คู่ควร หรือถ้าจะพาไปอีกประการหนึ่งก็อาจจะเป็นได้ด้วยเมืองไทยพากันบวชเสียมากนั่นก็อย่างหนึ่ง ชายคนไทยชอบมีเมียต่างชาติเสียก็มาก เมื่อเป็นดังนี้ผู้หญิงจะไม่เหลือเฟืออย่างใด”⁹⁰

“ข้าพเจ้าได้กล่าวไว้ว่า คำแนะนำของอศวพาหุนั้นเป็นคำสอนอันประเสริฐ แต่ใช้คำสอนนี้มนุษย์จะไม่รู้สึกเมื่อไร ย่อมรู้สึกดีด้วยกันทุกคน แต่หากความชั่วต่าง ๆ นั้นมนุษย์ทุกคนจะละเว้นไปไม่ได้ทั้งหมด ประเพณีมีเมียลับเช่นนี้ (ซึ่งเป็นประเพณีสืบมาแต่โบราณกาล) จึงมีติดสันดานในชาติของเราอยู่ คำที่ข้าพเจ้ากล่าวมานี้แสดงให้เห็นแล้วว่า ข้าพเจ้าเห็นด้วยความเห็นของอศวพาหุซึ่งมีปรารถนาดี ตั้งใจจะบำเพ็ญตัดสันดานมนุษย์ แต่ในความเห็นของข้าพเจ้าต่อไปนั้นเห็นว่า...มนุษย์ยังละเว้นไม่ได้ตลอด (ไม่ใช่ว่าอย่าให้ละเว้น) จึงต้องการให้สั่งสอนกันทางอื่นที่จำเป็นก่อนจะดีกว่า”⁹¹

⁹⁰ “โค่นันทวิศาล” . ล้อติดโคลน ตอนที่ 1, กรุงเทพฯเดลิเมล์ วันที่ 12 พฤษภาคม 2458.

⁹¹ “โค่นันทวิศาล” . ล้อติดโคลน ตอนที่ 2, กรุงเทพฯเดลิเมล์ วันที่ 22 พฤษภาคม 2458.

บทความของ "โคนันทวิศาล" แสดงให้เห็นว่าเรามองไม่เห็นความสำคัญของปัญหาสิทธิสตรี และปัญหาทางครอบครัวอันเกิดจากความเห็นแก่ตัวของชาย ดังที่ "อัสวพาหุ" ทรงชี้ให้เห็นเลย โดยแท้จริงเขายังยอมรับธรรมเนียมอุปถัมภ์สตรีในฐานะเมียลับอยู่ แสดงให้เห็นว่า กิริยาการแสดงออกอันก้าวร้าวแค้นของ "โคนันทวิศาล" โดยเข้าใจว่าตนมีสิทธิ เสรีภาพ รongรับ สามารถที่จะทำเช่นนั้นได้ เป็นความเข้าใจที่ผิดและสิ้นเชิง

2. "โคนันทวิศาล" เข้าใจว่า "สิทธิในการแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล" หมายถึง สิทธิที่จะกล่าวความอย่างใดหรือจะเขียนโฆษณาตีพิมพ์ข้อความอย่างใดก็ทำได้อย่างไม่มีขอบเขต

ความเข้าใจของ "โคนันทวิศาล" นี้ถูกต้องเพียงส่วนเดียว เพราะ "โคนันทวิศาล" ไม่ตระหนักถึงหรืออาจจะไม่รู้ว่า สิทธิดังกล่าวนี้มีข้อห้ามอยู่อย่างหนึ่งว่า การกระทำนั้นๆต้องไม่เป็นการละเมิดกฎหมาย หรือทำให้ผู้อื่นกระทบกระเทือนสิทธิโดยไม่มีมูลความจริงด้วย⁹²

ดังนั้นการที่ "โคนันทวิศาล" ได้ตีพิมพ์บทความลงในหนังสือพิมพ์ตำหนิแนวทางการบริหารราชการของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงกระทำได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น ไม่ใช่ทำได้โดยไม่มีขอบเขตดังเช่นที่เขากระทำ

"ดูกรท่านผู้สำแดงโองการธิบายลงในหนังสือพิมพ์ไทย เมื่อวันที่ ๒ กับที่ ๓ เดือนนี้ ซึ่งกล่าวปรักปรำข้าพเจ้านั้น ข้าพเจ้าไม่สลดใจยิ่งกว่าที่ท่านช่างพูดออกได้ จนเป็นเหตุให้ผู้อ่านเห็นว่า ท่านเป็นผู้ที่เลิศแล้วด้วยกิเลสอันหนาสาสมอยู่ ยิ่งกว่าที่เขาว่าทารกศิษย์วัดบางคน สัปดนเขียนหนังสือและเขียนรูปอนาจารไว้ตามกำแพงฝาผนัง และถาวรวัตถุ ซึ่งท่านเหล่านี้คงได้เคยถูกมาแล้ว เมื่อครั้งไปอยู่วัดหรือจึงเลยติดเป็นอุปนิสัยอยู่ โดยมีบังควรยึดมาหาเหตุออกตัวซึ่งเหลือขอของพระอุปัชฌาย์เสียแล้วหรือ จึงได้เป็นเช่นนี้ทำให้เสียเกียรติยศของท่านลงไปเอง ด้วยท่านทำตัวของท่านให้หลงกลลงไปเอง นำเสียตาย"⁹³

⁹² ม.จ. รัชนิพัฒน์ รัชนี, ประชาธิปไตยที่แท้จริง. (พระนคร : แพร์พิทยา, 2507), หน้า 176-177.

⁹³ "โคนันทวิศาล", ลัทธิโคลอน ตอน 4 , กรุงเทพมหานคร วันที่ 13 มิถุนายน 2458

“ก็การที่ข้าพเจ้าต้องการให้อัศวพานุดำคนจำพวกนั้น (คือ คนจำพวกที่ข้าพเจ้ายกมาเป็นอุทานรณม์ดังได้ยกมาเขียนไว้ข้างบนนี้) ให้มากนั้น ก็เพราะข้าพเจ้ารู้สึกที่อัศวพานูไม่เป็นคนจำพวกนั้นคงมีอำนาจวาสนาพอที่จะดำคนจำพวกนั้นได้นัดก็ขอให้ดำ ถ้าถือว่าอัศวพานูเป็นคนจำพวกนั้นจะขอให้อัศวพานูดำตัวของอัศวพานูเองจะสำเร็จได้อย่างไร น่าที่อัศวพานูจะภูมิใจอีกชั้นหนึ่งที่เขาให้เกียรติยศเช่นนี้ เมื่อควรจะดำคนจำพวกนั้นได้ก็เชิญดำให้มากมาย เกิดจะเป็นที่ยินดีสะใจของคนโดยมากที่จะเพิ่มความเคารพรักใคร่อัศวพานูขึ้นอีก....”⁹⁴

หน้าที่หนังสือพิมพ์ในทัศนะของ พระยาอุทมพงศ์เพ็ญสวัสดิ์

● หน้าที่ในการเสนอข่าวสาร

บทแสดงความคิดเห็นของ “โค่นันทวิศาล” ไม่ได้แสดงให้เห็นว่า เขาเข้าใจในแก่นแท้ของการทำหน้าที่เผยแพร่ข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างแท้จริง

เมื่อบทความ “ล้อติดโคลน” ออกเผยแพร่ ปรากฏว่าได้รับการตอบโต้จากนักหนังสือพิมพ์ ซึ่งสนับสนุนพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นอย่างมาก “โค่นันทวิศาล” จึงได้ออกมาตอบโต้บ้าง แต่การตอบโต้ของ “โค่นันทวิศาล” ครั้งนี้ กลับไม่ได้แสดงให้เห็นว่าเขาเข้าใจในแก่นแท้ของการทำหน้าที่เผยแพร่ข่าวสาร อันเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน แต่อย่างใด

“...ตั้งแต่โค่นันทวิศาลคือข้าพเจ้าเขียนเรื่อง ล้อติดโคลน ท้วงอัศวพานูขึ้นข้อเดียว พวกของท่านเองรุมกันด่าบ้างหาว่า เป็นสัตว์เดรัจฉานบ้าง เป็นเถวนเทวดบ้าง ฟังออกจากกลีบเมฆบ้าง เป็นคนโหดร้ายบ้าง จะกระทืบเสียบ้าง จะเอาน้ำท้อร่องสาต

⁹⁴ “โค่นันทวิศาล” . ล้อติดโคลน ตอนที่ 2 , กรุงเทพมหานคร วันที่ 22 พฤษภาคม 2458.

บ้าง เทียบสืบทอดตัวโคนันทวิศาลบ้าง นี่มีไข่มากที่มีบุญวาสนาหรือ
ถือว่าค่าใครเล่นก็ได้ จะกระต๊อบใครเล่นก็กระต๊อบได้ ดูรับอาสา
มาราวกับทหารทศกรรฐ์...⁹⁵

“เมื่อข้าพเจ้าเขียนมาถึงเพียงนี้ ก็ได้รับจดหมายของผู้หนึ่งมีมาว่า “ที่
คนไทยคนหนึ่ง” ย่อชื่อเรียกข้าพเจ้าว่า “อ.จ.ว” นั้น เขาขอให้ข้าพเจ้า
ย่อชื่อ “คนไทยคนนั้น” เสียบ้างว่า “อ.ค.” อธิบายว่าแม้แต่เด็กๆ
อ่านก็จะเข้าใจได้ทันที แต่ข้าพเจ้าไม่เอา จึงจะคงเรียกคนที่เห็นว่า
คนไทยนั้นไปว่า “คนไทยคน ๑” และนี่จะนับว่าเป็นจำนวนที่ช่วย
ข้าพเจ้าเพิ่มขึ้นอีกคนหนึ่งหรือไม่ก็ตามที่เถิด

ลำดับนี้ข้าพเจ้าจะไว้ตอบผู้ที่ลงชื่อว่า “คนคน” ในหนังสือพิมพ์ไทย
ฉบับวันที่ ๒ ก่อน ทิเซ็นชื่อว่า “คนคน” นี้ ข้าพเจ้าสงสัยว่าจะเป็น
คนจริงๆหรือ นำสงสัยด้วยสำนวนโวหารบอกพิรุณอยู่น่าจะเป็นพวก
“คอยักๆสักแต่ว่ามีรูปเป็นคน เทวดาซุกชนประสมให้เกิดมาโย”
ชื่อคนคนนี้ ข้าพเจ้าอยากย่อให้เป็น ค.ค. เสียบ้าง แต่คิดๆก็เลย
ข้าพเจ้าจะฝันใจเรียก “คนคน” ต่อไปด้วยข้าพเจ้าอยากย่อหน้าให้
อีกบ้าง⁹⁶

นอกจากนั้น “โคนันทวิศาล” มักใช้ถ้อยคำสำนวนประชดประชันเขียนบทความเพื่อปกป้อง
ตนเอง แต่มิได้แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจอันแท้จริงในหน้าที่ในการเสนอข่าวสารและการเป็นผู้นำ
ทางความคิดให้แก่สังคมเลย

⁹⁵ “โคนันทวิศาล”, ลัทธิโคลน ตอน 3 , กรุงเทพฯเดลิเมล์ วันที่ 2 มิถุนายน 2458

⁹⁶ “โคนันทวิศาล”, ลัทธิโคลน ตอน 4 , กรุงเทพฯเดลิเมล์ วันที่ 13 มิถุนายน 2458

* คำกล่าวของ “แบล็กสโตน” นี้ได้แพร่หลายทั่วไปในมลรัฐต่างๆในอเมริกา ซึ่งสรุปหลักการของ
นักนิติศาสตร์ในสมัยคริสต์ศตวรรษที่สิบแปดไว้อย่างครบถ้วน

“ข้อ ๒ ซึ่ง ข. กล่าวว่า ครั้น ข. จะนั่งอยู่ก็ดูเหมือนเห็นห้องด้วยความเห็นของข้าพเจ้า และข้ากล่าวเลยไปว่าคนที่นั่งเสียไม่คัดค้านนั้น ข. เหมามาเอาว่าเป็นผู้เห็นห้องไปข้างความเห็นอันไม่ดี คือว่าความเห็นของข้าพเจ้า

ข้อนี้ ข้าพเจ้าเห็นว่าถ้าจะนับคนในประเทศสยามตามจำนวนประมาณว่ามีราวสิบล้านคน คนที่ลงความเห็นคัดค้านมีอยู่ ๒-๓ คน คนอีกสิบล้านหย่อนอยู่ ๒-๓ คนนั่งไม่คัดค้าน ก็ต้องขึ้นชื่อว่าเป็นคนเห็นพ้องกับข้าพเจ้าประหนึ่งว่าเป็นคนมีจอาทิวฐิ ถ้าจะนั้นแล้วเชิญพ้อมหาจำเริญ ๒,๓ น้อย่าอยู่ในประเทศสยามเลย และการออกความเห็นนั้นทำไมจะต้องไปเกณฑ์ให้เขาเชื่อ เขาจะเชื่อหรือมิเชื่อก็แล้วแต่ผู้อ่านเขาใคร่ครวญตัดสินใจของเขาเอง หากจำเป็นที่จะต้องไปตีฆ้องเป่าร้องเที่ยวตะโกนเกณฑ์ให้เขาเชื่อไม่เมื่อตนจะเห็นอย่างไรพูดอย่างไร มีปัญหาเท่าใด มีโวหารเท่าใดก็เชิญเขียนลงมาเถิด เจ้าคุณธนกิจท่านไม่เบื่อหน่ายดอก เป็นประโยชน์แก่ท่าน”⁹⁷

เสรีภาพหนังสือพิมพ์ในทัศนะของ พระยาอุดมพงศ์เพ็ญสวัสดิ์

“โค่นันทวิศาล” ไม่เข้าใจถึงแก่นแท้ของเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ตามแนวคิดเสรีนิยมตะวันตกอย่างแท้จริง

การใช้เสรีภาพอย่างเกินขอบเขตบนพื้นฐานความเข้าใจที่ไม่เพียงพอเป็นปัญหาสำคัญของแนวคิดแบบอิสลามที่เกิดขึ้น บรรดานักกฎหมายอังกฤษในสมัยคริสต์ศตวรรษที่สิบแปด ได้พยายามที่จะกำหนดขอบเขตของเสรีภาพหนังสือพิมพ์เป็นครั้งแรก ผู้พิพากษาที่มีชื่อเสียงของอังกฤษสองคน ได้แก่ “ลอร์ด แมนส์ฟิลด์” (Lord Mansfield) และประธานศาลสูง “แบล็กสโตน” (Blackstone) ได้ตีความหลักการดังกล่าวตามธรรมเนียมอนุรักษ์นิยมของอังกฤษ

⁹⁷ “โค่นันทวิศาล”, ล้อติดโคลน ตอน 3 , กรุงเทพมหานคร วันที่ 2 มิถุนายน 2458

โดย “แบล็กสโตน” ได้กล่าวว่า*

“จริงอยู่ ถึงแม้ว่าอิสรภาพของหนังสือพิมพ์เป็นลักษณะสำคัญของรัฐที่เสรีก็ตาม แต่หลักการดังกล่าวเพียงกำหนดมิให้มีการหวงห้ามล่วงหน้าก่อนการตีพิมพ์เผยแพร่ แต่มิได้กำหนดว่าจะพ้นจากความรับผิดชอบทางอาญาในเมื่อได้ตีพิมพ์เผยแพร่ แต่มิได้กำหนดว่าจะพ้นจากความรับผิดชอบทางอาญาในเมื่อได้ตีพิมพ์เผยแพร่แล้ว เสรีชนทุกคนย่อมมีสิทธิอย่างแน่นอนที่แสดงความรู้สึกของตนให้ปรากฏแก่สาธารณชน การกีดกันสิทธิดังกล่าวย่อมเป็นการทำลายเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ แต่ถ้าเขาตีพิมพ์เผยแพร่สิ่งซึ่งไม่บังควรมีเจตนาร้ายหรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย บุคคลผู้นั้นย่อมต้องรับผิดชอบในผลต่างๆของความบ้าบิ่นของตน... ฉะนั้นเจตนากรรมของบุคคลยังเป็นเสรี แต่การใช้เจตนากรรมอันเสรีไปในทางที่ผิดเท่านั้นที่จะต้องได้รับโทษตามกฎหมาย ไม่มีข้อกำหนดหวงห้ามเสรีภาพในทางความคิดและการไม่รู้อิสรภาพของความรู้สึกส่วนตัวยังคงดำรงอยู่ แต่การนำความคิดเห็นที่ชั่วร้ายเป็นภัยต่อจุดมุ่งหมายต่างๆของสังคมออกเผยแพร่หรือทำให้ประจักษ์แก่สาธารณชน เป็นอาชญากรรมซึ่งสังคมย่อมต้องขจัดปิดเป่า”⁹⁸

การตีความดังกล่าวข้างต้น ได้สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนแล้วว่า ความคิด - ความเข้าใจเกี่ยวกับ “เสรีภาพ” ของ “โค่นันทวิศาล” นั้นผิดพลาดไปเพียงใด

“ด้วยคำกล่าวของข้าพเจ้าเลยไปเป็นเหตุให้ กรุงเทพลีเมสส์ได้รับคำกิลเลสหยาบจากสำนักพิมพ์ไทย ตามที่ปรากฏในฉบับวันที่ 3 นั้น ข้าพเจ้าขอแสดงความเสียใจด้วยท่านอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งข้าพเจ้าไม่ตั้งใจเหมือนกับจะไปเขียนใคร่ครวญให้มากกระทบแม้แต่ได้อวัยวะเบื้องต้นของท่านเลย ซึ่งถ้าจะพูดกันตามเนื้อเรื่อง ข้างอัสวพานุมิความเห็นลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ไทย ข้างข้าพเจ้าก็มีความเห็นลงพิมพ์ทางหนังสือพิมพ์นี้ต่างคนต่างเห็นซึ่งหนังสือ

⁹⁸ ซีเบิร์ต, เฟรด เฮส; พีเตอร์สัน, อีโอดอร์; และ แชรม วิลเบอร์. 1956. ทฤษฎีสื่อสารมวลชน. แปลโดย เกษม ศิริสัมพันธ์ (กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2513), หน้า 40.

* คำกล่าวของ “แบล็กสโตน” นี้ได้แพร่หลายทั่วไปในมลรัฐต่างในอเมริกา ซึ่งสรุปหลักการของนักนิติศาสตร์ในสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 18 ไว้อย่างครบถ้วน

พิมพ์ทั้ง 2 ฝ่าย ย่อมทรงไว้ซึ่งอำนาจที่จะลงพิมพ์ได้ตามเห็น
สมควร...⁹⁹

การที่ "โคন্নทวิศาล" กล่าวว่า ตนมีอำนาจที่จะลงพิมพ์ข้อความคิดเห็นของตนได้ เพราะด้าน "อัครพานุ" ก็มีสิทธิลงในหนังสือพิมพ์ไทย ส่วนตนก็ลงพิมพ์ความเห็นลงใน "กรุงเทพเดลิเมต" ต่างก็มีความเสมอภาคในการแสดงความคิดเห็นนั้นก็จริง แต่ "โคন্নทวิศาล" อาจจะลืมไปว่า สิ่งที่ตนได้นำเสนอไปนั้นมีคุณค่าพอแก่การเผยแพร่หรือไม่

แม้ว่าลักษณะสำคัญของกระบวนการอิสรภาพนิยม คือ

1. การที่หนังสือพิมพ์จะต้องมีเสรีภาพจากการบังคับและควบคุมของฝ่ายรัฐบาล
2. รัฐบาลไม่ควรจะมีข้อได้เปรียบที่จะเป็นฝ่ายเดียวที่เข้าถึงสาธารณชนซึ่งจะเป็นผู้ชี้ขาด

ในที่สุด

3. รัฐบาลไม่บังควรที่จะมีสิทธิหรืออำนาจที่จะเข้าแทรกแซงในการเสนอข้อโต้เถียงของฝ่ายตรงกันข้าม

4. การกำหนดหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ ในฐานะเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีหน้าที่ดูแลมิให้รัฐบาลล่วงเกิน ขอบเขตหน้าที่ของตนออกมา

แต่หนังสือพิมพ์ก็ต้องไม่ลืมด้วยว่า แท้จริงแล้วจุดมุ่งหมายที่สำคัญที่หนังสือพิมพ์ได้รับเสรีภาพไปนั้นก็เพื่อการมีส่วนช่วยในการค้นหาสัจจะ ช่วยในกระบวนการแก้ไขปัญหาต่างๆ ทางการเมืองและสังคมด้วยการเสนอหลักฐานและแนวความคิดทุกแง่ทุกมุม เพื่อให้เป็นรากฐานของการที่จะตัดสินใจกำหนดนโยบาย¹⁰⁰

ดังนั้น "โคন্নทวิศาล" จะอ้างไม่ได้ว่าตนมีสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เพราะฝ่ายรัฐบาลก็มีหนังสือพิมพ์ ตนก็มีหนังสือพิมพ์ที่จะลงบทความ เพราะในฐานะของนักหนังสือพิมพ์ "โคন্নทวิศาล" จำเป็นต้องคำนึงถึง "สัจจะ" และ "คุณค่า" ที่พึงมีในบทความของเขา

กิจการการตอบโต้ที่ "โคন্নทวิศาล" มีต่อ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 จนกลายเป็นความขัดแย้งที่บ้านปลายนั้น สร้างความไม่พอใจให้กับพระองค์เป็นอย่างมาก

⁹⁹ "โคন্নทวิศาล", ล้อติดโคลน ตอน 4 , กรุงเทพเดลิเมต วันที่ 13 มิถุนายน 2458

¹⁰⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 41.

มาก รัชกาลที่ 6 ทรงเขียนตอบโต้พร้อมทั้งตัดบทไม่ต้องการยุ่งเกี่ยวกับการเขียนบทความสาธิตโคลนกันไป-มาอีก

"ส่วนความเห็นของคนเรานั้น ที่จะให้เหมือนกันไม่ได้ เพราะการแต่งหนังสือก็มีความมุ่งหมายต่างกันไปเสียแล้ว เช่นผู้ที่เรียกขานตนว่า "โค่นันทวิศาล" นั้น ตามความเข้าใจของข้าพเจ้าเห็นอยู่ว่า เขาไม่ได้ตั้งใจอย่างอื่นนอกจากที่จะประพาดิตนเป็นจำอวด ต้องการพูดให้ชันมากกว่าอย่างอื่น วิสัยตกลงย่อมจะมีท่าทางต่าง ๆ กัน และมีวิธีเฮฮาต่าง ๆ กัน วิธีของ "โค่นันทวิศาล" นั้น ใช้อย่างผิดข้าง คือใช้ถ้อยคำให้คันๆ คล้ายคนที่ชวนก่อกำเริบ แต่ครั้งใครหลงถือเอาถ้อยคำของเขาเป็นจริงจังแล้ว ก็กลับหวนมาหวดเอา คนที่หลงในคำของเขา ปรับเอาเป็นคนเสียหายไปที่เดียว ซึ่งท่านผู้ที่เคยดูเงาแล้วคงจะเข้าใจได้ว่า เป็นวิธีของตกลงอย่างหนึ่งที่เดียว

ความต้องการของ "โค่นันทวิศาล" นั้น ก็คือจะให้ข้าพเจ้าตอบ แต่ข้าพเจ้าหาได้ตอบไม่ เพราะข้าพเจ้าทราบนิสัยของบุคคลผู้นั้นอยู่แล้วว่าเป็นอย่างไร (โดยเหตุที่ข้าพเจ้ารู้จักตัวเขาเอง และได้รู้ผลการเล่นตกลงของเขาอยู่) ข้าพเจ้าทราบอยู่ดีว่าบุคคลผู้นี้จะได้มีความคิดริเริ่มอะไรได้เองหาไม่ได้ คงต้องคอยให้ใครเขาออกความคิดก่อนแล้วจึงเก็บเอาไปล้อเล่นหรือปิดความเล่น เพื่อสำแดงวิชาจำอวดของเขาเช่นนั้นเสมอ และเขาได้เคยเขียนเรื่องไปลงหนังสือพิมพ์อยู่เป็นครั้งคราวโดยใช้นามต่างๆ

ด้วยเหตุฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงมีความเสียใจ ที่มีผู้มุ่งดีต่อข้าพเจ้าบางท่านได้เขียนจดหมายไปโต้ตอบเรื่อง "ล้อติดโคลน" ซึ่งแม้แต่ชื่อเรื่องก็บอกชัดอยู่แล้วว่า เขา "ล้อ" การที่มีผู้ไปได้เถียงจึงเป็นการเปิดโอกาสซึ่งตกลงผู้นั้นแสวงอยู่ที่เดียว คือจะได้ล้อข้าพเจ้า..."¹⁰¹

¹⁰¹ อัครพานู, ขอความเมตตา (จดหมาย).

ด้าน "โค่นทิวศาล" จึงตอบโต้ ดังนี้

"ใจความที่ข้าพเจ้าจะกล่าวต่อไปนี้ก็ด้วยข้าพเจ้าไม่ถือว่า คำพูดของอัครพาทูที่ได้กล่าวในหนังสือพิมพ์ไทย เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม ว่า จะไม่ตอบอีกนั้นเป็นความจริงเลย เพราะคำเช่นนี้ ข้าพเจ้าเคยได้ยินอัครพาทูพูดมาหลายครั้งแล้ว แต่ลงท้ายก็ทั้งคำพูดนั้นเสีย หรือหาอุบายเสไปพูดเรื่องอื่นหรือทางอื่น แต่เนื้อความก็มาเข้ารอยตอบนั่นเอง ถึงคราวนี้ก็มีรายชื่อแล้ว คนที่เป็นคนพ้ออ่านหนังสือเป็น คงจะได้รู้เห็นอยู่แล้วเป็นอันมากกว่า อัครพาทูหาความสัจย์บมิได้แล้วเป็นแน่แท้ เห็นทันตาทีเดียว ถึงโคอุศุภราช หรือ ส. หรือเสริมเสียง ส. คือ ข. ซึ่งแสดงเป็นบริวารของอัครพาทูก็ดี ก็มันอะไรเสียอีกละ ข้าพเจ้าอยากจะทำเสียทีเดียวว่า อัครพาทูเป็นเจ้ามารยาอย่างยิ่ง แต่ยินดีที่ยังรู้สึกว่ายังไม่ใช่เป็นตัวเสนาซึ่งกลอกกลับเหมือนในคำเทียบแม่กมซึ่งมีว่า

- ชั้นกมลสมเด็จพระจอมมารีย์ เอนดูภูบาล ผู้ผ่านพาราสาวัตดี ชื่อตรงหลงเล่ห์เสณี กลอกกลับอัปรี ฯลฯ ฯลฯ"¹⁰²

"ข้อนี้จะล้อหรือมัลลือ คนภายนอกคงรู้อยู่ดีแล้ว ข้าพเจ้าไม่ต้องอธิบายอีก แม้จะถือว่าล้อเมื่อผู้ที่ถูกล้อได้ก่อเรื่องอะไรไว้ จนเป็นเหตุให้เขาล้อแยงที่ค้นได้ ก็เป็นความผิดของผู้ที่ถูกล้อเองไม่ใช่หรือ ซึ่งคำของอัครพาทูเองก็รับอยู่ในตัวเองว่าถูกแยงที่ค้นแล้ว ก็จะไปโทษเอาใคร ข้าพเจ้าขออธิบายแต่ว่าข้าพเจ้าไม่เคยเป็นคนจำอวดไม่เคยเป็นตัวโชนละคร หรือตลกก็ต้องการเอาฮาเป็นใหญ่อะไรเลย คนที่รู้จักกับข้าพเจ้าย่อมรู้ดี การที่อัครพาทูหาข้าพเจ้าว่าเล่นตลกก็เก็น้ำจะเห็นว่าอัครพาทูคงเห็นคนจำพวกนี้เป็นสรณะจึงหยิบยกมาเปรียบได้ว่องไว และที่พูดเป็นที่ว่าข้าพเจ้าเล่นตลกหลัง

¹⁰² "โค่นทิวศาล", ลัทธิโคลน ตอน 3 , กรุงเทพมหานคร วันที่ 2 มิถุนายน 2458

นั่น ข้อนี้ขอปฏิเสธว่าเกิดมาไม่เคยเล่นตลกหลังใครเลย และ
ข้าพเจ้าไม่ใช่เป็นพวกก่อกำเริบอีกเหมือนกัน...."¹⁰³

อาจกล่าวได้ว่า "โคฉันทวิศาล" นั้นเข้าใจว่า "เสรีภาพ" หมายถึง "การปลอดจากการควบคุม หรือการที่ประชาชนสามารถทำอะไรก็ได้ตามใจชอบ" ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ผิด เพราะหากประชาชนในประเทศใดถูกปล่อยให้เสรีโดยไม่มีการควบคุมเลย ประเทศนั้นย่อมไม่สามารถเป็นประเทศที่เจริญได้ เพราะประชาชนทุกคนต่างทำในสิ่งที่ตนต้องการตามใจชอบ ไม่ยอมสละสิทธิเสรีภาพในส่วนใดส่วนหนึ่งของตนเองเลย เปรียบเสมือนกลับไปเป็นชาวป่าเถื่อนสมัยดึกดำบรรพ์อีก การที่ประชาชนส่วนมากจะอยู่ด้วยกันได้ด้วยความสะดวกและผาสุกนั้น ประชาชนจำเป็นต้องยอมเสียสละบางส่วนในสิทธิเสรีภาพของตนเพื่อประชาชนส่วนรวม ทั้งนี้เมื่อต้องเกิดสละสิทธิ์เช่นนี้ขึ้นก็หมายความว่า ประชาชนทั้งชาติต้องสละสิทธิ์ดังกล่าวเหมือนกันหมดทุกคน เพื่อประโยชน์ส่วนรวมและจะเกิดเป็นระเบียบขึ้น การสละสิทธิ์ด้วยทุกคนเช่นนี้ไม่ถือว่าเป็นการถูกตัดสิทธิเสรีภาพ ยิ่งประเทศใหญ่ๆ ที่เจริญก้าวหน้าไปมากเพียงใด กฎข้อบังคับและระเบียบต่างๆซึ่งจะควบคุมการปฏิบัติของชนในชาติก็ยังมีมากขึ้นตามส่วนเพียงนั้น ทั้งนี้เพื่อความสุจริตของปวงชนทั่วไป คือ อยู่ดีกินดีร่วมกันอย่างมีระเบียบแบบแผน¹⁰⁴

การใช้ "เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น" ของ "โคฉันทวิศาล" จึงเป็นสิ่งที่กระทำได้แต่ไม่ใช่โดยทางที่ผิด หรือใช้ในทำนองที่อาจก่อความเสียหายให้แก่ผู้อื่น ทั้งนี้ก็เพราะผู้อื่นก็มีเสรีภาพเช่นเดียวกันทุกประการ คือทุกคนมีสิทธิรักษาชื่อเสียงของตนให้ดีอยู่เสมอ ดังนั้น "โคฉันทวิศาล" ย่อมไม่พึงกล่าวหรือเขียนข้อความในเชิงหมิ่นประมาท ซึ่งอาจทำให้ผู้ที่ตกเป็นข่าวเป็นที่ดูหมิ่นเกลียดชังของบุคคลอื่น

ดังนั้น การใช้เสรีภาพของตนในการพูดกิตติ ในการเขียนกิตติ อาจทำได้โดยเสรี ในเมื่อถ้อยคำหรือข้อความนั้นไม่เป็นการหมิ่นประมาทผู้อื่น เมื่อทำกันอยู่ได้ในระเบียบเช่นนี้ การใช้สิทธิในการพูด วิพากษ์ วิจารณ์ เขียนวิจารณ์การกระทำของผู้หนึ่งผู้ใดโดยบริสุทธิ์ใจ ก็สามารถปฏิบัติได้เพื่อประโยชน์ส่วนรวมอย่างเต็มที่โดยปราศจากภัย¹⁰⁵

¹⁰³ "โคฉันทวิศาล", ลัทธิโคฉันท ตอน 3 , กรุงเทพมหานคร วันที่ 2 มิถุนายน 2458

¹⁰⁴ ม.จ. รัชนิพัฒน์ รัชนิ, ประชาธิปไตยที่แท้จริง. (พระนคร : แพร์พิทยา, 2507) , หน้า 158.

¹⁰⁵ ม.จ. รัชนิพัฒน์ รัชนิ, ประชาธิปไตยที่แท้จริง. (พระนคร : แพร์พิทยา, 2507) , หน้า 178-179.

สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับ สิทธิ หน้าที่ และเสรีภาพของพระยาอุดมพงศ์เพ็ญสวัสดิ์ ที่อาจนำไปสู่ความขัดแย้งกับนักหนังสือพิมพ์ฝ่ายรัฐบาล จากการวิจัยได้พบว่า

"โค่นล้มทิวศาล" เขียนบทความแสดงความคิดเห็นวิพากษ์ วิจรณ์การทำงานของรัฐบาลอย่างไม่มีขอบเขตและเหตุผลเท่าที่ควร โดยนำ สิทธิ เสรีภาพ มาเป็นข้ออ้าง

4. นายกรรมากร และ กรรมาพล

หนังสือพิมพ์ "กรรมากร" เป็นหนังสือพิมพ์ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ที่มีอายุค่อนข้างสั้น คือ เริ่มทำการในปี 2465 และปิดกิจการในปี 2467¹⁰⁶ แต่เป็นหนังสือพิมพ์ที่มีอุดมการณ์อย่างแรงกล้าในการที่จะทลายปรากฏการณ์ความเหลื่อมล้ำทางสังคมของไทยอย่างจริงจังและค่อนข้างรุนแรง แนวทางของหนังสือพิมพ์ "กรรมากร" ที่แสดงออกมานั้นค่อนข้างชัดเจนว่าเป็นหนังสือพิมพ์ที่เรียกร้องสิทธิ และความเท่าเทียมให้กับชนชั้นกรรมาชีพ

รูปแบบของหนังสือพิมพ์ "กรรมากร" จะเน้นที่การเขียนบทความแสดงความคิดเห็นและมีความปากกาทองอยู่ 2 ชื่อ ได้แก่ "นายกรรมากร" และ "กรรมาพล" ที่บทความของเขาเน้นแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นปัญหากรรมากรซึ่งเป็นปัญหาหลักที่หนังสือพิมพ์ "กรรมากร" ต้องการจะเสนอให้ประชาชนรับรู้ โดยระบุไว้ว่า ฉบับแรกว่า

"พวกเราซึ่งเป็นคนงานจึงได้รวบรวมเงินจำนวนเล็กน้อยที่เข้าใจว่าเหลือจากนายจ้างอุบาทว์ได้รีดไถไปโดยมิชอบธรรม คิดจะตั้งหนังสือพิมพ์ขึ้น โดยขนานนามหนังสือพิมพ์นี้ว่า หนังสือพิมพ์ "กรรมากร" หนังสือพิมพ์ "กรรมากร" นี้ มีความมุ่งใจเป็นส่วนใหญ่คือ หวังจะประหารสภาพแห่งการเป็นทาส ซึ่งยังเป็นฉายาแฝงอยู่ในตัวคนงานถูกลูกจ้างให้ปลาศไป และให้อิศระภาพเข้ามาแทนที่ แต่ควรจะทำความเข้าใจกันให้สุดเสียว่า เราจะช่วยแต่ผู้สุจริตเท่านั้นนะ เออเออะ ถ้าเป็นเรื่องสุจริตแล้ว เราจะช่วยให้ถึงที่สุด ขอบอกกันอย่างจริงใจว่า เราชอบหมดลมหายใจ เพราะจะทำลายคนทุจริต แต่เราไม่ชอบให้คนทุจริตทำลายเราจนสิ้นลมหายใจ จำไว้ล่ะว่าเราจะช่วย ไม่มีอะไรที่เราจะประกันคำพูดนี้ ชีวิตนั้นแหละเพื่อนเป็นของประกันของเราละ..."

ในเหตุการณ์การนัดหยุดงานของกรรมากร หนังสือพิมพ์ "กรรมากร" ก็จะทำรายงานข่าวการนัดหยุดงานโดยละเอียด และโจมตีความไม่ใส่ใจของรัฐบาล

¹⁰⁶ "กรรมากร" เป็นหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ เริ่มออก เมื่อวันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2465 มีวัตถุประสงค์ที่จะเป็นปากเสียงของกรรมากร

หนังสือพิมพ์กรรมกร มีความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้นกับปัญญาชนกลุ่มหนึ่งซึ่งเรียกตัวเองว่า “คณะกรรมกร” ประกอบด้วย ถวัติ ฤทธิเดช¹⁰⁷ ร.ต.ต.वास สุนทรจามร นายถวัลย์ ชาติอาษา และขุนสมหารหิตะคดี (โประ โปรคุปต์) จะเห็นได้ว่าสมาชิกบางคนเคยมีบทบาทในกบฏ ร.ศ.130 มาแล้ว และคนกลุ่มนี้ไม่เคยหยุดยั้งการเคลื่อนไหวเลยตลอดรัชกาลที่ 6 ถวัติเป็นผู้นำคนสำคัญของคณะกรรมกร โดยมีตำแหน่งเป็นเลขาธิการคณะ และยังเป็นนักเขียนประจำใน “กรรมกร” อีกด้วย¹⁰⁸

มูลเหตุจูงใจที่ทำให้ “คณะกรรมกร” มาออก “หนังสือพิมพ์กรรมกร” เนื่องมาจาก

1. การได้เห็นสภาพการเอารัดเอาเปรียบที่นายจ้างกระทำต่อลูกจ้าง และมองไม่เห็นว่าจะมีใครมาช่วยเหลือลูกจ้างเหล่านี้¹⁰⁹ “หนังสือพิมพ์กรรมกร” ได้สะท้อนทัศนะของตนในเรื่องนี้เอาไว้ว่า “พวกกรรมกรของประเทศสยามยังได้รับความกดขี่จากนายจ้าง ไม่ผิดกับสมัยใช้ทาส และถูกสูบเลือดเนื้อในเสียจนแทบเหลือแต่กระดูก”¹¹⁰

2. “คณะกรรมกร” มีความ “ประสงค์ที่จะเป็นปากเสียงของมหาชน และพวกกรรมกรสยาม”

¹⁰⁷ ถวัติ ฤทธิเดช เป็นตัวแทนของคนไทยรุ่นใหม่ มีวัตถุประสงค์ที่เห็นได้ชัดเจน คือทำลายความเหลื่อมล้ำของสังคม โจมตีคอร์รัปชันในวงการบริหาร และในท้ายที่สุดเมื่อเขาได้ร่วมในขบวนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เขาก็ยังมีเป้าหมายในการเปลี่ยนแปลงการปกครองอีกด้วย (อ่านเพิ่มเติมใน สุกัญญา ตีระวนิช, พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการหนังสือพิมพ์. กรุงเทพฯ : มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในพระบรมราชูปถัมภ์, หน้า 219.)

¹⁰⁸ สุกัญญา ตีระวนิช, พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการหนังสือพิมพ์. (กรุงเทพฯ : มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในพระบรมราชูปถัมภ์), หน้า 49.)

¹⁰⁹ “คำนำของหนังสือพิมพ์กรรมกร”, “กรรมกร” 27 มกราคม 2465, หน้า 1-3.

¹¹⁰ “กรรมกร” 1 ธันวาคม 2466, หน้า 626.

นั้น

3. ด้วยความปรารถนาที่จะกระทำการบางอย่าง “เพื่อช่วยชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์”

4. ด้วยความปรารถนาที่จะทำลายสภาพการเอารัดเอาเปรียบที่ลูกจ้างถูกกระทำอยู่ในขณะ

อุดมการณ์หนังสือพิมพ์ : สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ของ นายกรรมกร และ กรรมพล

“นายกรรมกร” และ “กรรมพล” เขียนบทความซึ่งแสดงให้เห็นถึงทัศนะเกี่ยวกับประเด็น สิทธิ และหน้าที่ ดังต่อไปนี้

สิทธิหนังสือพิมพ์ในทัศนะของ “นายกรรมกร” และ “กรรมพล”

● สิทธิในการแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล

1. หนังสือพิมพ์ “กรรมกร” ใช้ “สิทธิในการแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ รัฐบาล”อย่างเต็มที่ในการเขียนบทความแสดงความคิดเห็นวิจารณ์ปัญหาสังคม ที่เกิดขึ้นในช่วงนั้นอย่าง ตรงจุด และไม่เกรงกลัวใคร

“...ใครจะขอลามท่านประชาชนชาติไทยทั้งหลายว่า จะไม่มีวิธีอื่นแทน การลดกำลังทหารเพื่อเซฟเงิน อีกเจียวหรือ? โปรดขังถึงคุณ ประโยชน์ของการมีทหารให้ดีและหลายหนสักหน่อย ฉะนั้นข้าพเจ้า จะขอฟื้นความจำของท่านเพื่อกันความหลงลืมอันจะมีต่อไปอีก การมีกำลังทหารไว้นั้น เพื่อป้องกันรักษาชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และประเทศที่รักนอกจากการป้องกันแล้ว ยังเป็นการอบรม พลเมืองให้ดียิ่งขึ้นอีกส่วนหนึ่ง ราชการทหารหวังผลถึงทหารกองหนุน คือ พลเมืองที่เคยเป็นทหาร ไม่ใช่หวังผลจะเพาะทหารประจำ การ ดังนั้นจึงต้องทำหน้าที่อบรมคนให้เป็นพลเมืองดีด้วย ส่วนผลของการป้องกันและผลของการอบรมจะมีได้มากน้อยเพียงใดนั้นก็อยู่ด้วย “เงิน” นั่นเอง ย่อมเป็นที่เข้าใจดีกันอยู่แล้วว่าเดี๋ยวนี้ผลของการป้องกันแห่งกำลังทหารและผลของการอบรมยังมีไม่เพียงพอ

กระนั้นแล้วก็จะเลิกการบำรุง ข้าลคกำลังทหารลงเสียอีกด้วย
 ดังนี้เมื่อไรกองทัพไทยจะเป็นปีกแผ่นกันสักทีที่ได้คู่สำหรับลงทุนลงแรง
 มาตั้งหลายสิบปีแล้วยังได้ผลเพียงเท่านี้ ถ้าหากรอไว้เมื่อถึงเวลา
 บ้านเมืองสมบูรณ์แล้วจึงค่อยบำรุงใหม่ มิต้องตั้งต้นกันอีกหรือมี
 ชาติใดในโลกที่ลดกำลังทหารในเมื่อชาติของตนมีกำลังอันอ่อน
 ทุกๆชาติคงมีความเข้าใจในพระราชนิพนธ์ ภาษิตของพระบาท
 สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบันว่า “แม้หวังตั้งสงบ
 จงเตรียมรบให้พร้อมสรรพ” อยู่ด้วยกัน ฉะนั้นก่อนที่เจ้านายที่ดำเนิน
 การณ์จะลดกำลังทหารด้วยความจำเป็นใดๆก็ดีย่อมเป็นการสมควร
 อย่างยิ่ง ที่จักต้องใช้ความคิดโดยสุชุม และเมื่อถึงคราวซับซ้อนเช่น
 เวลานี้ด้วยแล้ว เป็นการสมควรละหรือที่ประชาชาติไทยจะร่วมมือ
 ตื่นกินน้ำชา มิได้นึกถึงประเทศและชาติที่รัก .”¹¹¹

2. “หนังสือพิมพ์กรรมกร” ได้ใช้ “สิทธิในการแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ รัฐบาล” ในการจัดตั้งความคิดและองค์กรให้แก่กรรมกรอีกด้วย

บทบาทที่ “หนังสือพิมพ์กรรมกร” ได้กระทำอย่างเด่นชัดที่สุด อย่างน้อย 2 ประการ ได้แก่
 2.1 “หนังสือพิมพ์กรรมกร” พยายามเปิดเผยและชี้ให้กรรมกรได้ทราบถึงสิทธิอันกรรมกร
 ควรได้รับ ตามแบบอย่างของประเทศอุตสาหกรรม รวมทั้งชี้จุดอ่อนของระบบการ
 ปกครองที่เกี่ยวข้องกับการจ้างงาน ในขณะที่เอื้ออำนวยให้นายจ้างมีสิทธิที่เหนือ
 กว่าลูกจ้างอย่างมากมาย¹¹²

สิทธิต่างๆที่ “หนังสือกรรมกร” พยายามชี้ให้ลูกจ้างได้ตระหนักว่าเป็นสิทธิอันแท้จริง
 ของตน ได้แก่ สิทธิในการนัดหยุดงาน และสิทธิที่จะก่อตั้ง “คณะ” หรือ “สโมสร” ของลูกจ้าง เพื่อ
 เป็นองค์กรในการพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ของลูกจ้างโดยตรง¹¹³

¹¹¹ กรรมพล, “กรรมกร” วันเสาร์ ที่ 1 กันยายน 2466 หน้า 424-425

¹¹² “คอลัมน์สิทธิของกรรมกร”, “กรรมกร” 10 กุมภาพันธ์ 2465, หน้า 20-24.

¹¹³ “คอลัมน์แถลงกิจบรรณาธิการ”, “กรรมกร” 15 มีนาคม 2466, หน้า 662.

2.2 “หนังสือพิมพ์กรรมกร” พยายามเรียกร้องความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในหมู่กรรมกร เพื่อที่จะให้กรรมกรสามารถรวมตัวจัดตั้งกันขึ้นเป็นพลังอันหนึ่งในการต่อสู้กับฝ่ายนายจ้าง อันเป็นแนวทางของการปรับปรุงค่าจ้างและสวัสดิการของกรรมกร

“ฉะนั้นพวกเราเหล่ากรรมกรสยามถึงคราวหรือยังที่จะต้องควบคุมกันเข้าให้เป็นหมวดเป็นหมู่เพื่อยังความเจริญให้เกิดมีขึ้นแก่พวกเรา... เมื่อพวกเราเหล่ากรรมกรสยามยังถือว่าตัวใครตัวมัน แรงใครแรงมันอยู่ตราบไต่แล้ว พวกเราอย่าพึ่งหวังเลยว่าจะพ้นอำนาจธรรมอันนายจ้างหน้าเลือดจะกดขี่พวกเราฯ ไม่ได้ค้ำบังเลย หรือว่าความสามัคคีพร้อมเพรียงแห่งหมู่ ย่อมเป็นอำนาจส่วนหนึ่งซึ่งใครๆก็ต้องเกรงขามเราไม่กล้ากดหัวกันเล่นง่ายๆประดุจวัวควาย... คณะเราจึงได้ เริ่มออกหนังสือพิมพ์กรรมกรฉบับนี้ขึ้นปฐมฤกษ์ก็โดยเรามีความประสงค์จะรวบรวมพวกเราเหล่ากรรมกรสยามให้รวมกันเข้าเป็นหมวดเป็นหมู่ เพื่อให้พ้นอำนาจธรรมของนายจ้างหน้าเลือด...แล้วเลือกผู้ที่มีความรู้ความสามารถมีไหวพริบฉลาดในหมู่ของตนขึ้นเป็นหัวหน้า...”¹¹⁴

3. การที่หนังสือพิมพ์ “กรรมกร” เน้นการเสนอบทความเรียกร้อง “สิทธิ” ให้กับกลุ่มกรรมกรสะท้อนให้เห็นถึง การใช้ “สิทธิ” ของความเป็นหนังสือพิมพ์ในการวิพากษ์ วิเคราะห์การบริหารงานของรัฐบาล และเรียกร้องผลประโยชน์ให้กับประชาชน แม้ว่าจะเป็นเพียงกลุ่มเดียวก็ตาม

“...แต่บัดนี้เราหนักใจเท่าที่เราได้พูดไว้หลายหนหลายครั้งแล้วว่าเรากรรมกร มีกำลังอันเล็กน้อย กรรมกรจะมีกำลังตั้งอยู่ได้ถาวรก็ต่ออาศัยกำลังของมหาชน และท่านสมาชิกอุดหนุนจนเจือเท่าที่ทำมาตุเหมือนผลตรงกันข้าม

...กล่าวคือกรรมกรต้องเอาเลือดเนื้อของกรรมกร ซึ่งรวบรวมมาได้เล็กน้อยไปอุดหนุนจนเจือผู้อื่นทั้งสิ้น นับตั้งแต่ค่าพาหนะในการไปสืบข่าวคราวอะไรซึ่งเป็นทุกขีรอนของผู้อื่น อย่างต่ำที่สุดก็คือ

¹¹⁴ “คอลัมน์พวกเราควรดำรง”, “กรรมกร” 22 มีนาคม 2466, หน้า 881-884.

คำว่าตัวตราไปรษณีย์ ในการโต้ตอบแต่เพียงเท่านั้นก็ไม่สู้กระไร
นัก..."¹¹⁵

"...เราจึงถือเอาโอกาสอันนี้เดือนสติสภิดนายและนายจ้างไว้บ้าง
ว่าการที่ ถือว่ามีอำนาจทรัพย์สินศักดิ์บริวารแล้ว จะใช้ของเหล่า
นั้นเที่ยวตัดสิทธิและอิสระภาพของคนจนหรือพวกกรรมกรซึ่งเป็น
คนชั้นต่ำไม่เป็นของที่บังควร และสมัยนี้ ใครก็คงไม่ยอมให้ทำเล่น
ง่าย ๆ ตามความพอใจแล้วนะ คนรู้สึกว่าคุณภาพของคนเราเมื่อผลที่
สุดแล้วต้องเท่ากัน จะเหลืออยู่ก็แต่คุณความดีหรือความซื่อที่ได้
ทำไว้ ซ่อนี่นายและนายจ้างควรใส่ใจไว้ให้มาก...

...ทรัพย์สินหรือยศถาบรรดาศักดิ์นี้เป็นส่วนหนึ่งสำหรับความดีของ
บุคคลไม่ใช่ของทั่วไปและอาจเสื่อมลงเมื่อไรก็ได้ ส่วนสิทธิของ
บุคคลนั้นไม่มีเวลาเสื่อม ชีวิตยังมีอยู่ตราบใด ยังมีสิทธิได้
อยู่ตราบนั้น นี่แหละนายและนายจ้างพึงใส่ใจไว้ จะทำอะไร
ควรหาหลักความยุติธรรมเป็นใหญ่จะทำเอาตามความพอใจ
ของตัวอย่างเดียวจะไม่ได้ เพราะธรรมดาคนเราจะทำอะไรมัก
เข้ากับตัวมากเกินไป เราจึงเตือนให้รู้สึกไว้ ควรเห็นแก่ความสุข
ของคนหมู่มากเป็นประมาณนั้นแหละ การงานนั้นจึงจะเป็นการ
งานที่นำมาซึ่งสันติสุขทุกทิวาราตรีกาล..."¹¹⁶

¹¹⁵ "กรรมกร" วันเสาร์ที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2466 หน้า 663

¹¹⁶ "กรรมกร" วันเสาร์ที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2465 หน้า 23-24.

หน้าที่หนังสือพิมพ์ในทัศนะของ “นายกรรมกร” และ “กรรมพล”

- หน้าที่ในการเสนอข่าว

การเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์นั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจคัดเลือกข่าวที่จะไม่เป็นอันตรายต่อความสงบสุขของประเทศ

“...แท้จริง หลักแห่งการเขียนความเห็นลงในหนังสือพิมพ์ประกาศแก่ประชาชนนั้น ไม่ใช่เป็นการร้ายดูคุณะหนังสือพิมพ์ต่างๆ เข้าใจกัน ผู้เขียนจำเป็นต้องนึกถึงผลได้ผลเสีย ซึ่งอาจมีแก่ประชาชนและรัฐบาลและยังเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องแก่รัฐประศาสนโยบายของประเทศทั้งภายนอกและภายในด้วยแล้ว ก็เป็นการจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความระมัดระวังให้มากที่สุดเพราะอาจนำความไม่ดีมาสู่ประเทศชาติของเราได้...”¹¹⁷

นอกจากนั้น ใน “กรรมกร” ฉบับวันเสาร์ ที่ 22 กันยายน พ.ศ.2466 ยังมีบทความชื่อ “หนังสือพิมพ์ลวงโลก” กล่าวประจานลักษณะของหนังสือพิมพ์ที่เลวร้ายและไม่สมควรแก่การเชื่อถือ

“...หนังสือพิมพ์ทุกฉบับซึ่งตั้งขึ้นก็เพื่อหวังจะทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ กล่าวคือ ทำหน้าที่เป็นหูเป็นตาเผยแผ่ข่าวสาร ให้เป็นสาธารณประโยชน์แก่ประชาชนทั่วไป ประการ ๑ อีกประการ ๑ ก็เพื่อหวังเป็นอาชีพส่วนตัวและเรากล้ายืนยันได้ด้วยว่าจุดสำคัญที่เราขึ้นมาี้ คงไม่มีหนังสือพิมพ์ฉบับใด ปฏิเสธ เพราะเหตุผล ๒ ประการนี้เป็นของที่ต้องอาศัยซึ่งกันและกัน และเป็นเหตุที่จะให้หนังสือพิมพ์ฉบับนั้นมีอายุยืนไปชั่วนานาน โดยเหตุที่ได้ผลด้วย ได้ประโยชน์ด้วย...

¹¹⁷ “กรรมกร” วันเสาร์ที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2466 หน้า 387

...นอกจากนี้ยังมีหนังสือพิมพ์บางฉบับบางคณะที่ตั้งขึ้นเพื่อลงโลก
อีก หนังสือพิมพ์จำพวกนี้มีลักษณะดังนี้ คือ

1. เมื่อแรกก็พรรณนาไว้ในคำนำอวดอ้างคุณวิเศษต่างๆ ครั้นเมื่อ
ทำไปไม่สมความประสงค์โดยมหาชนไม่นิยมหรือเขารู้เท่าถึงการ
เสีย เมื่อหมดกำลังเข้าก็เลิกล้มไป
2. พวกนี้แหละเมื่อเลิกล้มไปแล้ว ก็คิดอ่านหาอุบายเปลี่ยนยี่ห้อ
เปลี่ยนชื่อใหม่ อวดอ้างคุณวิเศษให้ยิ่งขึ้นไปบางพวก เลิก
จากรายวันเปลี่ยนหน้าเป็นรายสัปดาห์โดยอาการเปลี่ยนหน้าชน
เสมอ
3. บางพวกรู้ตัวอยู่แล้วว่าหนังสือจะเลิกล้มหรือเลิกล้มไปแล้ว ก็ยัง
อุส่าห์รับเงินค่าบำรุงของมหาชนไปกินได้ลงคอ บางท่านอยู่ต่าง
จังหวัดส่งจดหมายมาขอรับโดยไม่รู้หนังสือพิมพ์ฉบับนั้นได้
เลิกล้มไปแล้ว พวกคณะสารเลวนี้อย่างนี้ยังด้านหน้าส่งจดหมายไปขอ
เงินค่าบำรุงล่วงหน้าไปกินได้อย่างไม่มี恙อาย
4. บางพวกได้ข่าวสำคัญๆซึ่งเกี่ยวแก่ท่านที่มียศถาบรรดาศักดิ์สูงๆ
แล้ว คาบเอาข่าวนั้นไปชูเอาเงินแลกเปลี่ยน เพื่อเป็นการปิด
ปากปิดคอ เมื่อท่านผู้ที่ถูกชี้ยังรักชื่อเสียงเกียรติยศก็จำเป็นต้อง
ให้เงินแก่จำพวกหนังสือพิมพ์สารเลวเหล่านั้นไปยาไส้
5. บางพวกเที่ยวทำการรับสำอ้างจากท่านผู้มียศถาบรรดาศักดิ์บาง
ท่านซึ่งถูกหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นว่าตกตาง พวกหนังสือพิมพ์สาร
เลวนี้ก็เข้าไปประจบสอพลอเป็นพวกพ้อง รับอาษาเป็นปากเสียง
ได้เถียงแทนแล้วขอเงินมายาไส้ไปคราวหนึ่งๆ
6. บางพวกก็เดินโปลิซีล่อลวงมหาชนเพื่อให้หนังสือจำหน่ายที่โปลิซี
ของเขาที่เดินนั้น ดังนี้ คือมองดูว่า หนังสือพิมพ์ฉบับไหนที่
มหาชนนิยมมีชื่อเสียงและจำหน่ายแพร่หลายดี เจ้าจำพวก
หนังสือพิมพ์สารเลวนี้ก็สำแดงตนขึ้นเป็นปรปักษ์กับหนังสือพิมพ์
ฉบับนั้นๆ โดยคอยหาข้อหาเรื่องนั้นขึ้นคัดค้านด่าว่าเสียดสีเพื่อ
ให้หนังสือพิมพ์ฉบับนั้นตอบ เมื่อหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นตอบก็เป็น
การสมความประสงค์ประการหนึ่ง เพราะเขาจะได้อาศัย
หนังสือพิมพ์ ฉนั้นเป็นแจ้งความประกาศชื่อของเขาให้แพร่
หลายไปด้วยในตัว เมื่อผู้อ่านได้อ่านก็เป็นเหตุต้องกระสัน อยากร

อ่านหนังสือของเขาด้วยเพื่ออยากทราบว่าเขาทำอะไร หนังสือพิมพ์ฉบับนี้จึงตอบว่าอย่างนี้ๆเป็นอันว่าหนังสือของเขาจำหน่ายได้สมความประสงค์ เมื่อหนังสือพิมพ์ผู้ถูกว่าไม่ตอบก็เป็นเหตุให้สมความประสงค์ของเขาอีกประการหนึ่ง คือมหาชนจักได้เห็นว่าเขาเป็นผู้วิเศษมีปากดี หนังสือพิมพ์อีกฉบับหนึ่งจึงจําแนกคำพูดหรืออาจให้เข้าใจไปว่าเรื่องที่เขาพูดนั้นเป็นเรื่องจริง จึงจําแนกคำพูดหรืออาจให้เข้าใจไปว่าเรื่องที่เขาพูดนั้นเป็นเรื่องจริง อีกฝ่ายหนึ่งจึงไม่ตอบต้องยอมจําแนกดังนี้เป็นต้น และเมื่อเพื่อนหนังสือพิมพ์ผู้ถูกคัดค้านด่าว่าเสียดสีรู้เท่าไปลิซีไม่ได้ตอบด้วย พวกสารเลวนี่ก็ยิ่งอุสาห์ส่งพวกฟ้องไปยุยงส่งเสริม และนำไปให้ตอบมิฉะนั้นก็ให้พวกของตัวเขียนเรื่องตอบส่งไปให้เสร็จทีเดียว

7. บางพวกอีกหาเพื่อนหนังสือพิมพ์ด้วยกัน โดยใช้อุบายตีสองหน้า เทียบปั้นข่าวเท็จ เขียนเรื่องเท็จแล้วส่งไปให้เพื่อนหนังสือพิมพ์ ถ้าเพื่อนหนังสือพิมพ์อีกฉบับหนึ่งไม่รู้เท่าถึงกาล หลงเชื่อนำเอาเรื่องนั้นๆลงก็จักเป็นเหตุให้เพื่อนกันเสียเครดิต โดยทำให้มหาชนขาดความนิยม บางเรื่องถ้าไม่พิจารณาอาจถูกฟ้องทีเดียว อุบายนี้เรียกว่าต้มเพื่อน
8. บางพวกก็หาอุบายแยกหมู่แยกคณะไปออกหนังสือพิมพ์คนละฉบับแล้วก็สำแดงตนเป็นปรปักษ์ซึ่งกันและกัน พูดจาโต้เถียงทะเลาะกันไปมา เพื่อตบตามหาชนโดยประสงค์จะให้จำหน่ายดี

ลักษณะของหนังสือพิมพ์ดังเราได้บรรยายมาโดยนี้เรียกว่าลักษณะหนังสือพิมพ์ลวงโลก ขอให้มหาชนพึงสังเกตและจำไว้ระวังอย่าให้คณะหนังสือพิมพ์อุบาทว์เหล่านี้ตบตาได้ และลักษณะที่เราได้บรรยายไว้นี้พึงทราบไว้เถอะว่า ถ้าหนังสือพิมพ์ที่ดีแล้ว ไม่มีใครกล้าคัดค้านเราได้เลยว่าเป็นลักษณะของหนังสือพิมพ์ที่ดี เรากรรมกรรู้สึกสลดใจอย่างยิ่ง เมื่อได้ทราบลักษณะของหนังสือพิมพ์อุบาทว์เหล่านี้เกิดขึ้น ในประเทศสยามที่รักของเราและเราขอบอกไว้ด้วยว่าเรากรรมกร ถ้าไม่มีเหตุจำเป็นแล้วขอให้ไกลร้อยโยชน์แสนโยชน์ จะไม่ขอแตะต้องหนังสือพิมพ์ซึ่งมีลักษณะดังนั้นเลย แม้เท้าของเราจะเปื้อนเลือด พวกหนังสือพิมพ์ซึ่งมีลักษณะอุบาทว์เหล่านี้จะปนผ้าชีวี เราก็มีปรารถนาจะเอาเท้าของเราไปเช็ดให้มีมลทินติด

มาเป็นอันขาด ขอให้พวกหนังสือพิมพ์อุบาทว์พึงรู้สำนึกตัวไว้ว่าเรา
ไม่แแต่ต้องแล้วอย่าทงตัวให้มากไปควรมุ่งถึงความจัญไรของตัวที่
ได้สั่งสมไว้มากนักน้อยเท่าไร ถ้าเราพูดแล้วจะเป็นอย่างไร เานิ่งอย่า
เข้าใจว่าเราจะจำนนคำพูด....”¹¹⁸

● หน้าที่ในการควบคุมรัฐบาล

ประชาชนภายใต้ระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ไม่สามารถแสดงความ
คิดเห็น ติดตามการทำงานของรัฐบาล และร้องเรียนปัญหาของตนให้กับรัฐบาลได้รับรู้รับทราบได้
จึงเป็นหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ที่จะทำหน้าที่นี้

“หนังสือพิมพ์กรรมกรอุบัติขึ้นด้วยหวังประโยชน์แก่รัฐบาลและต่อ
ชาติบ้านเมือง จึงขอเสนอกรณีศึกษาว่าบัดนี้มันไม่แต่รัฐบาลจะ
คอยจ้องมองดูความเป็นไปของราษฎรฝ่ายเดียว ราษฎรก็คอยจ้อง
มองดูความเป็นไปของรัฐบาลดุจกัน หากแต่สิทธิ์ของราษฎรในส่วน
นี้พลอดเสียเท่านั้น จึงมีปากเหมือนมีตาพูดไม่ได้ ได้แต่หนุนให้
หนังสือพิมพ์พูดให้เท่านั้น แต่สภาพของหนังสือพิมพ์พูดหนักไปก็ไม่ได้
ได้ เพราะเกรงจะไปถูกเสี้ยนหนามเข้า”¹¹⁹

● หน้าที่ในการดูแลผลประโยชน์ของประชาชน

หนังสือพิมพ์ เสนอข่าวสารโดยมุ่งหวังเพียงให้ประชาชนได้รับรู้ รับทราบ ไม่ได้มุ่งหวังจะทำ
ร้ายใคร

“...ขอให้ท่านผู้มีวิจารณ์ญาณคิดดูเถอะว่า หนังสือพิมพ์ทุกฉบับซึ่ง
ตั้งขึ้นก็เพื่อหวังจะทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติ กล่าวคือเป็นหู

¹¹⁸ "กรรมกร" วันเสาร์ ที่ 22 กันยายน 2466.

¹¹⁹ "สุบเลือดชาติ" กรรมกร. วันเสาร์ที่ 5 มกราคม 2466 , หน้า 709

เป็นตาเผยแพร่ข่าวสารให้เป็นสาธารณะประโยชน์แก่ประชาชนทั่วไป ประการ ๑ อีกประการ ๑ ก็เพื่อหวังเป็นอาชีพส่วนตัว ความตั้งใจของหนังสือพิมพ์โดยแท้จริงก็มีหวังอยู่สองประการเท่านั้น ก็เหตุผลดังดาหนังสือพิมพ์จะไปมุ่งร้ายหมายขวัญต่อท่านข้าราชการผู้กระทำการยังความเจริญให้แก่ประเทศชาติ..."¹²⁰

สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับ สิทธิ หน้าที่ และเสรีภาพของ "นายกรรมกร" และ "กรรมพล" ที่อาจจะนำไปสู่ความขัดแย้งกับนักหนังสือพิมพ์ฝ่ายรัฐบาล จากการวิจัยได้พบว่า

1. "นายกรรมกร" และ "กรรมพล" ใช้ "สิทธิในการแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล" โจมตีการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์
2. "นายกรรมกร" และ "กรรมพล" ใช้ "สิทธิในการเสนอข่าวสาร" เสนอบทความในแนวปลุกกระดมให้พวกกรรมกรรวมตัวกันเรียกร้องความเป็นธรรมให้กับตนเอง

¹²⁰ วรของหนังสือพิมพ์, "กรรมกร" วันเสาร์ที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2466 หน้า 356

สรุปประเด็นความขัดแย้งทางความคิดเห็นเกี่ยวกับ สิทธิ หน้าที่ และเสรีภาพ ระหว่างนักหนังสือพิมพ์ฝ่ายรัฐบาล กับ ฝ่ายประชาชน

ถึงแม้ว่าประเด็นปัญหา สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ จะเป็นที่ถกเถียงกันอย่างกว้างขวางและแพร่หลายบนหน้าหนังสือพิมพ์แทบจะทุกฉบับ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 แต่กับสภาพสังคมไทยทุกระดับในสมัยนั้น จริงๆแล้ว ประเด็นปัญหาดังกล่าวเป็นเพียงแค่ประเด็นที่ได้รับความสนใจเฉพาะในกลุ่มปัญญาชนเท่านั้น สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดลักษณะเช่นนี้มาจากการขาดการศึกษาของประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศ

กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ หรือ น.ม.ส. ได้ทรงประพันธ์บทความซึ่งแสดงให้เห็นถึงสภาพความเป็นจริงในสังคมไทยเกี่ยวกับปัญหานี้ไว้อย่างชัดเจนว่า

“อันที่จริงไทยเราส่วนมากใน 12 ล้าน ไม่อ่านหนังสือ โดยมากเป็นเพราะอ่านไม่ออก แม้คนที่ผ่านโรงเรียนตามกฎหมายบังคับศึกษาแล้ว จนรู้หนังสือเพียงหลักสูตรประถมศึกษาก็ยังไม่รู้ไม่ค่อยพอจะเอาประโยชน์จากการอ่านหนังสือพิมพ์ได้

แต่กระนั้น เราก็ควรเชื่อได้ว่าเดี๋ยวนี้ มีคนอ่านแลได้รับความรู้ความเพลิน จากหนังสือมากกว่าเมื่อ 25 ปีมาแล้วหลายเท่า แต่พวกเรียนใหม่ส่วนมากเป็นพวกที่ฝรั่งเรียกว่า *New Literate* คือคนที่รู้หนังสือรุ่นใหม่ พวกนั้นชอบอ่านหนังสือซึ่งเข้าเกลียวกันได้กับความรู้อื่นที่เรียนมาหรือความวิสาสะในพวกเดียวกัน...”

แต่ถึงแม้ว่าความขัดแย้งที่เกิดจากการแพร่หลายทางความคิดเกี่ยวกับ สิทธิ หน้าที่ และเสรีภาพ จะมีขึ้นแต่เฉพาะในกลุ่มปัญญาชนและนักหนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นคนกลุ่มน้อย ความรุนแรงของปัญหากลับมิได้เล็กน้อยตามจำนวนคน ทั้งนี้เป็นเพราะพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นองค์อธิปัตย์ได้ทรงลงมาให้ความสนใจและพยายามแก้ไขปัญหาความขัดแย้งนี้ด้วยพระองค์เอง และทุกสิ่งทีพระเจ้าแผ่นดินตามระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เข้ามาเกี่ยวข้องจึงมีอาจจะจัดให้เป็นเรื่องเล็กน้อยหรือไม่มีความสำคัญได้

แม้ว่านักหนังสือพิมพ์ทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายประชาชนจะมีความเข้าใจเกี่ยวกับ สิทธิหน้าที่ และเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ ตรงกันว่า “ความรับผิดชอบขั้นมูลฐานของงานหนังสือพิมพ์ คือ “ความเป็นอิสระ” หรือ “เสรีภาพ” เสรีภาพเป็นเสมือนสายเลือดใหญ่ของหนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์จะปฏิบัติหน้าที่สนองสิทธิในการรับทราบ (Right to know) ของประชาชน และเป็น “ตลาดเสรีแห่งความคิดแนวต่างๆ” ได้ต่อเมื่อกระบวนการทางการเมืองในสังคมนั้นดำเนินไปตามอุดมการณ์ของประชาธิปไตยอย่างแท้จริง หนังสือพิมพ์จะบรรลุถึงอุดมคติของวิชาชีพกล่าวคือ สัจจะและความเที่ยงธรรมก็ต่อเมื่อเสรีภาพเป็นเครื่องหล่อเลี้ยงและค้ำจุน (เสรีภาพย่อมควบคู่กันไปกับความรับผิดชอบ)” แต่ระดับการยอมรับที่แตกต่างกันก็ได้ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวระหว่างนักหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ฝ่าย

บนหน้าหนังสือพิมพ์ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 จะพบบทแสดงความคิดเห็นที่ค่อนข้างก้าวร้าวและรุนแรงเช่นนี้เสมอ เพราะนักหนังสือพิมพ์ต่างก็อ้างว่าการเสนอข่าวสารเป็นหน้าที่ของตน และตนมีสิทธิ-เสรีภาพ สามารถที่จะทำได้

“...หนังสือพิมพ์ไทย ใครๆก็รู้แล้วว่าเปนหนังสือพิมพ์ที่โกหก (คำว่าโกหกแรงไป ขอแก้เปนกล่าวคำเท็จ) มาตั้งแต่ไหนแต่ไรต้องพูดฝันความจริง เสียได้เท่าไรก็เสียเต็มที่ (คำว่าเสียนั้นแรงไปขอแก้เปนคำประจบ) ไม่มียางอาย มันเอาแต่ได้เข้าว่า (คำว่ามันนั้นชี้ดออก) ราษฎรจะทุกซริอ่อนอะไรก็มีโยจะทุกซไปสิ มัน (คำว่ามันต้องชี้ดออกอีก) ถือสุภาสิตที่ว่า “ใครจะตายโหง ตายหน้าก็ช่างมึง ผ้าขาวผืนหนึ่ง (เงินเดือน) กูจะซักเอา” (ขอเอาเส้นแดงชี้ดสุภาสิตนี้ออกทั้งหมด) อ้ายคนนรกจกเปรตเช่นนี้ก็เกิดมากับเขาด้วย (คำว่าอ้ายคนจกเปรตนั้นขอแก้เปนพ่อคนวิเศษ) ดูช่างกระหายโลหิตของราษฎรเสียนี้กระไร การที่ท่านจะไปโต้ตอบกับเขานั้นทำไมท่านไม่คิดถึงสุภาสิตที่ว่า หมากัดคอย่ากัดตอบ หรือเล่นกับหมา หมาเลียปาก (สุภาสิต ๒ บทนี้ใช้ไม่ได้เหมือนกันขอตัดออกหมด)

ทำไมหนังสือพิมพ์ไทยเมื่อเถียงท่านไม่ขึ้นแล้วถึงได้ไปจดเอาเรื่องของผู้ที่นอนหลับไม่รู้นอนคู้ไม่เห็น เช่น นายอากร ฮะหยง มาเป็นเกณฑ์ขึ้นได้ตอบ มันหนักกระบาลหัวเอติเตอร์หนังสือพิมพ์ไทย หรือ..."¹²¹

ประเด็นความขัดแย้งทางความคิดเห็นเกี่ยวกับ สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ระหว่างนักหนังสือพิมพ์ฝ่ายรัฐบาล และฝ่ายประชาชน เริ่มต้นจากการที่นักหนังสือพิมพ์ฝ่ายประชาชนเขียนบทความเรียกร้องการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอย่างเปิดเผยและตรงไปตรงมา โดยยกคำว่า "สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ" ซึ่งเป็นแนวคิดเด่นของระบอบประชาธิปไตยมาอ้าง

แม้ว่านักหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ฝ่ายจะมีความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับแนวคิด สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพว่าเป็นแนวคิดที่ดี แต่ในสายตาของนักหนังสือพิมพ์ฝ่ายประชาชน "เสรีภาพ" คือเครื่องมือและวิธีการที่จะช่วยให้ตนหลุดพ้นจากการถูกกดขี่ และการปิดกั้นการแสดงความคิดเห็น รวมทั้งจะทำให้ตนได้รับความเสมอภาคและความยุติธรรมในด้านต่างๆ ดังนั้น แนวคิดประชาธิปไตยที่ถือว่าเสรีภาพเป็นสิ่งสำคัญเป็นเครื่องเกื้อกูลที่จะทำให้มนุษย์สามารถใช้ปัญญา และเหตุผลอย่างเต็มที่¹²² จึงแพร่หลายในกลุ่มปัญญาชนที่ต้องการการเปลี่ยนแปลง

ตรงกันข้ามกับนักหนังสือพิมพ์ฝ่ายรัฐบาลที่ไม่ต้องการให้เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย จึงมีมุมมองเกี่ยวกับ "เสรีภาพ" อีกมุมหนึ่งด้วยว่าเป็นกลอุบายการขยายอำนาจของชาติตะวันตกโดยใช้แนวคิดดังกล่าวมาเป็นเครื่องมือ นักหนังสือพิมพ์ฝ่ายรัฐบาลมองว่า ชาติตะวันตกได้ใช้คุณลักษณะของสังคมทางการเมืองแบบเปิดซึ่งหมายถึงสังคมประชาธิปไตยที่มีเสรีภาพในการพูด การเขียนและวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล มีสิทธิที่จะแจ้งข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติการทางการเมืองหรือการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของรัฐบาล มาเป็นเครื่องมือโจมตีสังคมสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่เสรีภาพดังเช่นที่กล่าวข้างต้นจะถูกกำจัดให้หมดไป ซึ่งโดยแท้ที่จริงแล้วทั้งหมดคือกลอุบายของชาติตะวันตกที่นำมาใช้ล้มล้างสถาบันกษัตริย์ซึ่งขณะนั้นถือครองอำนาจแต่เพียงผู้เดียว

¹²¹ กรุงเทพมหานครเดลิเมล์, วันที่ 14 ตุลาคม 2459.

¹²² H.J.Laski, "Democracy", Encyclopedia of Social Sciences, Vol.5 อ้างถึงใน จรุงฤกษ์ สุภาพ, หลักรัฐศาสตร์ ภาคพิสดาร แนวทฤษฎีและประยุกต์. (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2518) , หน้า 322.

แต่ในที่สุด นักหนังสือพิมพ์ฝ่ายรัฐบาลก็เริ่มจับประเด็นตอบโต้กับนักหนังสือพิมพ์ฝ่ายประชาชนได้ว่า นักหนังสือพิมพ์ฝ่ายประชาชนนั้นต้องการ “เสรีภาพ” ทั้งๆที่ตนยังไม่เข้าใจแน่ชัดว่า “เสรีภาพ” คืออะไร และระบุนลงไปว่าการกระทำเช่นที่นักหนังสือพิมพ์ฝ่ายประชาชนทำอยู่นั้น ไม่ได้แสดงออกถึงความเข้าใจใน “เสรีภาพ” อย่างลึกซึ้งดังเช่นที่กล่าว พร้อมกันนั้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้ชูประเด็น “ความมั่นคงและสงบสุขของชาติ” ขึ้นเพื่อต่อสู้กับแนวความคิดเปลี่ยนแปลงการปกครองและเรียกร้องสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค นอกจากนี้พระองค์ยังได้ทรงใช้ “หนังสือพิมพ์” ซึ่งเปรียบเสมือนอาวุธที่ฝ่ายศัตรูของพระองค์นำมาโจมตี ย้อนกลับไปทำร้ายฝ่ายตรงข้ามนั้นอีกด้วย บทความหลากหลายบทความที่พระองค์ทรงประพันธ์ ล้วนแต่มีแนวทางปลุกฝังให้ยึดมั่นและจงรักภักดีต่อ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ไม่ให้หลงเชื่อระงายนิยมต่างชาติ ดังเช่น

“สิ่งใดเล่าซึ่งคนทั้งหลายเรียกกันว่า “สิทธิ” หรือรุ่งเรืองนั้น กระสันแสวงหา ก็คือความเป็นไทยและความไม่ต้องพึ่งใครมิใช่หรือ? แต่เมื่อเราไม่สามารถจะคิดทำอะไร และถ้าเราไม่สามารถจะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดซึ่งประเทศอื่นเขายังไม่ได้คิด ความไม่ต้องพึ่งผู้อื่นนั้นมีราคาอะไรแก่เรา? การพูดแสดงความเห็นต่างๆนานา ก็จะสามารถมิได้เลย เมื่อเป็นแต่เพียงทาสของเจ้าพ่อเขาอย่างซึ่งบีบคั้นกดขี่เราทั้งหลายอยู่ทุกวันนี้

การเอาอย่างนั้น บางทีกลับเป็นเครื่องขัดขวางกีดกันความเจริญแห่งชาติ แต่แม้กระนั้นเราก็ยังเอาอย่างเขาอยู่เรื่อยไป ซึ่งเป็นการเสียเวลาที่ต้องรอให้ประเทศอื่นเขาทำก่อนแล้ว เราจึงจะกล้าทำตาม...”¹²³

“ถ้าชาติของเราจะดำรงการทำการสิ่งใดลงไปไม่ได้ นอกจากต้องอาศัยความคิดเดินตามรอยตีนของชาติอื่นความเป็นไทยหรือความเป็นอิสระภาพส่วนตัวของบุคคลจะมีประโยชน์อันใด? ข้อแก้ตัวของพวกชอบเอาอย่างที่มีกกล่าวนั้นมีอยู่ว่า ฝรั่งเศสเป็นอาจารย์ของเราในทาง

¹²³ อัครพาทูลสิทธิเอาอย่าง.

ความเจริญและความรุ่งเรืองต่างๆ แต่คุณความดีที่ความรุ่งเรืองต่างๆนี้ได้กระทำให้แก่เขาทั้งหลายนั้นก็ไม่สามารถที่จะปิดป้องให้บรรดามหาประเทศหลีกพ้นจากความพินาศฉิบหายซึ่งเกิดจากสงครามอันแพรวหลายใหญ่โตที่สุดที่โลกนี้ได้เคยเห็น

สรุปแล้วแนวคิดเกี่ยวกับ สิทธิ หน้าที่ และเสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายประชาชนสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. ประเภทคาบเกี่ยวระหว่างอนุรักษนิยมกับเสรีนิยม ซึ่งได้แก่ นักหนังสือพิมพ์ฝ่ายรัฐบาล
2. ประเภทเสรีนิยม ซึ่งได้แก่ นักหนังสือพิมพ์ฝ่ายประชาชน

ด้วยนักหนังสือพิมพ์ฝ่ายรัฐบาลทั้ง 2 ประเภท ซึ่งได้แก่ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ล้วนศึกษาและใช้ชีวิตอยู่ใน ประเทศอังกฤษ แหล่งกำเนิดของประชาธิปไตยและแนวคิดเสรีภาพเป็นระยะเวลานาน ทั้งสองพระองค์จึงมีความคิด ความเข้าใจในแนวคิดนี้เป็นอย่างดี แต่ด้วยแนวคิดดังกล่าวขัดแย้งกับหลักการของระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ซึ่งเป็นระบอบที่มอบอำนาจเต็มให้กับสถาบันกษัตริย์ การที่จะยอมรับให้นักหนังสือพิมพ์ฝ่ายตรงข้ามสามารถนำ สิทธิ หน้าที่ และเสรีภาพ มาอ้างเพื่อเปลี่ยนระบอบการปกครองไปเป็นประชาธิปไตยจึงเป็นสิ่งที่ไม่สามารถจะกระทำได้

ในส่วนของหนังสือพิมพ์ฝ่ายประชาชนซึ่งมีแนวคิดเกี่ยวกับ สิทธิ หน้าที่ และเสรีภาพตามแนวทางเสรีนิยมตะวันตกนั้น สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

1. มีแนวคิดเกี่ยวกับ สิทธิ หน้าที่ และเสรีภาพแบบเสรีนิยม และมีแนวคิดทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ได้แก่ นาคราช และ ไคนันทวิศาล

ในส่วนของ “นาคราช” และ “ไคนันทวิศาล” นั้น แม้ว่าจะเข้าใจในขอบเขตของ สิทธิ เสรีภาพเกินเลยไปบ้าง แต่นักหนังสือพิมพ์ทั้งสองท่านต่างก็สนับสนุนแนวคิด สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพตามแนวทางเสรีนิยมตะวันตก นอกจากนั้นนักหนังสือพิมพ์ทั้งสองยังสนับสนุนแนวคิดทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และต้องการเห็นการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย จากการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นประชาธิปไตย

2. มีแนวคิดเกี่ยวกับ สิทธิ หน้าที่ และเสรีภาพแบบเสรีนิยม และมีแนวคิดทางการเมืองแบบสังคมนิยม ได้แก่ เชียวฮุดเล็ง นายกรัฐมนตรี และ พรรคพล

สำหรับ นายเชียวฮุดเล็งนั้น แนวทางที่เราสนับสนุนและพยายามเผยแพร่ในประเทศไทย คือ หลักการปกครองตามแนวทางของ ดร.ซุนยัตเซ็น หรือตามหลัก "ลัทธิไตรราษฎร์" ซึ่งเมื่อพิจารณาจากรูปแบบของลัทธิแล้วจะเห็นได้ว่า มีแนวโน้มที่คล้ายคลึงกับระบอบสังคมนิยม กล่าวคือ มีนโยบายจัดสรรที่ดินให้แก่ประชาชนใหม่ ซึ่งมีลักษณะเดียวกับระบอบสังคมนิยมที่ต่อต้านความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม โดยต้องการให้บุคคลไม่ว่าจะอยู่ชั้นใดมีเสรีภาพ มีศักดิ์ศรี ในฐานะที่เป็นเจ้าของประเทศและได้รับความเป็นธรรมในทางเศรษฐกิจ มีการคุ้มครองในทางสวัสดิการเพื่อให้มนุษย์อยู่ได้อย่างผาสุก อย่างไรก็ตาม "ลัทธิไตรราษฎร์" ของ ดร.ซุนยัตเซ็นมุ่งหวังที่จะเข้าถึงความผาสุกนั้นด้วยหลักประชาธิปไตย เพราะลัทธิไตรราษฎร์มีนโยบายจัดตั้งรัฐบาลตามระบอบสาธารณรัฐและจัดตั้งรัฐบาลของประชาชนจีน จึงอาจกล่าวได้ว่าเชียวฮุดเล็งมีแนวคิดทางการเมืองแบบสังคมนิยม โดยมุ่งนำหลักประชาธิปไตยมาใช้เพื่อให้เกิดสภาพสังคมนิยมขึ้น

ส่วน "นายกรรมการ & พรรคพล" นั้น แม้จะมีแนวคิดปลุกกระดมและเรียกร้องสิทธิประโยชน์ ความเสมอภาคให้กับกลุ่มกรรมมาชีพ ตามแนวทางสังคมนิยมมาร์กซิสต์ ซึ่งจะกระทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อผลประโยชน์ของชนชั้นกรรมมาชีพแต่เพียงชนชั้นเดียวนั้น นายกรรมการ & พรรคพล" ก็ไม่ได้มีแนวคิดที่จะผลักดันให้สังคมไทยเปลี่ยนไปมีระบอบการปกครองแบบสังคมนิยมมาร์กซิสต์ เพราะ "นายกรรมการ & พรรคพล" ไม่ได้มุ่งหวังที่จะเห็นลักษณะการปกครองที่พรรคคอมมิวนิสต์มีอำนาจลึทธิขาดแต่กลุ่มเดียว ซึ่งก็เท่ากับเป็นเผด็จการในนามของชนชั้นกรรมมาชีพเกิดขึ้นในสังคมไทย

"นายกรรมการ & พรรคพล" ต่อด้านและคัดค้านระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ซึ่งเป็นระบอบที่ทำให้อำนาจตกอยู่ในมือของบุคคลหรือกลุ่มคณะเพียงกลุ่มเดียว จึงรังเกียจระบอบการปกครองซึ่งมีลักษณะของเผด็จการหรือการรวบอำนาจ "นายกรรมการ & พรรคพล" เพียงแต่เรียกร้องความเสมอภาคและเสรีภาพให้กับชนชั้นกรรมมาชีพ เพียงเพราะเห็นว่าชนชั้นนี้เป็นชนชั้นที่ถูกเอารัดเอาเปรียบตลอดมา ไม่เคยได้รับความยุติธรรมในสังคม แต่สำหรับวิธีการที่เรียกร้องให้เกิดความเท่าเทียมนั้น "นายกรรมการ & พรรคพล" เลือกใช้วิธีการตามหลักการเสรีนิยมประชาธิปไตย คือ เลือกการเขียนแสดงความคิดเห็นและเรียกร้องให้ทุกคนโดยเฉพาะรัฐบาลตระหนักถึงปัญหาของชนชั้นกรรมมาชีพ ผ่านทางหน้าหนังสือพิมพ์ จึงอาจกล่าวได้ว่า "นายกรรมการ & พรรคพล" มี

แนวคิดตามหลักการของระบอบสังคมนิยม คือ เน้นให้เกิดความเท่าเทียมและเสมอภาคกันในสังคม ไม่ต้องการเห็นการแบ่งชนชั้นในสังคมจากการที่เรียก窮และปลูกไร่ให้ชนชั้นกรรมาชีพ รู้ถึงขอบเขตและอำนาจใน สิทธิ เสรีภาพของตน แต่อย่างไรก็ตาม วิธีการที่ "นายกรรมกร & กรรมพล" ใช้ในการที่จะสร้างสภาพสังคมไทยให้เป็นไปตามที่เขาวาดไว้ คือ การใช้สิทธิในการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งนโยบายหรือมุมมองของรัฐบาลตามค่านิยมแบบประชาธิปไตย

ตารางเปรียบเทียบประเด็นความขัดแย้งทางความคิดเห็นเกี่ยวกับ สิทธิ หน้าที่ และเสรีภาพระหว่างนักหนังสือพิมพ์ฝ่ายรัฐบาลกับฝ่ายประชาชน

ฝ่ายรัฐบาล	ฝ่ายประชาชน
1. นักหนังสือพิมพ์ฝ่ายรัฐบาลแยกเรื่อง สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ออกจากเรื่องการเมือง การปกครอง	1. นักหนังสือพิมพ์ฝ่ายประชาชนรวมเรื่อง สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ไว้กับเรื่องการเมือง การปกครอง
2. รัฐบาลที่ 6 มอง "เสรีภาพ" ว่าเป็นกลอุบายของชาติตะวันตกที่นำมาใช้ล้มล้างสถาบันกษัตริย์และระบบอุปถัมภ์ของชาติตะวันออก	2. นักหนังสือพิมพ์ฝ่ายประชาชนมอง "เสรีภาพ" ว่าเป็นเครื่องมือและวิธีการที่จะช่วยให้ตนหลุดพ้นจากการถูกกดขี่และปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นรวมทั้งจะทำให้ตนได้รับความเสมอภาคและยุติธรรมในด้านต่างๆ
3. นักหนังสือพิมพ์ฝ่ายรัฐบาลมองว่านักหนังสือพิมพ์ฝ่ายประชาชนต้องการได้ "เสรีภาพ" ทั้งหมดที่ตนก็ยังไม่เข้าใจแน่ชัดว่า "เสรีภาพ" คืออะไร	3. นักหนังสือพิมพ์ฝ่ายประชาชนมองว่าตนเข้าใจ "เสรีภาพ" เป็นอย่างดี แต่ฝ่ายรัฐบาลไม่เข้าใจและกีดกันไม่ให้นักหนังสือพิมพ์ฝ่ายตนมีเสรีภาพ
4. รัชกาลที่ 6 มองว่า "เสรีภาพ" เป็นเพียงวิธีการที่จะนำไปสู่ "ความมั่นคงและสงบสุขของชาติ"	4. ฝ่ายประชาชนมองว่าเสรีภาพเป็นทั้งวิธีการและเป้าหมายในตัวของมันเอง
5. นักหนังสือพิมพ์ฝ่ายรัฐบาลมองว่านักหนังสือพิมพ์ฝ่ายประชาชนต้องการมีเสรีภาพแต่ไม่มี ความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน	

สรุปแล้ว สาเหตุหลักที่ทำให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดเห็นเกี่ยวกับ สิทธิ หน้าที่ และ เสรีภาพ ทั้งที่นักหนังสือพิมพ์ฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายประชาชนต่างยอมรับว่าเป็นแนวคิดที่ดีนั้น คือ การที่นักหนังสือพิมพ์ฝ่ายประชาชนนำแนวคิดดังกล่าวไปปะปนกับแนวคิดทางการเมือง การ ปกครอง โดยนำเอาแนวคิดดังกล่าวมาเป็นเครื่องมือเรียกร้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครอง อย่างต่อเนื่องซึ่งเป็นสิ่งที่ฝ่ายรัฐบาลไม่สามารถจะยอมรับได้

แม้ว่า นักหนังสือพิมพ์ฝ่ายรัฐบาลจะยอมรับในหลักการ สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ตามแนว ทางเสรีนิยมตะวันตก แต่ก็เพียงในระดับของการยอมรับในประโยชน์ของการเสนอข่าวสารที่ ถูกต้อง เป็นข้อเท็จจริง นักหนังสือพิมพ์ฝ่ายรัฐบาลยังไม่สามารถยอมรับสิทธิ และหน้าที่ในการ ควบคุม วิจารณ์ วิจารณ์การบริหารงานของรัฐบาลได้

หากจะกล่าวไปแล้ว พระทศนะเกี่ยวกับ สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ฝ่าย รัฐบาลทั้งสอง โดยเฉพาะพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 นั้น ก็มีบางส่วนที่ โน้มเอียงไปตามคติอำนาจนิยมด้วย

ดร.แซมมูเอล จอห์นสัน (Samuel Johnson) ได้สรุปหลักการของทฤษฎีอำนาจนิยม ซึ่งมี ส่วนคล้ายคลึงกับแนวพระทศนะของรัชกาลที่ 6 ดังนี้

“ทุกสิ่งคว่อมมีสิทธิที่จะรักษาสันติสุขและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของส่วนรวม และ ฉะนั้นจึงมีสิทธิอันถูกต้องที่จะหวงห้ามการเผยแพร่ความคิดเห็น ซึ่งมีแนวโน้มเอียงในทางที่จะเป็น อันตราย การกล่าวหาว่าผู้ปกครองประเทศมีสิทธิเช่นว่านี้ เป็นการกล่าวที่ใช้ถ้อยคำไม่หนักแน่นพอ แท้จริงสังคมผู้ซึ่งผู้ปกครองอาจจะผิดทั้งในทางศีลธรรม และทางศาสนาที่ยับยั้งการเผยแพร่บรรดา ความคิดซึ่งตนคิดว่าเป็นอันตราย แต่ในทางการเมืองผู้ปกครองประเทศได้ประพฤติถูกต้องแล้ว...

... อันตรายของอิสรภาพที่ไม่มีขอบเขตและการจำกัดขอบเขตของอิสรภาพก่อให้เกิด ปัญหาในศาสตร์ของการปกครอง ซึ่งสติปัญญาของมนุษย์ตราบนานวันนี้ยังไม่อาจแก้ไขได้ ถ้า ไม่มีการตีพิมพ์เรื่องราวใดๆ เว้นที่แต่ผู้ทรงอำนาจเห็นพ้องยินยอมแล้ว อำนาจมักต้องเป็น มาตรฐานของสิ่งจะ แต่ถ้านักคิดฝันของแปลกใหม่ ทุกคนอาจแสดงความวิเศษของโครงการของ ตนได้แล้วยอมไม่มีข้อยุติตกลงอะไรกันก็ได้ ถ้าเสียงพิมพ์วิจารณ์รัฐบาลทุกครั้งสามารถกระจาย

ออกจนก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจ สันติสุขย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ และถ้าผู้ซึ่งมีข้อกังขาในหลักศาสนา
วิทยาทุกคนอาจเทศนาแสดงความโง่เขลาของตนได้ ในที่สุดก็จะไม่มีศาสนาเหลืออยู่”¹²⁶

แต่เหนือสิ่งอื่นใด ปรัชญาการณหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นอย่างชัดเจน คือ “เสรีภาพ” ที่เปรียบ
เป็นลึกลับศักดิ์สิทธิ์ที่สูงส่ง (Holy Spirit) ในสังคมตะวันตกนั้น เมื่อเข้ามาเผยแพร่ในสังคมไทย ไม่ว่าจะ
จะในกลุ่มนักหนังสือพิมพ์ฝ่ายรัฐบาล หรือฝ่ายประชาชนซึ่งเรียกร่องให้เกิด “เสรีภาพ” ขึ้นอย่าง
ต่อเนื่อง กลับแทบไม่หลงเหลือแนวคิดและความศรัทธาในความศักดิ์สิทธิ์ของ “เสรีภาพ” อยู่เลย
ด้านพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็ทรงนำ “เสรีภาพ” มาใช้ประหนึ่งกุศโลบายสร้าง
“ความมั่นคงของชาติ” ในขณะที่นักหนังสือพิมพ์ฝ่ายประชาชนก็นำมาเป็นเครื่องมือเรียกร่องให้
เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่า ไม่มีนักหนังสือพิมพ์ฝ่ายใดในสมัย
รัชกาลที่ 6 ที่สามารถดึงแก่นแท้ของ “เสรีภาพ” ซึ่งเปรียบเสมือนหัวใจของวิชาชีพหนังสือพิมพ์
ออกมาได้เลย

¹²⁶ ซีเบิร์ต, เฟรด เฮส; ทีเตอร์สัน, อีโอดอร์; และ แชรม วิลเบอร์. 1956. ทฤษฎีสื่อสารมวลชน.
แปลโดย เกษม ศิริสัมพันธ์ (กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2513), หน้า 30.